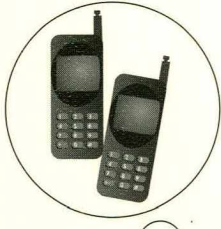
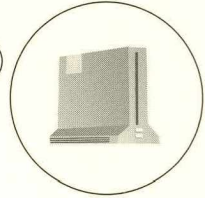
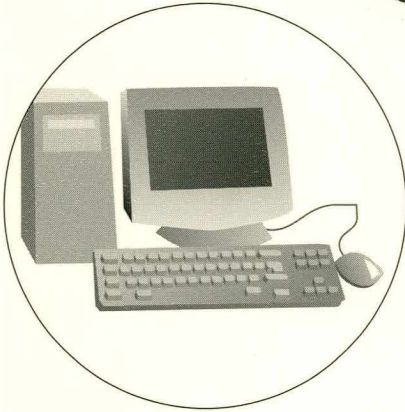
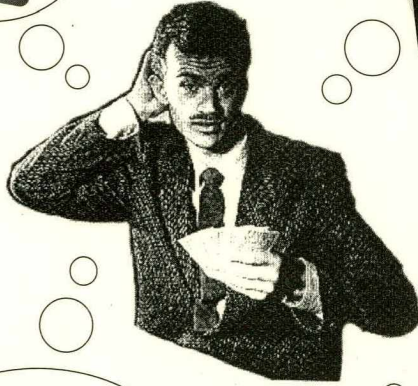

Juha Nurmela

Suomalaiset ja uusi tietotekniikka

WWW
WWW

KATSAUKSIA 1997/7

Tilastokeskus

KATSAUKSIA

Juha Nurmela

**Suomalaiset ja uusi
tietotekniikka**

'Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta' -hanke
raportti 1

*Tilastokeskus
Statistikcentralen
Statistics Finland*

Helsinki

Tiedustelut
Juha Nurmela
puh. (09) 1734 2548
email: juha.nurmela@stat.fi

Typografia
Irene Matis

Taitto
Kirsi Toivonen

Lainattaessa lähteeksi on mainittava
Tilastokeskus.

© 1997 Tilastokeskus

ISSN 1239-3800
ISBN 951-727-332-0

Yliopistopaino,
Helsinki 1997

Sisällys

Esipuhe	4
1. Johdanto	5
1.1. Tutkimuksen tausta ja merkitys	5
Koko tutkimushankkeen tavoitteet 6 • Rahoittajat ja tutkijaosapuolet 6	
1.2. Raportoinnin ensimmäisen vaiheen tavoitteet	7
1.3. Raportin rakenne	7
2. Tutkimuksen otos, estimointi ja toteutus	9
2.1. Otos- ja estimointiprosessin kuvaus (<i>Pauli Ollila</i>)	9
Otospoiminta 9 • Otanta-asetelma 9 • Estimaattorien kato- ja tehokkuuskorjaus 10	
2.2. Haastattelujen ja kyselyjen toteutus	11
2.3. Käsitteistä ja kysymysten laatimisperiaatteista	11
3. Kotitalouksien tietotekniset laitteet ja suomalaisten kokemukset tietotekniikasta	13
3.1. Kotitalouksien puhelimet ja niiden käyttötavat	18
Matkapuhelimet kotitalouksissa 18 • Tavallinen puhelin kotitalouksissa 19 • Puhelinvastaajan käyttömahdollisuus kotitalouksissa 19 • Suomalaisten puhelimen käyttötavat 20 • Soitot palvelu-numeroihin 22	
3.2. Kotitalouksien mikrotietokoneet ja niiden käyttö	22
Tietokoneen ja modeemiyhteyden käyttäjät 25 • Tietokoneen käyttötaidot 27 • Tietokoneen perusohjelmien hallinta 28 • Tietoverkko-yhteyksien käyttö kirjastossa 32 • Kotitalouksien pelikoneet 32 • Vertailutietoja muista laitteista ja toiminnoista 32	
3.3. Työpaikan ja oppilaitoksen sähköpostijärjestelmien käyttö	33
3.4. Mahdollisuus ja halukkuus etätyöhön	36
4. Peruskoulut ja lukiot linkkinä tietoyhteiskuntaan (<i>Mari-Elina Laukkanen</i>)	38
4.1. Oppilaitosten tietotekninen varustelutaso	38
4.2. Tietotekniikan käyttö peruskouluissa ja lukioissa	39
4.3. Tieto- ja viestintätieteiden opiskelu peruskouluissa ja lukioissa	42
4.4. Tietotekniset taidot ja niiden hankinta	42
5. Suomalaisten käsitykset tietotekniikasta ja tietoyhteiskuntauhist	44
6. Suomalaisten mielipiteet tietojensa rekisteröinnistä ja tietosuojasta (<i>Risto Heinonen</i>)	48
7. Yhteenveto ja johtopäätökset	52
Lähteet	56
Liitteet	
1 Kysymysten sisältö	57
2a Kotitalouden laitteita koskevat kysymykset	60
2b Henkilöosa; vastaajan uuden tietotekniikan käyttö ja kokemukset siitä sekä tietoyhteiskuntaa koskevat mielipiteet	84

Esipuhe

Käsillä oleva raportti on ensimmäinen osa "Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta"-haastattelututkimuksesta, joka perustuu tilastollisesti edustavaan otokseen suomalaisten taidoista ja valmiuksista käyttää uutta tietotekniikkaa. Tavoitteena on ollut julkinen, kaikkien käytettävissä oleva aineisto ja perusraportointi siitä, millaiset ovat suomalaisten valmiudet tulevan tietoyhteiskunnan kynnyksellä.

Tutkimuksen tiedonkeruuta ja raportointia ovat rahoittaneet opetusministeriö, liikenneministeriö, valtionvarainministeriö, sisäasianministeriö, Finnet-liitto, Telecom Finland, Suomen Akatemia ja Kuntaliitto. Hankkeen johtoryhmän puheenjohtajana on ollut Aarno Laihonon Tilastokeskuksesta ja jäsenenä Ilpo Kokko opetusministeriöstä, Kristiina Pietikäinen liikenneministeriöstä, Antti Rainio valtiovarainministeriöstä, Seppo Toivonen Finnet-liitosta ja Jukka Miiluvaara Telecom Finlandista. Johtoryhmä on tukenut ansiokkaasti hankkeen toteutusta. Kysymyksien laadinnassa allekirjoittanutta ovat auttaneet kommentteillaan mm. Kaarina Hyvönen, Auli Keskinen, Anita Rubin, Minna Puirava ja Marja-Liisa Viherä.

Projektin tiedonkeruu toteutettiin nopealla aikataululla ja haluan kiittää tiimiä, johon kuuluivat Pirjo Hyytiäinen, Reijo Kurkela, Rit-

va Korhonen ja Kai Vikki, siitä, että lomake saatiin toimimaan tietokoneavusteisesti ja ajoissa haastatteliijoille. Ilman tiimin yhteistä ponnistusta tämä ei olisi ollut mahdollista. Haastattelijat tekivät haastattelut nopean aikataulun (4.11–15.12.1997) puitteissa tehokkaasti ja hyvin.

Pauli Ollila on vastannut katokorjauksista ja korotuskertoimista. Tutkimussihteerit Ritva Korhonen ja Mari-Elina Laukkanen ovat avustaneet aineiston käsittelyssä ja tämän julkaisun kirjoittamisessa. Risto Heinonen Tietosuojavaltuutetun toimistosta on kirjoittanut tietosuojaa käsittelevän luvun. Kiitos heille kaikille.

Tässä esitetyt tutkimuksen perustulokset on haluttu saattaa nopeasti julkisuuteen tietoyhteiskuntaa koskevan keskustelun tietopohjaksi. Aineiston analyysi jatkuu ja vuoden 1997 lopulla ilmestyy seuraava raportti, jossa keskitytään syrjäytymisen analyysiin. Tutkimuksen tuloksista ja tehdyistä johtopäätöksistä vastaa allekirjoittanut, ei Tilastokeskus eivätkä rahoittajat.

Helsingissä kesäkuussa 1997

Juha Nurmela
yliaktuaari

I. Johdanto

I.1. Tutkimuksen tausta ja merkitys

Suomea halutaan kehittää tietoisesti ja nopeasti tietoyhteiskunnaksi. Näkemyksiä tästä on esitetty useissa eri yhteyksissä alkaen hallituksen vuoden 1995 alussa tekemistä linjauksista. Seuraavassa on eri lähteistä poimittuja suppeita lainauksia, jotka tukevat tämän tutkimushankkeen toteuttamista tietoyhteiskunnan kehittämiseen liittyvänä perustutkimuksena.

Kansliapäällikkö Juhani Korpela totesi 19.4.1995 Tutkaksen iltapäivä seminaarissa mm. seuraavaa: *“Valtioneuvosto teki 18.1.1995 iltakoulussaan päätöksen toimenpiteistä suomalaisen tietoyhteiskunnan kehittämistä. Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaari totesi valtiopäivien avajaisissa. ‘...maastamme tulee tehdä tietoyhteiskunta, missä ihmisten osaaminen, yritteliäisyys ja korkea koulutustaso ovat keskeisiä tuotannontekijöitä’. Uuden hallituksen ohjelmassa on ‘Viestintä ja liikenne’ otsikon alla monta kappaletta tietoyhteiskunnan kehittämistä.”*

Opetusministeriön *“Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiassa”* on tietoyhteiskunnasta useita mainintoja: *“Koulutus ja tutkimus ovat keskeisiä tekijöitä kehitettäessä Suomea tietoyhteiskuntana. Tietoyhteiskunnan kansalaisilta vaaditaan hyvää yleisivistystä, monipuolisia taitoja toimia ja ratkaista ongelmia sekä jatkuvasti muuttuvan ja verkottuvan työelämän vaatimaa ammattitaitoa... Aikuisilla tulee olla mahdollisuus omakseen tiedonhankinnan, tiedonhallinnan, viestinnän ja tietotekniikan perustaidot sekä jatkuvasti syventää niitä. Ammatillisen koulutuksen tulee antaa sellaiset tietoyhteiskunta-*

taidot, että ne vastaavat verkottuvan ja jatkuvasti muuttuvan ja kansainvälistyvän työelämän vaatimuksia. Tietoyhteiskunnan kehittymisellä sekä tietotekniikan soveltamisella ja verkottumisella on laajakantoisia taloudellisia, yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia, joihin liittyvää tutkimusta tulee lisätä.”

Valtiovarainministeriön *“SUOMI TIETOYHTEISKUNNAKSI – kansalliset linjaukset”* lienee keskeinen tietoyhteiskuntaa koskeva teksti: *“Linjaukset 4. Tietoyhteiskuntapalvelujen käyttömahdollisuudet ja perustaidot kaikille... Tietotekniikka antaa monin tavoin uusia mahdollisuuksia kansalaisille ja kansalaisyhteiskunnan toteutumiselle. Se on apuväline monien työtehtävien suorittamisessa, sekä avaa uusi työskentelyn tapoja ja mahdollisuuksia...Viestintä ja tietoverkkojen käyttö ovat oleellinen osa tulevaisuuden etätöitä... Tietotekniikalla voi rikastaa vapaa-aikaa niin viihteeseen, kulttuurin kuin itsensä kehittämisen alueilla...Tietoverkot tulevat olemaan vaihtoehdoksi yhä useamman palvelun saatavuudelle...Tietotekniikka ja -verkot tarjoavat kansalaisille uusia mahdollisuuksia keskinäiseen kanssakäymiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen...Pidemmälle kehittyessään tietoverkot tarjoavat mahdollisuuksia myös suoran vaikuttamisen muotoihin esimerkiksi asuinalue- ja kuntatasolla... Tietotekniikan käyttötaidoilla osoittamiseksi on tarpeen luoda vastaava käytäntö kuin jo vuosisatoja on ollut luku- ja kirjoitustaidon osalta. Autoliikenteessä tarvitaan eri tasoisia ajokortteja välineen ja tarpeen mukaan; niin myös tietoverkoissa... Panostetaan aikuisväestön valmiuksiin käyttää tietotekniikkaa ja tietoverkkopalveluja...Vammaisten ja ikääntyvien henkilöiden tarpeet edellytetään*

otettavan huomioon kaikissa tietotekniikka- ja tietoverkkoratkaisuissa.“

Edellisten lainausten perusteella on selvästi olemassa tarvetta monipuoliselle suomalaisten tietotekniikan käyttöä ja kokemuksia koskevalla tutkimuksella. Toiminnan kohdistamisen pohjaksi on tärkeää perusteellisesti selvittää lähtötilanne.

Syksyllä 1996 perustettiin Tietoyhteiskuntafoorumi ja -neuvottelukunta, jotka seuraavat poliittisella tasolla tietoyhteiskunnan etenemistä ja siihen liittyvää toimintaa. Niiden tehtäviin kuulunee tehdä ehdotuksia tietoyhteiskuntakehityksen ohjaamisesta ja kehittämistoimenpiteistä. Toivottavasti tämän tutkimushankkeen tiedot tulevat käyttöön tässä työssä.

Koko tutkimushankkeen tavoitteet. Julkisen vallan piirissä tehtyjen linjausten perusteella oli helppo määritellä 'Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta' -hankkeen lähtökohdat. *Tutkimushankkeen perustavoitteena on selvittää, millaiset valmiudet suomalaisilla on tietoyhteiskunnassa tarvittavien taitojen osalta.* Tarkoituksena on tarkastella, miten suomalaiset käyttävät tietotekniikkaa työelämässä, koulussa ja kotona, ja miten heidän valmiutensa vastaavat käyttötarpeita. On perusteltua, että tietoyhteiskuntaa koskevat visiot ja suunnitelmat perustuvat luotettavaan tietoon erilaisen tietotekniikkaan liittyvän välineistön tämän hetkisestä käytöstä ja siihen suhtautumisesta. Tämän vuoksi tutkimuksen *toisena tavoitteena on selvittää millaisia kokemuksia suomalaisilla on uuden tietotekniikan käytöstä.* Koetaanko se myönteisenä vai uhkaavana? Nähdäänkö sillä olevan omaan elämään liittyviä käyttömahdollisuuksia jne. Tietoyhteiskunta voi edetä laajalle vain, jos se koetaan arkipäivää ja työtekoa helpottavana sekä käyttäjänsä hyödyttä-

vänä.

Uuden tietoyhteiskunnan syntyminen sisältää tietenkin runsaasti uusia mahdollisuuksia, mutta myös *syрjäytymisvaaran*. Osa väestöstä voi jäädä sen ulkopuolelle, koska tiedot ja taidot eivät riitä tai olosuhteet eivät mahdollista tietotekniikan hyödyntämistä. Siksi on tärkeää selvittää laajalla survey-tutkimuksella myös ihmisten kokemuksia uudesta tietotekniikasta sekä siihen liittyviä pelkoja ja toiveita. Yhtenä tavoitteena onkin selvittää, *poikkeako esimerkiksi puheeseen perustuvien innovaatioiden leviäminen jotenkin mikrotietokoneisiin ja kirjoittamiseen perustuvan tekniikan leviämisestä muistakin kuin kustannussyistä.*

Koko väestön kattava haastattelututkimus antaa mahdollisuuden tutkia monia eri asioita. Koska tutkimuksessa on haastateltu myös 10–18-vuotiaita, on mahdollista tutkia koulujen tietotekniikan käyttöä oppilaiden kokemusten pohjalta. Laaja tiedonkeruu antaa mahdollisuuksia moniin muihinkin näkökulmiin, joista tässä voidaan mainita suhtautuminen teledemokratiaan. Kotitalouksien valmius maksaa uuden tietotekniikan käytöstä voi olla yksi mahdollinen tutkimuskohde, vaikkakin hypoteettiset tilanteet ovat vaikeita tutkimuskohteita. Mahdollisuuksia on lukuisia, sillä haastatteluissa on mukana moniin eri tutkimusasetelmiin sopivia kysymyksiä.

Rahoittajat ja tutkijaosapuolet. Suuren tilastollisesti koko maata edustavan haastatteluaineiston kerääminen on kallista, siksi tutkimuksen rahoitusta on haettu ja saatu useilta eri tahoilta siten, että suurimman rahoituksen on myöntänyt opetusministeriö. Valtionvarainministeriö, liikenneministeriö, Telcom Finland, Finnet-liitto ja Tilastokeskus ovat panostaneet yhtä paljon ja sisäasianministe-

riö, Kuntaliitto ja Suomen Akatemia jonkin verran vähemmän.

Aineistoa hyödynnetään tämän hetken tiedon mukaan Tilastokeskuksen lisäksi ainakin Tulevaisuuden tutkimuksen keskuksessa Suomen Akatemian rahoittamassa projektissa "Kansalaisuus ja ekologinen modernisaatio tietoyhteiskunnassa" neljän väitöskirjaa tekevän tutkijan voimin. Lisäksi Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitos käyttää aineistoa, joten tavoite tiedon laajasta hyödyntämisestä on toteutunut jo nyt.

Tutkimuksen analyysiä tehdään tänä vuonna Tilastokeskuksen lisäksi Telecom Finlandissa, jossa tutkija Viherä analysoi aineistoa vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa tutkija Rubin analysoi aineistoa nuorten tulevaisuusodotusten ja -kuvien näkökulmasta. Hänen tuloksensa valmistunevat vuonna 1998. Tutkija Keskinen aloittaa samassa paikassa syksyllä 1997 teledemokratiaa koskevan selvitystyön, jossa hyödynnetään tässä kerättyä aineistoa. Tilastokeskuksessa tehdään tänä vuonna tämän julkaisun lisäksi toinen raportti, joka keskittyy tieto(tekniikka)yhteiskunnasta syrjäytymisen analyysiin. Ensi vuonna Nurmela on tarkoitus mallintaa uuden tietotekniikan leviämistä kotitalouksiin.

1.2. Raportoinnin ensimmäisen vaiheen tavoitteet

Tämä julkaisu on perusselvitys siitä laitekanasta, joka oli suomalaisissa kotitalouksissa marras-joulukuun vaihteessa 1996 ja siitä, miten suomalaiset käyttivät tietotekniikkaa samaan aikaan kotona, työpaikoilla ja kouluissa.

Kotitalouksien osalta keskitytään tarkastelemaan varustetasoa ensi sijassa kotita-

louden koon ja tulojen mukaan. Myös suppeita läänikohtaisia tarkasteluja on tehty. Näin saadaan käsitys siitä, miten tietotekniikka on tähän mennessä levinnyt kotitalouksiin. Alueellisesti uudet laitteet levinnevät yleensä taajamista syrjäseuduille päin. (Ks. Tiedolla tietoyhteiskuntaan, Tilastokeskus 1996, luku 8).

Toiseksi tarkastelleen sitä, kuinka paljon suomalaiset käyttävät eri tietotekniikkalaitteita. Käyttö voi tapahtua kotona, koulussa tai työpaikalla. Tavoitteena on arvioida kuinka yleistä on uuden tietotekniikan käyttö eri sukupuolilla ja ikäryhmillä. Lisäksi selvitetään samojen taustamuuttujien suhteen suomalaisten tietotekniikan käytön kokemuksia ja mielipiteitä tietosuojasta ja tietoyhteiskunnasta ylipäätään.

Kolmantena tarkastelukohteena on tietokoneen käyttö peruskouluissa ja lukioissa oppilaiden vastausten mukaan arvioituina. Lisäksi selvitetään etätöiden potentiaalia ja määrää muutaman kysymyksen analyysillä.

1.3. Raportin rakenne

Luvussa 2 käsitellään tutkimuksen aineistoon liittyviä seikkoja: otosta, estimointia ja tutkimuksen toteutusta sekä lyhyesti käsitteitä ja kysymyksiä. Kolmannen luvun alussa käsitellään kotitalouksien puhelimia ja niiden käyttöä, minkä jälkeen analysoidaan tietokoneita ja niiden käyttöä. Luku 3.3 käsittelee työ ja opiskelupaikkojen sähköpostijärjestelmiä ja internet-yhteyksiä. Tämän jälkeen tarkastellaan etätöiden potentiaalia ja sen määrää haastateltujen arvioimana. Luku 4 sisältää oppilaiden arviot tietotekniikan käytöstä koulussa. Luvussa 5 esitellään suomalaisten käsityksiä tietotekniikasta ja tietoyhteiskuntauhista. Luku 6 käsittelee suoma-

laisten käsityksiä tietojen rekisteröinnistä ja tietosuojasta. Luku 7 sisältää yhteenvedon keskeisistä tuloksista.

Julkaisun liitteenä (liitteet 2a ja 2b) ovat haastattelulomakkeet, joihin on lisätty jakautumatietoja. Laiteosan kysymyksiin on merkitty 1–2 hengen talouksien ja kolmen hengen ja sitä suurempien talouksien tietoja, mikä mahdollistaa mielenkiintoisen vertailun. Henkilöosan kysymyksiin on vastaavasti merkitty 10–30 ja yli 31-vuotiaiden tietoja.

Haastattelulomakkeet sisältävät runsaasti oleellista tietoa suomalaisista ja informaatioyhteiskunnasta. Vastausjakautumat ja keskiarvot on korotuskertoimien avulla muutettu vastamaan perusjoukon eli Suomen kaikkien kotitalouksien ja niihin kuuluvien 10–74-vuotiaiden suomalaisten tietoja, joten tällä kertaa liitteiden lukeminen on tavallista mielekkäämpää. Kunkin kysymyksen kohdalle on merkitty koko maata vastaavat korotuskertoimilla estimoidut lukumäärätiedot.

2. Tutkimuksen otos, estimointi ja toteutus

Tässä luvussa kuvataan haastatteluaineiston keruuseen liittyviä asioita. Otosta ja estimointia on käsitelty aika perusteellisesti siitä syystä, että tietotekniikan määrästä kotitalouksissa on eri tutkimuslaitosten tekemissä tutkimuksissa esitetty toisistaan selvästi poikkeavia tuloksia. Tutkimuksen otosta, kato- ja otokorjausta ja estimointia on kuvattu yksityiskohtaisesti ajatellen lukijoita, jotka haluavat verrata tulosten luotettavuutta muihin tutkimuksiin.

2.1. Otos- ja estimointiprosessin kuvaus

Pauli Ollila

Otospoiminta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia kotitalouksia yleensä sekä haastatella niiden 10–74-vuotiaita jäseniä yksittäin. Koska kotitalouksista ei ole olemassa maan kattavaa rekisteriä, jouduttiin tekemään yhdistelyjä. Otantaprosessin peruskokoon kuuluivat 10–74-vuotiaat suomalaiset poislukien laitosväestö. Väestön keskusrekisterissä poimittuun henkilöotokseen liitettiin mukaan kunkin valitun henkilön asutokunnan muut jäsenet. Asutokunnan määritelmä poikkeaa hiukan kotitalouden määritelmästä, minkä tähden kotitalous muodostettiin haastattelun perusteella. Tilatusta otoksesta karsittiin Tilastokeskuksessa vastausrasitteen minimoimiseksi muutamia henkilöitä, jotka olivat jo aiemmin lyhyen ajan sisällä osallistuneet Tilastokeskuksen johonkin tutkimukseen. Lisäksi saaduista yli yhden hengen talouksien alkuperäisistä kohdehenkilöistä poimittiin toisen vaiheen

otos, ja näiden henkilöiden asutokunnat tulivat mukaan tutkimukseen. Toisaalta katsottiin, että yhden hengen talouksien ryhmän oli tärkeä olla hyvin edustettuna otoksesta jo kokemuksen perusteella todetun suuremman katoalttiudenkin takia. Lopulliseen otokseen tuli 1 432 kotitaloutta, joihin kuului 3 782 jäsentä, joista ikärajoihin mahtui 3 488 henkilöä.

Otanta-asetelma. Edellä kuvattua prosesia voidaan pitää *yksiasteisena, kaksivaiheisena ositettuna ryväotantana*. Rypäänä toimii asutokunta ja rypään yksikköinä henkilökysymysten osalta 10–74-vuotiaat kotitalouden jäsenet sekä kotitalouskysymysten osalta kaikki kotitalouden jäsenet. Poimintaproseduuriin kuului, että mitä suurempi asutokunta, sitä suurempi on sen todennäköisyys tulla valituksi otokseen. Todennäköisyys asutokunnan poiminnalle oli siis $p_{ask} = r / N$, jossa r on 10–74-vuotiaiden lukumäärä asutokunnassa ja N on 10–74-vuotiaiden lukumäärä perusjoukossa. Asutokunnan sisällymistodennäköisyys otokseen määriteltiin seuraavasti ($n_l = 1\ 811$ on ensimmäisen vaiheen asutokuntamäärä):

- I vaiheessa asutokunnan sisällymistodennäköisyys:

$$\pi_{askl} = n_l p_{ask}$$

- määritellään osituksena tästä kaavasta 1 hengen asutokunnalle

$$\pi_{askl,1} = n_{l,1} / N$$

- ja muille

$$\pi_{askl,2} = n_{l,2} r / N$$

- II vaiheessa asuntokunnan sisällymisto-

dennäköisyydet:

– 1 hengen asuntokunta:

$$\pi^*_{ask1} = \pi_{ask1,1} \pi_{ask1,1}, \text{ jossa}$$

$$\pi_{ask1,1} = n_{11,1} / n_{1,1}$$

– muut asuntokunnat:

$$\pi^*_{ask2} = \pi_{ask2,2} \pi_{ask2,2}, \text{ jossa}$$

$$\pi_{ask2,2} = n_{11,2} / n_{1,2}$$

Ensimmäisen ja toisen vaiheen otoskoot ryhmissä 1 ja 2 (eli $n_{1,1}$, $n_{1,2}$ ja $n_{11,1}$ lukuunottamatta $n_{11,2}$:aa) ovat satunnaismuuttujia. On olemassa hyvin pieni mahdollisuus, että samasta kotitaloudesta useampi jäsen on valittu 1 811 alkuperäisen kohdehenkilön joukkoon. Näin ei kuitenkaan tapahtunut.

Otanta-asetelman erisuuret todennäköisyydet huomioonottavia asetelmapainoja ovat siis π^*_{ask1} ja π^*_{ask2} , ja ilman katoa asetelmapohjaiset kokonaismäärän estimaattorit olisivat

- kotitalouksille

$$\hat{t} = \sum_{j=1}^{n^*_{11,1}} \frac{y_j}{\pi_j^*} + \sum_{j=1}^{n^*_{11,2}} \frac{y_j}{\pi_j^*}$$

- ja henkilöille

$$\hat{t} = \sum_{j=1}^{n^*_{11,1}} \frac{y_j}{\pi_j^*} + \sum_{j=1}^{n^*_{11,2}} \sum_{i=1}^{r_{ask,j}} \frac{y_{ji}}{\pi_j^*}$$

On huomattava poiminnan yksiasteisuudesta johtuen, että koska kaikki ryppään j yksiköt i tutkitaan, tulee kunkin yksikön painoksi ryppään paino. Keskiarvoja laskettaessa on kotitalouskyselyssä jaettava kokonaismäärän estimaatti kotitalouksien (estimoidulla) määrällä N_{kot} ja henkilökyselyssä 10–74-vuotii-

aisten ei-laitosväestön määrällä N_{10-74} .

Edellä mainitut estimaattorit eivät kuitenkaan olleet lopullisia.

Estimaattorien kato- ja tehokkuuskorjaus.

Useissa tutkimuksissa on toivottavaa, että korotetun aineiston reunajakaumat tärkeissä demografisissa muuttujissa olisivat samat kuin todellisessa perusjoukossa. Yksikkökadosta johtuvia vinoumia voidaan korjata yleensä malliavusteisesti a) jälkiosittamalla tai b) kalibroimalla painoja. Molemmissa tapauksissa alkuperäinen asetelma otetaan huomioon mallia laadittaessa. Jälkiositus onnistuu, jos tiedetään haluttujen taustamuuttujien luokittelulla (esim. ikä ja sukupuoli) perusjoukon lukumäärä kussakin luokassa ('solussa') ja kukin havainto pystytään identifioimaan johonkin näistä luokista. Jos demografisia muuttujia on vähänkin enemmän, ei solujen perusjoukkofrekvenssejä tai prosentiosuuksia tiedetä tarkasti. Tällöin on mahdollisuutena kalibrointi eli painojen modifointi approksimatiivisesti niin, että toivotut reunajakaumat toteutuvat. Jälkiositus tai kalibrointi tehostaa usein myös estimointia (tarkasteltavat ryhmät ovat monessa suhteessa homogeenisia). Kalibroinnista ja sen approksimointimenetelmistä tarkemmin mm. artikkeleissa Deville, J.-C. & C.-E. Särndal (1992): Calibration Estimators in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 87, 376–382 sekä Deville, J.-C., C.-E. Särndal & O. Sautory (1993): Generalized Raking Procedures in Survey Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, vol. 88, 1013–1020.

Tässä tutkimuksessa kotitalouskatoa oli 24 % ja henkilökatoa 32 %. Osa henkilökadosta tapahtui kotitalouden sisällä. Kalibrointimuuttujiksi valittiin ikä ja sukupuoli, lääni sekä asuntokunnan koko. Ikäluokitus sisälsi

yhdeksän luokkaa, joista seitsemän sijoittui välille 10–74-vuotta. Luokitus otti myös huomioon tutkimuksessa käytetyn erityisryhmitelyn nuorten osalta. Kombinaatiomuuttujaan *ikä & sukupuoli* sekä *lääni* -muuttujaan saatiin tiedot lähimpänä ajankohtaa olleista väestötilastoista, joista vähennettiin laitosväestön osuus (perustui vuodenvaihteen tietoihin, prosenttiosuusarvio). Prosenttiosuudet eri asuntokunnan kokoluokkiin kuuluvuudesta saatiin estimaatteina viimeisimmästä tulonjakotiedustelusta. Jokaisen taustamuuttujan osalta jokainen havainto identifioitui johonkin määritellyn luokkaan. Näitä taustatietoja hyväksi käyttäen kalibroitiin a) *kotitalouspainot* pohjautuen jakaumiin ilman ikärajoitusta sekä b) *henkilöpainot* pohjautuen jakaumiin 10–74-vuotiaista, jolloin kotitalouden vastanneille jäsenille tuli sama paino. Kalibroidun estimaattorin varianssiestimoinnissa tulee käyttää yleistetyin regressioestimaattorin approksimatiivista varianssiestimointimenetelmää (ks. em. artikkelit).

2.2. Haastattelujen ja kyselyjen toteutus

Tutkimuksen otos oli siis 1 432 kotitaloutta, joista haastattelun kohteena ovat 10–74-vuotiaat jäsenet. Näissä kotitalouksissa oli yhteensä 3 782 jäsentä, joista 3 488 henkilöä oli ikärajojen puitteissa tutkimuksen varsinaisia kohteita. Ennen haastatteluja arvioitiin, että kotitalouksista 20 % jää kadoksi. Sen lisäksi kotitalouden sisällä oletettiin tapahtuvan 12 % osittaiskadon henkilöiden osalta, eli että haastatteluja tulisi saada 1 146 kotitaloudesta ja 2 420 henkilöltä.

Osa kotitalouksien jäsenten henkilöhaastatteluista tehtiin myös puhelimitse. Kukaan kotitalouteen tehtiin vain yksi varsinainen haastattelukäynti. Jos kotitaloudessa ei ollut

puhelinta, niin sinne voitiin tehdä kaksi käyntiä. Haastattelut tehtiin 4.11.–15.12.1996 välisenä aikana. Haastattelulomakkeet oli muokattu blaise-tietokoneohjelmaksi, jolla haastatteluvastaukset tallennettiin haastattelun aikana. Haastattelun yhteydessä tai sen jälkeen 12–74-vuotiaat täyttivät myös kyselylomakkeen, jossa käsiteltiin tulevaisuuden ja teledemokratiaan suhtautumista. Aineisto palautui keskusyksikköön 30.12.1996 mennessä lukuun ottamatta kyselyvastauksia, joita tuli hiljalleen koko tutkimukseen ajan.

Lopullinen kotitalouskato oli 24,5 %, eli haastatteluja, joissa saatiin ainakin kotitalouksien laitteita koskevat tiedot oli 1 080. Henkilöhaastatteluja näistä kotitalouksista saatiin 2 362. Erilliseen kyselyosaan, jossa kysyttiin tulevaisuuteen suhtautumista ja teledemokratiaan liittyviä kysymyksiä vastasi kaikkiaan 2 059 henkilöä. Eli kokonaisuutena jäätettiin hieman alle asetettujen tavoitteiden, mutta sillä ei ole vaikutusta tulosten luotettavuuteen.

Kyselylomakkeiden viimeisenä kysymyksenä oli, voidaanko haastateltavan tiedot säilyttää mahdollista uusintahaastattelua varten: Yli 22-vuotiaista 77 % eli 1 189 antoi luvan, 18–22-vuotiaista 83 % eli 141 antoi luvan ja 12–17-vuotiaista 88 % eli 296 antoi luvan, eli noin 1 600 henkilölle on mahdollista tehdä uusintahaastattelu vuonna 1999 tai 2000, joten seurantatutkimuksen mahdollisuus on turvattu.

2.3. Käsitteistä ja kysymysten laatimisperiaatteista

Vaikka tämä tutkimusprojekti on otsikoitu ”Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta”, niin haastattelukysymysten sisällön perusteella

olisi parempi puhua 'tulevasta tietotekniikka- tai informaatioyhteiskunnasta', sillä kysymyksillä pyritään selvittämään nimenomaan tietotekniikan käyttöä ja jonkin verran sitä, mihin tarkoitukseen sitä käytetään. Tavoitteena oli selvittää informaation hankinnan ja asioiden toimittamisen välineitä, ei informaation tai tiedon sisältöä. On hyvä pitää mielessä, että muissa kielissä sanalla informaatio on paljon suppeampi merkitys kuin suomenkielen tieto sanalla ja siksi muiden kielten termi *informaatioyhteiskunta* on paljon rajatumpi kuin suomenkielen *tietoyhteiskunta*.

Kysymyksiä laadittaessa on keskeisenä ajatuksena ollut saada tietoa siitä, minkä verran uutta tietotekniikkaa (matkapuhelimet ja tietokoneet oheislaitteineen) on suomalais-

ten käytössä, mihin he sitä käyttävät ja millaisia ovat heidän kokemuksensa siitä. Taustakysymyksillä uutta tietotekniikkaa yritettiin sijoittaa vastaajien muun audiovisuaalisen tekniikan ja välineistön käyttöön. Audiovisuaalisen tekniikan käytön voisi ajatella toimivan 'porttina' uuden tietotekniikan omaksumiselle. Jatkoanalyseissä tietotekniikan käyttö voidaan sitoa myös ammatilliseen ja harrastustaustaan. Eli koko ajan on pidetty mielessä, että tietotekniikan käyttö ja omaksuminen eivät todennäköisesti ole ihmisten elämässä erillisiä saarekkeita, vaan osa ihmisten toiminnan kokonaisuutta. Yleisluonnehdinta kysymyksistä on liitteessä 1 ja haastattelulomakkeet ovat jakautumatiedoilla täydennettyinä liitteissä 2a ja 2b.

3. Kotitalouksien tietotekniset laitteet ja suomalaisten kokemukset tietotekniikasta

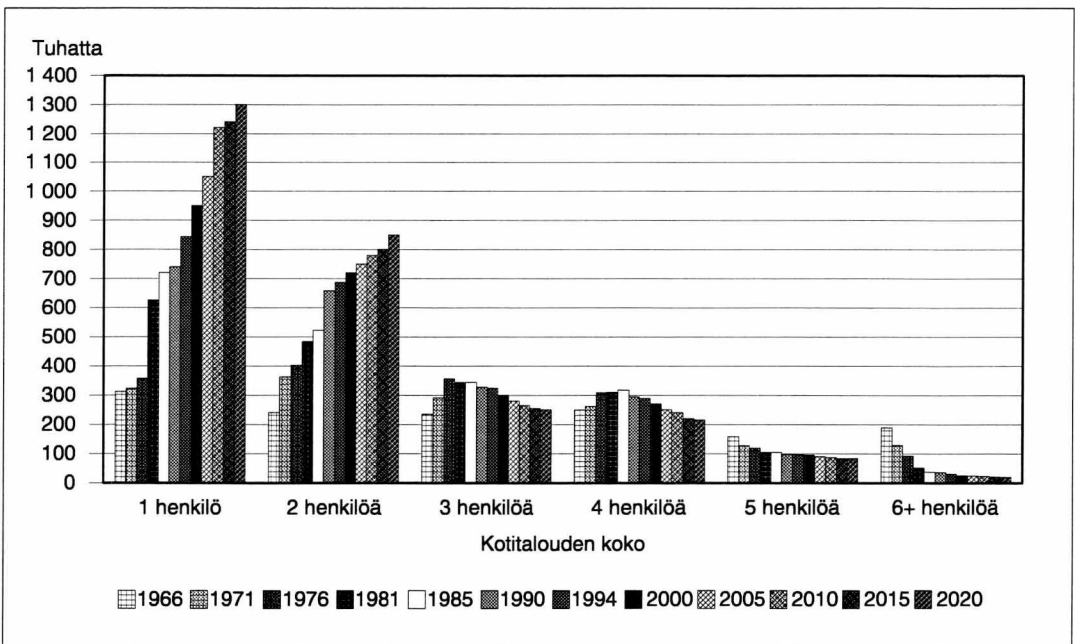
Tässä luvussa tarkastellaan, millainen tietotekninen laitekanta suomalaisissa kotitalouksissa on, ja millaisia ovat suomalaisten tietotekniikan käyttökokemukset. Esitettävissä tuloksissa on asioita tarkasteltu pääasiassa kotitalouden koon, vastaajan iän ja sukupuolen mukaan.

Seuraava katsaus perustuu ”Tiedolla tietoyhteiskuntaan” -julkaisun kahdeksanteen lukuun, jossa käsitellään tietoyhteiskunnan tuloa koteihin ja vapaa-aikaan. Nimitetäänpä tulevaa yhteiskuntaa millä nimellä tahansa, tapahtuu Suomessa väestöllisiä muutoksia, jotka tulee ottaa huomioon myös uudesta tekniikasta keskusteltaessa. Kotitalouksien määrä kasvaa koko ajan kasvun keskittyessä yhden ja kahden hengen talouksiin. Nämä pienet taloudet tulevat olemaan entis-

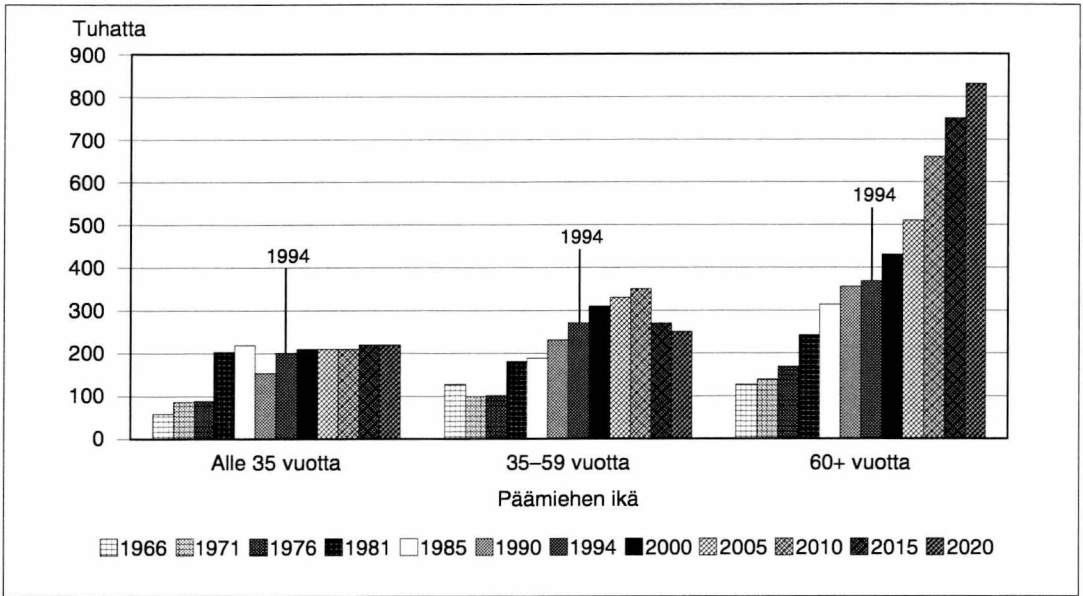
tä iäkkäämpiä. Näillä seikoilla on olennainen merkitys sille, miten suomalainen yhteiskunta toimii ensi vuosituhaten alkupuolella. Toisaalta niillä on merkitystä myös uuden tieto- ja viestintätekniiikan yleistymiselle, jos elämme ns. normaaliaikoja. Kuvioista 1–3 näkyy miten kotitalouksien määrä ja rakenteet ovat muuttuneet ja todennäköisesti tulevat muuttumaan seuraavan kahdenkymmenen vuoden kuluessa.

Kun ihmiset vanhenevat, niin he vievät suurella todennäköisyydellä huomattavan osan nuoruudessaan ja työikäisinä omaksumistaan tavoista ja totumuksista myös eläkepäiviinsä, siksi kannattaa pohtia, miten sukupolvet tässä suhteessa eroavat toisistaan. Hyvä esimerkki tästä on autoilu. Kun tämän hetken naiseläkeläisistä vain alle viidesosal-

Kuvio 1. Arvio kotitalouksien määrästä koon mukaan vuosina 1966–2020

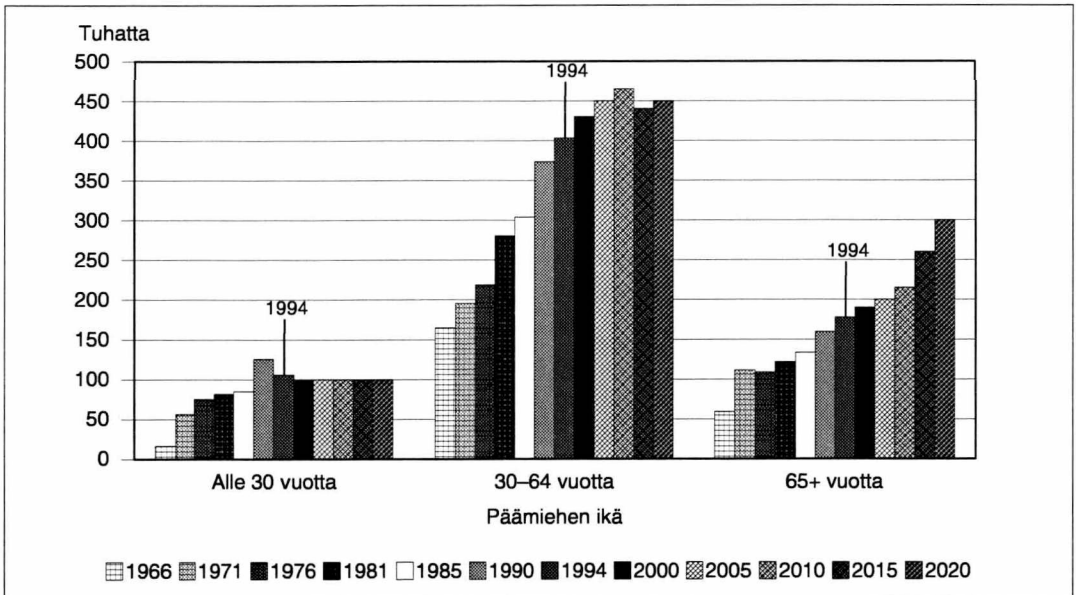
Kuvio 2. Arvio yhden hengen talouksista päämiehen iän mukaan vuosina 1966–2020

la on ajokortti, niin 10–15 vuoden kuluttua eläkeikään tulevilla naisista noin neljällä viidestä on ajokortti ja suurimmalla osalla myös

auto. Tällä voi olla huomattava autoilua lisäävä vaikutus. Samantyyppisiä selvityksiä voisi olla perusteltua tehdä myös uuden tie-

Kuvio 3. Arvio kahden hengen talouksista päämiehen iän mukaan vuosina 1966–2020

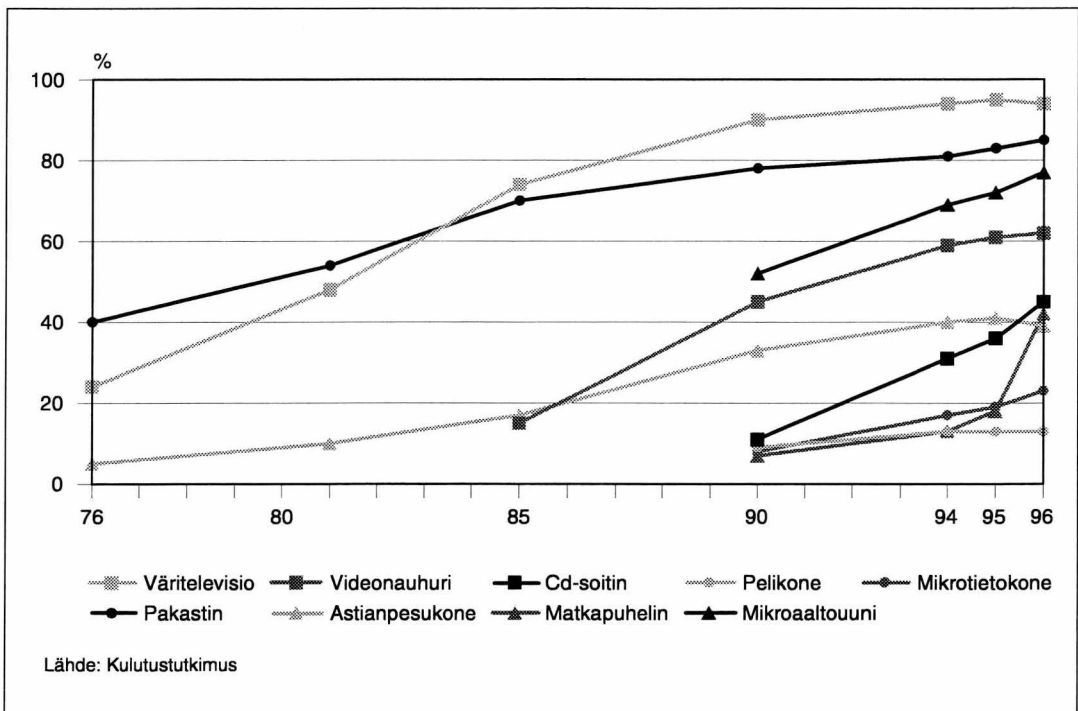
totekniikan osalta.

Kotitalouksien määrä on 30 vuodessa lisääntynyt miljoonalla, eli noin 2/3. Samalla pienten talouksien (yhden ja kahden henkilön taloudet) osuus on kasvanut noin 30 prosentista lähes 70 prosenttiin. Kun yhden ja kahden hengen talouksissa asui vuonna 1966 noin 800 000 suomalaista 4,5 miljoonasta, niin nyt noin 2,2 miljoonaa 5,1 miljoonasta asuu tämän kokoisissa talouksissa. Erilaisten tuotteiden käyttämisen kannalta tämä merkitsee sitä, että *uusien tuotteiden on ikään kuin 'päästävä' sisään paljon useampaan kotitalouteen kuin aiemmin, jotta yhtä suurella osalla suomalaisista on laite kotona käytettävissään kuin aiemmin.* Toisaalta tämänsuuntainen kehitys on myös tarjonnut kasvavia markkinoita kotitalouksissa. Pienenevien talouksien määrän kasvu antaa monien tuotteiden kysynnälle pohjaa niin

kauan kuin ihmiset haluavat pitää ne omi-
naan, eikä kierrättää niitä (esim. kirjat hyllyssä).

Vielä hieman siitä, miten uusi tietotekniikka on yleistymässä kotitalouksissa. Kuviossa 4 on verrattu matkapuhelimen, kotitietokoneen ja cd-soittimen yleistymistä erilaisten kotitalouslaitteiden yleisyyden kehitystä kuvaaviin käyriin. Niiden perusteella voi tehdä varovaisia arvioita siitä, noudattaako tietotekniikkalaitteiden yleistyminen kotitalouksissa joidenkin muiden laitteiden kaltaista uraa, vai tulevatko ne jollakin erityisellä tavalla ja nopeudella kotitalouksiin. Kuvio kertoo siis sen, kuinka suuressa osassa talouksia on vähintään yksi mainittu laite käytössä. Talouksillahan voi olla useita televisioita tai pakastamia yms. käytössään, joten kyseessä on vain periaatteellista käyttömahdollisuutta kuvaava tieto.

Kuvio 4. Laitteiden yleisyys kotitalouksissa

Jos hakee vertailukohtia cd-soittimelle, matkapuhelimelle ja mikrotietokoneelle muista laitteista ja niiden yleistymisen nopeudesta, niin voi verrata väri-tv:n, videonauhurin ja mikroaaltouunin yleistymistä. 1980-luvun alussa väri-tv yleistyi todella nopeaa vauhtia. Videonauhuri yleistyi saman vuosikymmenen lopussa, mutta sen omistaminen näyttää kuitenkin jäävän 30 prosenttiyksikköä alhaisemmalle tasolle kuin väri-tv:n kohdalla. Mikroaaltouunin omistamisesta ei ole tietoja kuin 1990-luvulta, mutta sen yleistyminen on vielä nopeaa, ja voisi perustellusti olettaa, että se on vuosituhannen vaihteeseen mennessä useammassa taloudessa kuin pakastin.

Meillä on esimerkkejä myös tuotteista, joista hetken aikaa näytti tulevan joka kodin tuotteita, mutta joille ei sitten löytynytään laajempaa kysyntää. Sen enempää leipäkone kuin vesisänkykään ei 'päässyt sisään' kuin noin 10 prosenttiin kotitalouksista.

Cd-soittimen yleistymisvauhti on ollut nopeaa, mutta kuitenkin hitaampaa kuin väri-tv:llä kymmenen vuotta aiemmin. Cd-soittimella onkin kilpailijoina c-kasetti ja äänilevyt, joihin verrattuna väri-tv tuli neitseellisempään kilpailutilanteeseen. Videonauhurinkin yleistyminen oli 1990-luvun jälkipuoliskolla nopeampaa kuin cd-soittimen vuosikymmenen alkupuolella. Videolla oli valmis 'tyhjä paikka' tv:n jatkeena ilman kilpailevia laitteita. Näyttäisi siltä, että cd-soittimen yleistymisen kiivain kasvuvaihe ajoittuu 1990-luvun loppupuolelle. Edellytykset ovat valmiina. Cd-soittimien hinnat ovat pudonneet lopulliselle tasolle ja äänitetuotanto on valinnut cd-levyn pääjakelutuotteekseen. Cd-soitin on kiinteä osa uusia viihde-elektroniikkapaketteja. Tästä huolimatta cd-soitin tuskin nousee yleisyydessään väri-tv:n tasolle vielä tällä vuosituhannella, koska sen käyttö pe-

rustuu vain musiikin kuunteluun, ja näin sillä on monia kilpailijoita; esimerkiksi yhä kasvava radioasemien joukko.

Matkapuhelimen ja mikrotietokoneen elinkaaret kotitalouksissa ovat vasta alussa. Kumpikin on kulutushyödykkeenä noin 10-vuotias. Niiden yleistymistä kuvaavat käyrät ovat vielä lyhyet ja analogioiden hakeminen muista laitteista on siksi vaikeaa. Matkapuhelimen yleistyminen on kääntynyt hyvin nopean kasvun vaiheeseen parin vuoden aikana, mutta kuinka kauan kasvu jatkuu, jää nähtäväksi. Kilpailijoita matkapuhelimelle riittää: tavallinen puhelin, josta markkinoidaan johdotonta versiota, puhelinvastaaja tai vastaajapalvelu, yleistyvät korttipuhelinautomaatit, kaukohaut, taskunumerot ja sähköposti. Lisäksi puhelinosaakkeiden omistussysteemi hidastanee siirtymistä. Matkapuhelien hintataso on ilmeisesti vakiintunut yksikertaisimpien mallien osalta. Siinä mielessä se on ostajan kannalta taloudellisesti turvallinen tuote.

Matkapuhelin on tyypillisesti yhden käyttäjän laite, joten sitä pitäisi vertailla yksilölaitteisiin, jolloin mieleen tulevat korvalappusteereot ja kannettavat cd-soittimet, tai miksipä myös vaihdepyörä, joita nykyään on 64 prosentilla kotitalouksista. Matkapuhelimen yleistymiselle voi pienten talouksien määrä olla jopa etu verrattuna muihin laitteisiin juuri tämän henkilösidonaisuuden vuoksi. Mutta matkapuhelimen yleistyminen mikroaaltouunien tasolle ei ole mikään itsestäänselvyys, vaikka matkapuhelin tullee työpaikan kautta useampaan talouteen kuin muutoin olisi laita.

Mikrotietokoneiden määrä ei ole kasvanut tällä vuosikymmenellä kovinkaan nopeasti. Toistaiseksi niiden yleistyminen on ollut pikemminkin tasaisessa kuin kiihtyvässä kasvussa. Yleistymiseen tulevaisuudessa

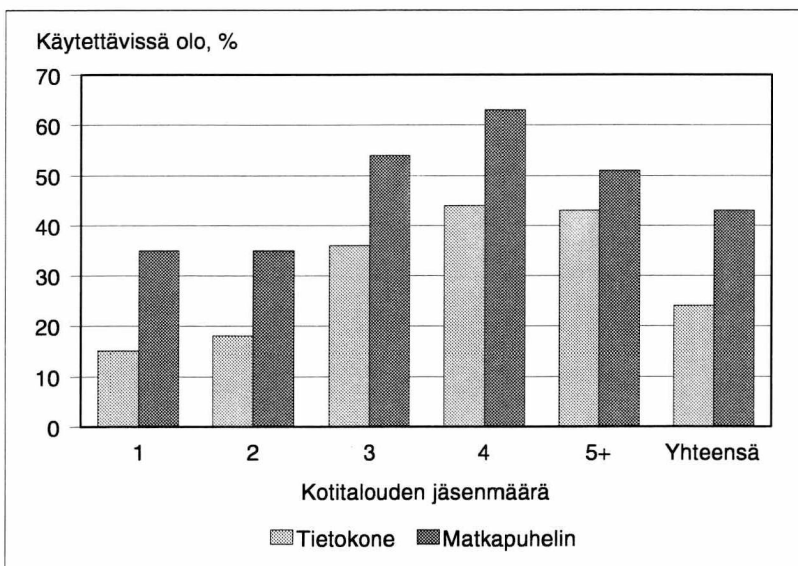
vaikuttaa varmaan uusien mallien markkinoille tulon nopeus ja laitetason vaatimusten pysyminen korkeana. Mikrotietokoneiden hintataso on suhteellisen korkea ja vaikiintumaton verrattuna muihin laitteisiin. Tietokone on luultavasti laite, joka hankitaan talouteen useimmiten joko ns. lasten vuoksi tai työn takia. Osalle käyttäjistä tietokone sisältänee myös harrastuksiin liittyvän puolen. Kuitenkin lapsiperheistä tietokone ei ole kuin vajaassa kolmanneksessa talouksista, joten tietokoneesta tuskin tulee joka kodin välinettä kovinkaan nopeasti. Ylempien toimihenkilöidenkin talouksista vasta vajaalla puolella on tietokone kotona. (Tiedolla tietoyhteiskuntaan 1996, 187).

Vuoden 1996 marraskuun tietojen perusteella on kuviossa 5 esitetty tietokoneen ja matkapuhelimen yleisyys talouden koon mukaan. Kun talouden koko kasvaa, niin nämä laitteet yleistyvät. Lisäksi tiedämme, että perheen jäsentä kohti laskettujen tulojen kasvu lisää laitteiden määriä, ja tietokoneiden määrää lisää vielä lasten teini-ikäisyys.

Mitä kuvion 5 prosenttiosuudet tarkoitta-

vat kotitalouksien lukumäärinä? Matkapuhelin oli marraskuun lopulla hieman alle miljoonassa kotitaloudessa 2,3 miljoonasta ja tietokone 560 000, joista 245 000 oli yhden ja kahden hengen talouksia. Useampia tietokoneita oli 90 000 taloudessa. Tietokonetalouksista cd-rom-asema oli 48 %:lla eli 270 000 taloudella, jotka ovat myös peli- ja muiden cd-rom-levyjen mahdollisia ostajia. Modeemiyhteyksiä oli hieman harvemmalla taloudella eli 41 prosentilla (230 000).

Lukuja voidaan verrata muihin laitteisiin. Cd-soittimia oli 47 %:lla talouksista eli yli miljoonassa taloudessa. Korvalappusteroita oli 42 %:lla talouksista, ja jonkinlainen c-kasettisoitin oli melkein kaikissa, ja äänilevysoitin yli 60 %:lla talouksista. Joten esimerkiksi painettua sanaa haastava laitekanta ei vielä ole kovinkaan yleinen kotitalouksissa. Kuten aiemmin todettiin, tietokoneiden määrä ei ole toistaiseksi kasvanut kovinkaan nopeasti. Yhtenä vertailulukuna voidaan käyttää myös sitä, että teksti-tv on 1,26 miljoonalla kotitaloudella, mikä vähentänee tv:n uutisten katsojia eikä lehden lukijoita. Jotta muistaisim-

Kuvio 5. Tietokoneen ja matkapuhelimen käytettävissä olo prosentteina kotitalouden koon mukaan vuonna 1996

me ottaa oppia historiasta, todettakoon, että vuonna 1976 auto oli 55 %:lla, vuonna 1985 59 %:lla ja vuonna 1996 67 %:lla talouksista. Matkapuhelimeen ja tietokoneeseen verrattuna auto on sentään aivan oleellisesti kalliimpi tuote.

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään aluksi puhelinten määriä ja niiden käyttöä, toiseksi tietokoneen ja sen oheislaitteiden käyttöä, sekä lopuksi työpaikan sähköpostijärjestelmiä ja etätyötä.

3.1. Kotitalouksien puhelimet ja niiden käyttötavat

Suomen kotitaloudet jakautuivat vuoden 1996 lopulla puhelinten käytettävissä olon perusteella kuvion 6 mukaisesti.

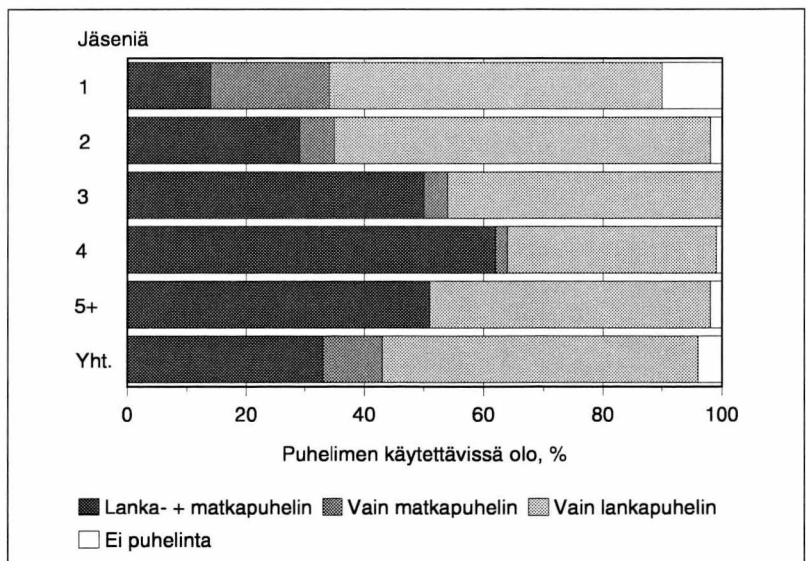
Puhelintavoitettavuus on edelleen jonkin verran parantunut, kun tuloksia verrataan vuoden 1996 tammikuun tilannetta koskevaan tutkimukseen (ks. Tiedolla tietoyhteiskuntaan, 193–196). Puhelittomat taloudet ovat lähes poikkeuksetta yhden hengen talouksia ja toisaalta vain matkapuhelinyhtey-

den varassa olevista talouksistakin 3/4 on yhden hengen talouksia.

Matkapuhelimet kotitalouksissa. Vähintään yksi matkapuhelin oli 42,3 %:lla talouksista eli hiukan alle miljoonalla taloudella. Vertailuna voidaan todeta, että vähintään yksi videolaite on 64 %:lla talouksista. Kaksi tai useampi matkapuhelin oli 12 %:lla eli 120 000 talouksista. Yhden ja kahden hengen talouksista 35 %:lla oli matkapuhelin viime marraskuun loppupuolella. Niitä suuremmissa talouksissa yli puolella oli matkapuhelin. Nelihenkisistä talouksista peräti 63 %:lla oli vähintään yksi matkapuhelin. Näissä talouksissa oli useimmin myös toinen matkapuhelin.

Matkapuhelimista työsuhdelaiteita on vain melko pieni osa, sillä ensimmäisistä matkapuhelimista niitä oli 28 % ja toisistakin matkapuhelimista vain 43 %. Kaikkiaan kotitalouksissa käytössä olevista noin 1,2 miljoonasta matkapuhelimesta noin 270 000 oli työsuhdelaiteita, joten matkapuhelinten hankinnan ja käytön takana on paljon muita

Kuvio 6. Puhelimen käytettävissä olo kotitalouden koon mukaan vuoden 1996 lopulla prosentteina

Taulukko 1. Matkapuhelimen käytettävissä olo kotitalouden koon mukaan vuoden 1996 marraskuussa prosentteina

Kotitalouden koko	Ei matkapuhelinta	Yksi matkapuhelin	Useampi matkapuhelin
1 jäsen	65	33	2
2 jäsentä	65	28	7
3 jäsentä	46	40	14
4 jäsentä	37	43	20
5+ jäsentä	49	40	11
Kaikki	57	34	9

tekijöitä kuin työsuhteen edellyttämä tavoitettavuus.

Matkapuhelimia on useimmin Keski-Suomen ja Lapin läänien (ja Ahvenanmaan) kotitalouksilla eli 55–57 %:lla. Seuraavan 'ryhmän' muodostavat Mikkelin ja Vaasan läänit (49–51 %). Näitä selvästi alhaisemmalla tasolla on Uudenmaan lääni (43 %). Turun, Kuopion ja Hämeen lääneissä matkapuhelimia on 30–41 % talouksista. Edellisiä selvästi vähäisempi on Kymin ja Oulun läänien matkapuhelintalouksien osuus; 36 %. Vähiten matkapuhelimia on Pohjois-Karjalan läänissä, jossa niitä on 28 %:lla talouksista. Lääneittäin matkapuhelimia 'omistavien' talouksien osuus poikkeaa aika paljon talouksien, joilla on tietokone tai -koneita, järjestyksestä. Mainittakoon kuriositeettina, että auto on 89 %:lla Kuopion läänin talouksista. Vähiten autoja on Oulun ja Uudenmaan läänin talouksilla (61–63 %:lla).

Henkeä kohti laskettujen bruttotulojen kasvu nostaa matkapuhelintalouksien osuutta aina 8 000–10 000 mk/henki -ryhmään asti, mutta ei sen jälkeen (ks. kuvio 10, 23). Koska matkapuhelimet ovat perheissä yleisempiä kuin pienissä talouksissa, niin vain

51 %:lla 10–74-vuotiaista suomalaisista ei ole kotitaloudessaan käytettävissä matkapuhelinta.

Ensimmäisistä matkapuhelimista 60 % oli hankittu äskettäin (vuosina 1995 tai 1996). Vain 25 % matkapuhelimista oli hankittu vähintään 3 vuotta sitten. Vain 19 % kotitalouksista, joilla ei ollut matkapuhelinta, ilmoitti hankkivansa sellaisen. Kotitalouksista, joissa on matkapuhelin, 32 % ilmoitti, että matkapuhelimen voi liittää tietokoneeseen.

Tavallinen puhelin kotitalouksissa.

Tavallista lankapuhelinta ei ollut 14 %:lla talouksista. Niin sanottuja johdottomia lankapuhelimia oli noin 300 000:lla taloudella. Kaksi tai useampi puhelinnettä oli vain 21 %:lla kaikista talouksista, joilla oli lankapuhelin. Äänitaajuuspuhelin (# ja * näppäimet) oli noin 1,4 miljoonalla taloudella, eli 73 %:lla lankapuhelintalouksista. (Tämä äänitaajuuspuhelimien osuus on sikäli epävarma, että mainittujen näppäimien olemassaolo ei vielä takaa, että puhelin todella on äänitaajuuslaitte, joka mahdollistaa digitaalisten palvelujen käytön. Haastattelutilanteessa asia varmennettiin tiedotenumeroon soittamalla vain vastaajan ollessa epävarma). Useampia puhelinnumeroita varsinaiseen asuntoon oli noin 75 000 kotitaloudessa. ISDN-liittymiä oli vähän yli 20 000 kotitaloudessa ja vajaan 30 000 kotitaloudessa voitiin nähdä soittajan numero. Digitaalipalveluja 10–74-vuotiaista sanoi käyttävänsä 23 %.

Puhelinvastaajan käyttömahdollisuus kotitalouksissa.

Jonkinlainen puhelinvastaaja oli 17 %:lla talouksista (390 000 taloutta). Puhelinvastaajasta oli luopunut 45 000 taloutta. Puhelinvastaajista kolmannes oli hankittu joko vuonna 1995 tai 1996. Niistä 52 % oli otettu käyttöön vuonna 1993 tai sitä

Taulukko 2. Puhelinvastaajia kotitalouden koon mukaan prosentteina

Kotitalouden koko	Puhelinvastaaja
1 jäsen	17
2 jäsentä	12
3 jäsentä	20
4 jäsentä	21
5+ jäsentä	15
Kaikki	17

aiemmin. Vertailuna voidaan todeta, että videoista 82 % oli ollut käytössä kolme vuotta tai kauemmin.

Kotona oleva puhelinvastaaja oli 582 000 (16 %) ja vastaajapalvelu 147 000 (4 %) 10–74-vuotiaan käytössä. Puhelinvastaajakin näyttää olevan enemmän perheellisten kuin yhden tai kahden hengen talouksien käyttämä väline.

Naisista, joilla oli puhelinvastaaja kotona, 15 % sanoi, ettei osaa käyttää sitä. Vastaava osuus miehistä oli 7 %. Käyttäjiä, jotka osavat sanella uuden viestin, on miehistä 72 % ja naisista 62 %, joten puhelinvastaajan käytössä sukupuolten välinen taitoero ei ole eri-

tyisen suuri verrattuna myöhemmin käsiteltävään tietokoneen käyttöön.

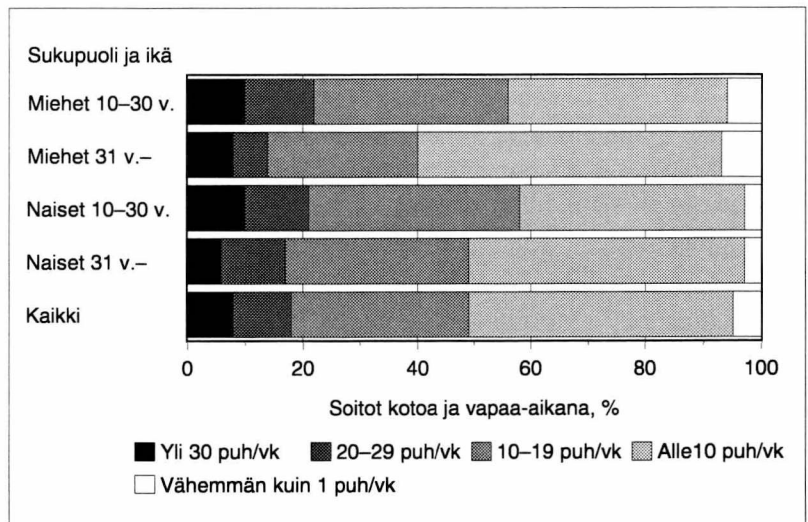
Suomalaisten puhelimen käyttötavat.

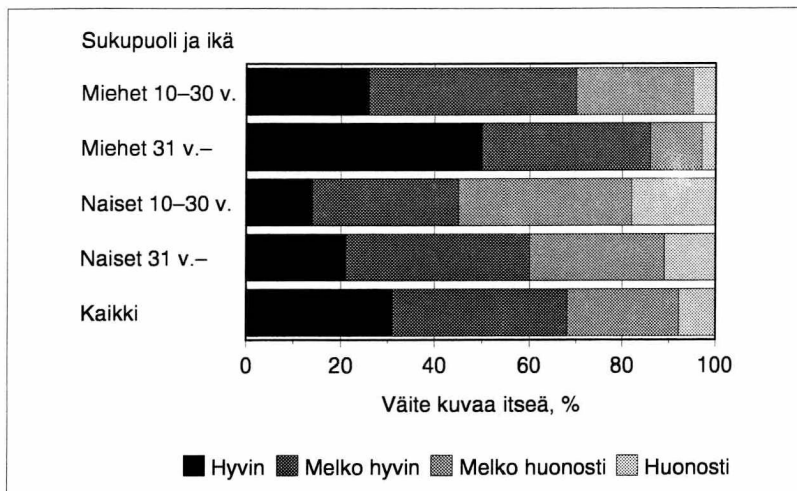
Kotoa ja vapaa-aikana itse soitettuja puheluita oli 10–30-vuotiailla enemmän kuin yli 31-vuotiailla. Kaikkein vähiten soittelivat yli 31-vuotiaat miehet. Suomalaisten kotiin ja vapaa-aikana saamat puhelut jakautuivat lähes samoin kuin heidän soittamansa puhelut, joten voitaneen päätellä, että puhelin on vastavuoroisen yhteydenpidon väline.

Kun vastaajia pyydettiin vertaamaan matkapuhelinsoittojaan lankapuhelinsoittoihin, niin 47 % sanoi matkapuhelin keskusteluiden olevan selvästi lyhyempiä, ja 19 % jonkin verran lyhyempiä. Matkapuhelimen käyttö lyhentää naisten puheluita enemmän kuin miesten, ja erityisen 'säästäväisiä' matkapuhelinsoitoissa olivat yli 31-vuotiaat naiset.

Seuraavaksi tarkastellaan suomalaisten puhelimen käyttötapoja niihin liittyvien väitteiden avulla. "Soittelen vain asian perästä" väitteen katsoi 82 % miehistä sopivan itseensä hyvin ja melko hyvin. Naisista 56 % oli tätä mieltä. 10–30-vuotiasta naisista vain 45 % katsoi väitteen sopivan itseensä.

Kuvio 7. Soitot kotoa ja vapaa-aikana viikossa sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Kuvio 8. *“Soittelen vain asian perästä” väitteen sopivuus haastateltavaan sukupuolen ja iän mukaan prosentteina*

Vastakkaisen väitteen “Tartun puhelimeen helposti soittaakseni jollekulle” katsoi 75 % 10–30-vuotiaista naisista sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin. Toista ääripäätä edustavat yli 31-vuotiaat miehet, joista vain 38 % oli tätä mieltä. Edellisen väitteen heistä katsoi sopivan itseensä 87 %.

Kolmannen väitteen “Puhelin on välttämätön osa elämäntapaani” katsoi peräti 77 % suomalaisista sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin. Yli 31-vuotiaista miehistäkin 68 % oli tätä mieltä.

“Minun on helppo soittaa vieraalle” väitteen katsoi lähes yhtä moni (75 %) kuin edellisen sopivan itseensä. Tämän osalta ryhmien väliset erot olivat pieniä.

Suhtautumista puhelimeen viestejä tuovana välineenä selvitettiin muutamalla väitteellä. “Ilahdun yleensä kun puhelin soi” väitteen katsoi 75 % vastaajista kuvaavan hyvin tai melko hyvin omaa suhtautumistaan. Miesten ja ja naisten välillä oli tässä huomattava ero (63 % ja 88 %).

“Välillä puhelin soi liian usein” väitteen katsoi 54 % 10–30-vuotiaista miehistä kuvaavan suhtautumistaan hyvin tai melko hyvin. Yli 31-vuotiaista naisista näin suhtautui vain 35 %. Alle viidennes haastateltavista

katsoi väitteiden “Toisinaan vedän puhelimen irti seinästä”, ja “Rasittaa olla toisten puhelinvastaaja” kuvaavan suhtautumistaan hyvin tai melko hyvin. Joten enemmistö suomalaisista ei pidä puhelimen soimista harmittavana.

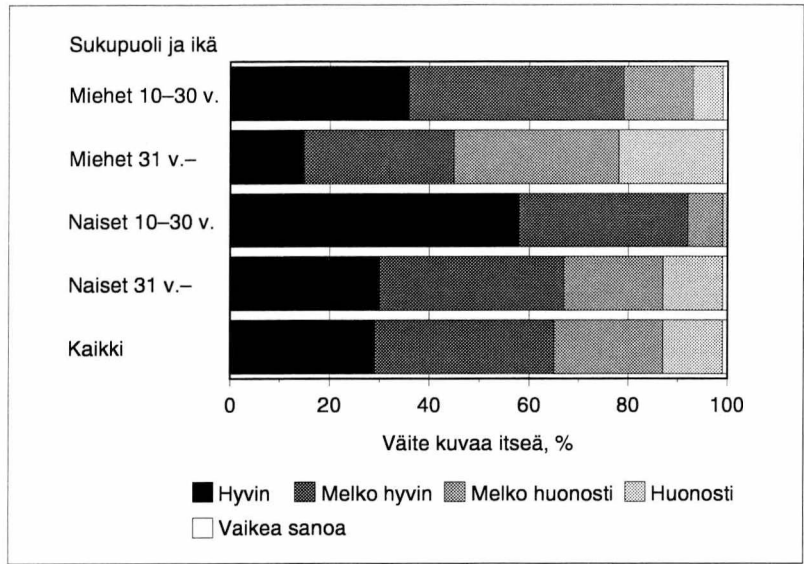
Muutamalla väitteellä selvitettiin myös suomalaisten puhelinkeskustelujen luonnetta. “Pyrin toimittamaan asiat nopeasti ja tehokkaasti” väitteen katsoi miehistä peräti 87 % kuvaavan omaa suhtautumistaan hyvin tai melko hyvin. 10–30-vuotiaista naisista näin arveli olevan 54 %.

“Minusta on mukava rupertella puhelimesa” väitteen katsoi naisista 80 % kuvaavan puhelinkeskustelujaan hyvin tai melko hyvin, kun miehistä vain 40 % oli tätä mieltä.

“Haluan kuulla missä mennään ystävä tai kaveripiirissä” väitteen katsoi kuvaavan puhelinkeskustelujaan 10–30-vuotiaista naisista 91 % ja miehistä 79 %, kun yli 31-vuotiaista naisista tätä mieltä oli 68 % ja miehistä vain 45 %. Tässä asiassa ikäryhmien välillä oli selvät erot.

Edellä esitettyjen puhelimen käyttöä kuvaavien väitteiden perusteella voitaneen sanoa, että puhelin on naisille luotevampi viestintäväline kuin miehille ja 10–30-vuotiaat pi-

Kuvio 9. "Haluan kuulla missä mennään ystävä- ja kaveripiirissä" väitteen sopivuus haastateltavaan sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

tävät sitä vanhempia enemmän kiinteänä osana omaa elämäntapaansa. Vaikuttaa siltä, että nuoret miehet ovat lähestymässä naisten puhelimen käyttötapoja, jos muutoksen suuntaa yrittää ennustaa.

Soitot palvelunumeroihin. Vaikka puhelin näyttää olevan vapaa-ajan kontakteissa tärkeä väline, niin tästä huolimatta palvelunumeroita käytetään vain vähän. Ainoastaan numerotiedusteluun oli soittanut yli puolet suomalaista vähintään kerran pari. Numerotiedustelun aktiivisin käyttäjäryhmä olivat yli 31-vuotiaat miehet. Heistäkin vain 19 % oli soittanut numerotiedusteluun usein. Liikennevälineiden aikataluihin vähintään kerran, pari soittaneita oli 24 % ja usein soittaneita 4 %. 0800-alkuisiin ilmaisiin varausyms. numeroihin joskus soittaneita oli 11 %, ja saman verran soittajia oli niihin pankkien palvelunumeroihin, joissa ihminen vastaa. Pankkien palveluautomaatteihin soittaneita oli 5 %. Auttaviin puhelimiin oli ehkä hieman enemmän soittajia kuin ennustajille, horoskooppeihin, erilaisiin ystävä- tai seksipalveluihin tai keskustelupuhelimiin. Kaiken kaik-

kiaan soittajia kuhunkin palvelutyyppiin oli noin prosentti kaikista vastaajista. Auttaviin puhelimiin usein tai kerran pari soittaneita suomalaisia oli ehkä noin 50 000, ja muihin edellä mainittuihin palvelunumeroihin noin 30 000–40 000 kuhunkin. Näin voidaan päätellä haastatteluihin annettujen vastausten perusteella.

Vastauksiin on voinut vaikuttaa niin sanottu sosiaalinen suotavuus samaan tapaan kuin esimerkiksi alkoholinkäyttöä kysyttäessä; haastatteluista laskettu alkoholin kulutus on huomattavasti pienempää kuin alkoholin myyntitilastoista arvioitu. Mutta jo se, että numero- ja aikataulutiedusteluihin soittaneita oli näin vähän, kuvaa sitä, että suomalaisten suuri enemmistö ei ole ottanut palvelunumeroita omakseen.

3.2. Kotitalouksien mikrotietokoneet ja niiden käyttö

Tässä osassa käsitellään mikro- ja pelikoneiden määriä kotitalouksissa sekä niiden käyttöä ja käyttötaitoja. Mikrotietokoneita oli

Taulukko 3. Tietokoneen käytettävissä olo prosentteina kotitalouden koon mukaan

Talouden koko	On	Luovuttu	Ei ole
1 jäsen	15	5	80
2 jäsentä	18	2	80
3 jäsentä	36	3	61
4 jäsentä	44	1	55
5+ jäsentä	43	3	54

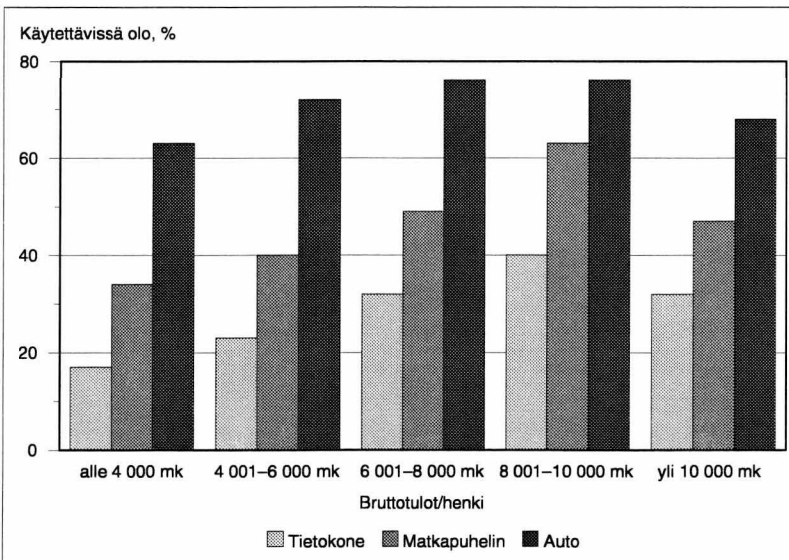
marraskuun 1996 lopussa 24 %:lla kotitalouksista ja niistä oli luovuttu 3 %:ssa talouksista.

Talouden koko näyttää vaikuttavan tietokoneen hankintaan merkittävästi. Vuoden 1995 kotitaloustiedustelun perusteella tiedetään yhden ja kahden hengen talouksien mikrojen keskittyvän alle 35-vuotiaille nuorille varsin selvästi, mutta tämänkin ikäluokan talouksista alle kolmanneksella oli mikrotietokone käytettävissä. Kuitenkin yhden ja kahden hengen talouksia oli 75 % Suomen kaikista kotitalouksista. (Ks. myös Tiedolla tietoyhteiskuntaan, 184–190)

Kolmen hengen talouksissa mikrotietokoneita oli jo selvästi useammin, mutta tällöinkin vasta reilulla kolmanneksella. Nelihenkisistä ja isommista talouksista mikroja oli jo yli 40 prosentilla. *Jos lapset olivat teini-ikäisiä, oli tietokone jo yli puolessa talouksista.* Kun marraskuussa 1996 tietokone oli 560 000 kotitaloudessa, niin niistä 245 000 (45 %) oli yhden ja kahden hengen talouksia. Kotitalouksiin, joissa oli tietokone kuului 1,3 miljoonaa 10–74-vuotiasta suomalaista.

Kotitalouksista, joissa oli tietokone, 16 %:lla oli useampi kuin yksi tietokone. Tällaisia talouksia oli noin 90 000. Kannettavia tietokoneita oli kotitalouksien käytössä noin 70 000 kpl. Työsuuhdekoneita oli 16 %:lla tietokoneellisista kotitalouksista.

Kun bruttotulot-kysymyksestä muokattiin kotitalouden kokotiedon avulla luokitus, joka kuvaa karkeasti tulojen suuruutta yhtä kotitalouden jäsentä kohti, voitiin selvittää tulojen merkitystä laitteiden ja välineiden käytettävissä ololle kulutusyksikkö-ajatusta mukailen. Henkeä kohti laskettujen bruttotulojen kasvu nosti tietokonetalouksien määrää aina '8 000–10 000 mk/henki' -ryhmään asti, mut-

Kuvio 10. Tietokoneen, matkapuhelimen ja auton käytettävissä olo bruttotulot/henki -luokituksen mukaan prosentteina

ta ei sen jälkeen. Yllättäen tietokoneista luopuneita oli juuri hyvätuoloisissa ryhmissä. Syynä voi olla se, että lapset ovat kotoa lähtiessään vieneet tietokoneen mukanaan ja vanhemmat eivät hankkineet uutta tilalle.

Auton käytettävissä olon suhteen tulo-ryhmien väliset erot eivät olleet yhtä selviä kuin tietokoneen ja matkapuhelimen kohdalla. Se kuvanee jossain määrin ns. välttämättömyys- ja yleisyyshyödykkeiden välistä eroa. Missään bruttotulot/henki -ryhmässä ei edes matkapuhelin yllä vielä auton yleisyyden tasolle.

Tietokoneita oli eniten talouksissa, jotka tyypillisesti asuivat kaupunkien lähiöiden omakotitaloissa. Läänittäin tarkasteltuna tietokoneita oli eniten Uudenmaan läänin talouksissa, joissa niitä oli 35 %:lla. Seuraavan 'ryhmän' muodostivat Oulun ja Kuopion läänit (sekä Ahvenanmaa), joissa tietokone oli 26–28 %:lla talouksista. Kolmanteen ryhmään kuuluvat Hämeen, Vaasan, Turun ja Keski-Suomen läänit (21–23 %). Niitä selvästi alhaisempi oli Mikkelin läänin talouksien tietokoneistuminen (14 %) ja alhaisin tietokoneistumisen aste oli Kymin, Lapin ja Pohjois-Karjalan lääneissä (11–12 %).

Ensimmäinen tietokone oli hankittu 60 % talouksista vähintään kolme vuotta sitten. Ensimmäisen koneen oli 30 % talouksista hankkinut vuosina 1995 tai 1996. Uusimmista koneista oli 55 % hankittu vuosina 1995 tai 1996, ja 48 %:ssa niistä oli äänikortti, mutta videokortti vain 9 %:ssa. Joten edelleenkään kotitalouksien koneissa ei voi hyödyntää verkkomultimediaa, mikäli se vaatii videokortin, sillä vain noin 50 000 taloudella oli videokortillinen tietokone. Mac-koneita uusimmista kotitietokoneista oli vastaajien mukaan noin 7 %. Kotitietokoneita pidetään ilmeisesti vanhentuneina, koska 52 % sanoo, että kapasiteetti/muisti loppuu kahden vuo-

den kuluessa.

Niistä talouksista, joilla ei ole mikrotietokonetta kotona, vain 15 % sanoi, että heillä on tietokoneen hankinta-aikeita. Lukumääräisesti se merkitsee noin 265 000 taloutta, joista 54 % arvelee hankkivansa mikron viimeistään vuonna 1997. Keskimäärin tietokoneesta oltiin valmiita maksamaan noin 9 300 mk. Yhden hengen taloudet olivat valmiita maksamaan tietokoneesta vähiten eli keskimäärin 8 300 mk, ja kahden hengen taloudet eniten eli 10 400 mk. Suurempien talouksien maksuhalukkuus sijoittui edellisten välille.

Tietokoneen cd-rom-aseman käyttömahdollisuus oli 48 %:lla kotitietokoneen hankkineista talouksista (268 000 taloutta). Puolet näistä cd-rom-asemista oli alle vuoden ikäisiä. Vain puolet 1,3 miljoonasta 10–74-vuotiaasta suomalaisesta, jotka voivat käyttää tietokonetta kotonaan, voivat käyttää myös cd-rom-asemaa.

Modeemiyhteys oli 41 %:lla kotitietokonetalouksista (230 000 taloutta). Modeemiyhteyksistä on puolet hankittu alle kaksi vuotta sitten. Yleisimmät modeeminopeudet olivat 14 400 ja 28 800, joita kumpiakin oli noin 30 % niistä modeemista, joiden nopeuden vastaaja osasi kertoa. Seuraavaksi yleisin modeeminopeus oli 1 200 baudia (13 %). Tulokset ovat hieman epävarmoja, koska 17 % vastaajista ei osannut sanoa modeemin nopeutta, ja toisaalta emme voi tietää, ovatko vastaamatta jättäneiden modeemit samanlaisia kuin vastanneiden.

Myös henkilöosan haastatteluun vastanneista tietokonetalouksissa asuvista 42 %:lla eli 551 000 hengellä oli periaatteessa modeemi käytettävissään. Heistä 400 000 (73 %) voi olla modeemilla sähköposti- ja internet-yhteydessä.

Taulukossa 4 on esitetty kotitietokoneiden ohjelmatyypit yleisyyssjärjestyksessä.

Taulukko 4. Kotitietokoneiden ohjelmatyypit yleisyysjärjestyksessä

Ohjelman tyyppi	Prosentilla kotitietokone-talouksista
Teksturi	94
Taulukkolaskenta	79
Pelejä	74
Tietokanta-/kortisto-ohjelma	66
Kuvien käsittely	47
Sävellysohjelma	23
Taitto-ohjelma	20
Liikkuvan kuvan käsittely	12

Luettelossa olevan kuvienkäsittelymahdollisuuden oli osa vastaajista todennäköisesti sekoittanut piirrosohjelmaan. Sinänsä ohjelmatyyppien jakautuma lienee melko odotettu ja sellainen kuin tietokoneen mukana saatavat ohjelmapaketit antavat aiheen olettaa.

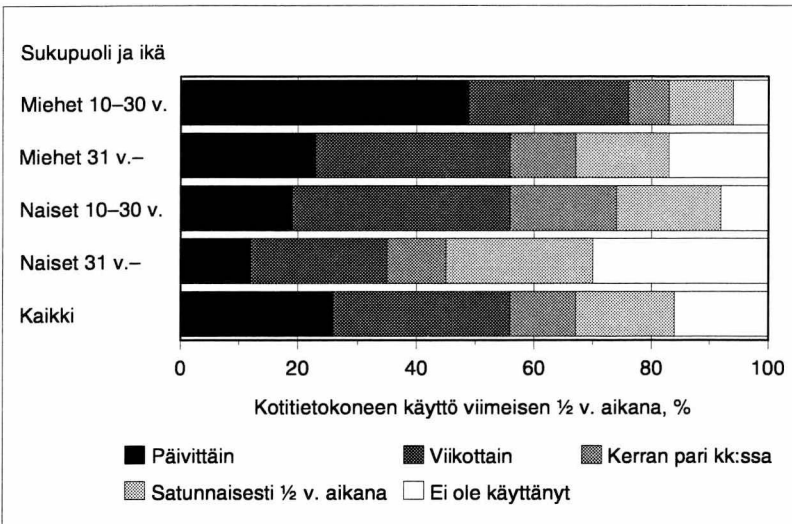
Tietokoneen ja modeemiyhteyden käyttäjät. Seuraavaksi tarkastellaan aluksi sitä,

ketkä käyttivät kotitalouksien tietokoneita niissä 24 %:ssa talouksista, joilla oli tietokone. Tarkastelu tehtiin iän ja sukupuolen mukaan siten, että vastaajat oli jaettu 10–30-vuotiaisiin ja yli 31-vuotiaisiin. Ikärajat ovat tietenkin aina tulkinnanvaraisia, mutta rajaus 30 ikävuoteen merkitsee sitä, että vanhimmatkin nuorempaan ryhmään kuuluvat ovat olleet 1980-luvun puolivälissä, jolloin ensimmäiset kotitietokoneet tulivat markkinoille, vasta 20-vuotiaita ja ovat eläneet aikuisuuteensa alkuaian tietotekniikan nopean kehityksen vaiheessa.

Suomalaisista 10–74-vuotiaista miehistä liki 700 000 asui talouksissa, joissa oli tietokone ja naisista vastaavasti 610 000. Kaikkiaan noin kolmanneksella tämän ikäisistä suomalaisista oli tietokoneen käyttömahdollisuus kotona.

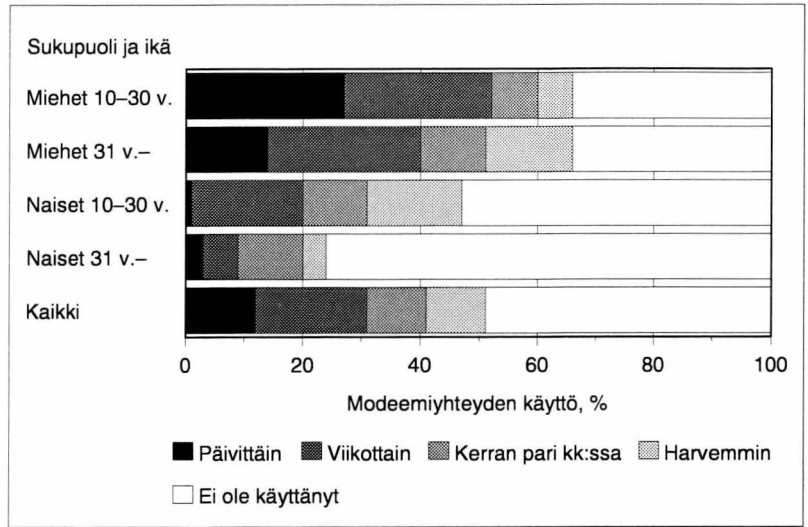
10–30-vuotiaiden miesten käyttöiheydet ovat omaa luokkaansa. Toisaalta yli 31-vuotiaista naisista 54 % käyttää talouden kotitietokonetta korkeintaan satunnaisesti.

Modeemiyhteys oli kotona noin 300 000 suomalaisella miehellä ja 240 000 naisella eli 13 %:lla suomalaisista 10–74-vuotiaista.

Kuvio 11. Kotitietokoneen käyttö sukupuolen ja iän mukaan prosentteina viimeisen puolen vuoden aikana

Kuvio 12. Modeemiyhteyden käyttö sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Tämä merkitsee sitä, että 41% niistä, joilla on mahdollisuus tietokoneen käyttöön kotona, voi olla myös modeemiyhteydessä vuoden 1996 marras–joulukuun tilanteen mukaan arvioituna. Modeemiyhteys ei siis ole vielä yleisesti vapaa-ajan käyttöön saatava 'palvelu'. Kuviossa 12 on tarkasteltu modeemiyhteyden käyttöiheyttä iän ja sukupuolen mukaan.

Modeemin käyttö näytti erottuvan sukupuolia hyvin voimakkaasti. 10–30-vuotiaat miehet hyödyntivät modeemiyhteyttä selvästi useammin kuin muut, ja yli 31-vuotiaiden naisten modeemin kotikäyttö oli varsin vähäistä.

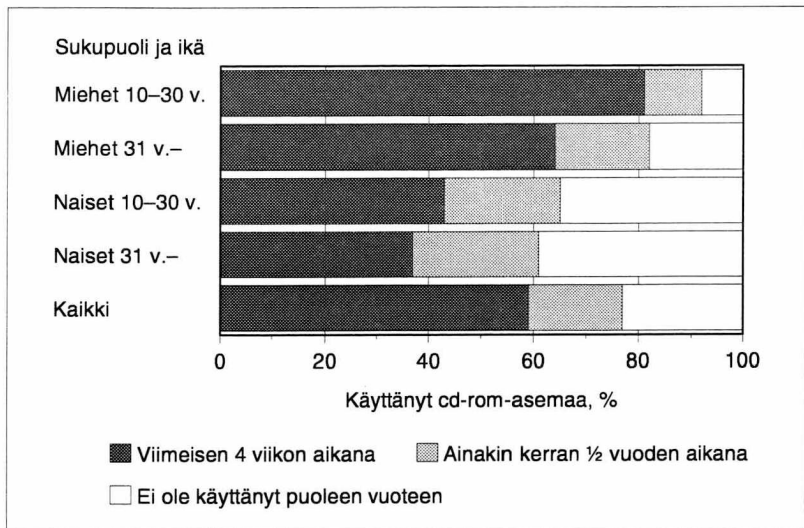
Yksi selitys tietokoneen ja erityisesti mo-

deemiyhteyksien käytön eroille voisi olla siinä, kuinka monta vuotta on käyttänyt tietokonetta kotona. Nuoresta iästä huolimatta 10–30-vuotiaissa miehissä oli eniten kotitietokonetta pitkään käyttäneitä. Yli 31-vuotiailla miehillä näyttäisi olevan alkamassa 'toinen aalto' kotitietokoneen käytössä. Naisista 40 % oli vasta pari vuotta tietokonetta kotona käyttäneitä. Ehkä tämä aloittelevien naisten huomattava osuus selittää osaltaan sen, että he käyttivät modeemiyhteyksiä vähän, vaikka se olisi laitteiden puolesta mahdollista.

Jakson lopuksi tarkastellaan kotitietokoneeseen liitetyn cd-rom-aseman käyttöä eri ryhmillä. Jälleen 10–30-vuotiaat miehet olivat aktiivisimpia käyttäjiä. Viimeisten neljän

Taulukko 5. Kotitietokoneen käytön aloittamisaika sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Käytön aloittamisaika	Miehet		Naiset		Kaikki %
	10–30 v. %	31v.– %	10–30 v. %	31v.– %	
Alle vuosi sitten	9	16	23	21	16
Alle 2 vuotta sitten	10	9	17	16	13
Alle 3 vuotta sitten	12	11	17	8	11
Yli 3 vuotta sitten	69	65	44	54	59

Kuvio 13. Cd-rom -aseman käyttö sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

viikon aikana cd-romia käyttäneistä puolet oli käyttänyt sitä 1–5 kertaa ja puolet useammin. Naisillakin cd-romin käyttö oli yleisempää kuin modeemiyhteyksien käyttö kotona. Suosituin cd-romin käyttötarkoitus oli pelaaminen, mutta tietokantoja (esim. sanakirjoja) käyttivät suhteellisen monet, ja opetusohjelmienkin kotikäyttäjjiä oli jo kymmeniä tuhansia.

Tietokoneen käyttötaidot. Näppäimistön käyttö oli melko sujuvaa, sillä 53 % niistä haastatelluista (noin 2 miljoonaa 10–74-vuotiaista), joilla oli ylipäättään mahdollisuus käyttää tietokonetta kotona tai jossakin muualla, arvioi selviytyvänsä näppäimistön käytöstä hyvin tai osasi kymmensormijärjes-

Taulukko 6. Hallitsee näppäimistön käytön hyvin prosentteina vastaajista

Ikäryhmä	Miehet	Naiset
10–30 v.	48	57
31v.–	46	68

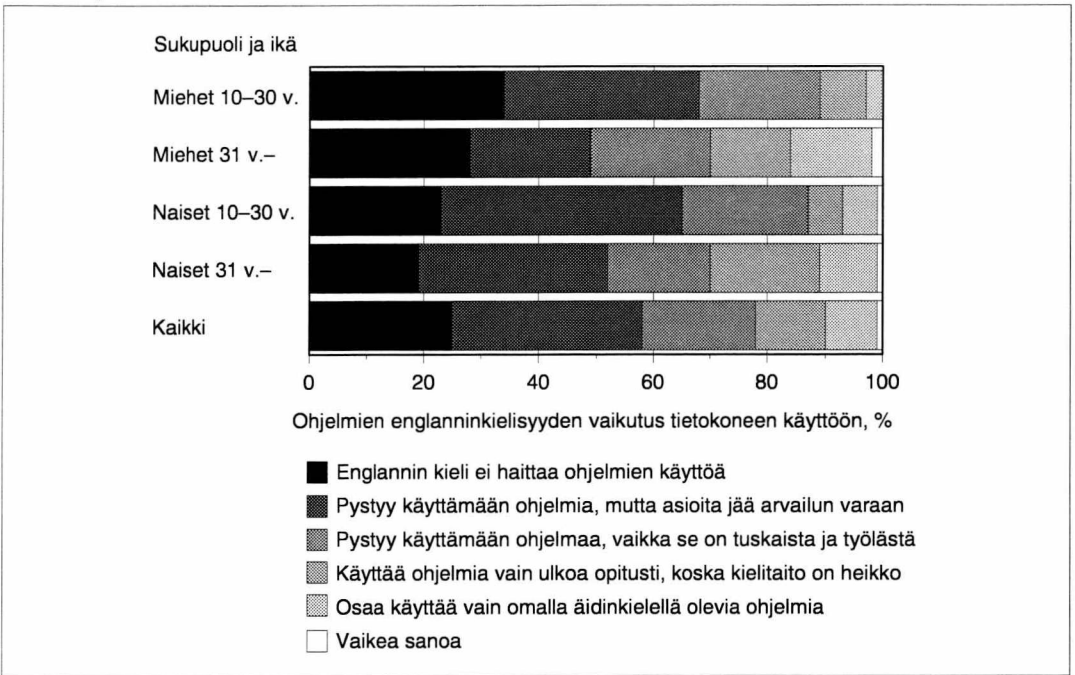
telmän. Hidasta ja vaivalloista näppäimistön käyttö oli 12 %:lle. Pari prosenttia vastanneista sanoi, ettei ollut käyttänyt tietokoneen näppäimistöä.

Näppäimistön käytön hallitsivat selkeästi parhaiten yli 31-vuotiaat naiset. Hitainta ja vaivalloisinta se oli yli 31-vuotiailla miehillä (18 %). Hiiren käyttö oli helpompaa, sillä 63 % vastaajista arvioi sen helpoksi ja luontevaksi. Hiirtä ei käyttänyt 7 % vastaajista, ja hitaaksi ja vaivalloiseksi hiiren käytön arvioi hitaaksi ja vaivalloiseksi hiiren käytön arvioi 6 %. Naiset arvioivat hiiren käytön hieman miehiä useammin hitaaksi.

Ohjelmien englanninkielisyys oli jo edellisiä paljon ongelmallisempi asia. Tähänkin kysymykseen vastasivat vain ne, jotka olivat käyttäneet tietokonetta ainakin jonkin verran. Tuloksista näkyy selvästi pienen kieli-alueen ongelma. Vain neljännestä kaikista vastaajista englanninkielisyys ei haittanut. Miehet hallitsivat tietokone-englannin naisia paremmin. Nuoret selvisivät selvästi yli 31-vuotiaita paremmin. Tulee helposti mieleen, että yleisen kielitaidon kohentamisen lisäksi olisi syytä satsata ohjelmien kääntämiseen.

Ohjelmien asentamista ja päivittämistä

Kuvio 14. Ohjelmien englanninkielisyyden vaikutus tietokoneen käyttöön sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

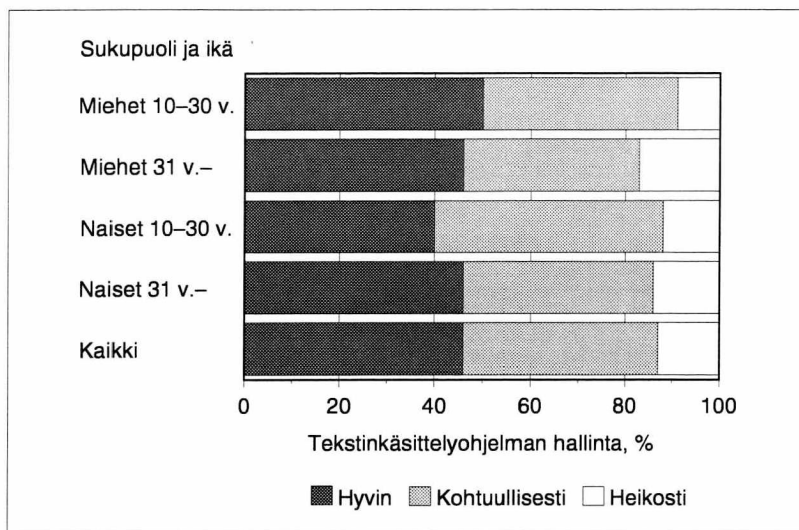
voi pitää yhtenä tietokoneen käyttäjän perustaitona, joskaan ei keskeisimpänä. Naisista 74 % sanoi käyttävänsä vain muiden asentamia ohjelmia, eikä osaa asentaa niitä. Miehistä saman vastauksen antoi 37 %. Ohjelmien hyvä asennustaito oli 49 %:lla 10–30-vuotiaista miehistä, mutta vain 11–14 %:lla saman ikäryhmän naisista.

Ohjelmien kopiointi internetistä ja boxeista oli harvinaista. Tähän vaikutti ensinnäkin se, että 43 % miehistä ja 49 % naisista sanoi, ettei käytössä olevilla laitteilla voi tehdä sitä ja vastaavasti 24 % ja 36 % sanoi, ettei siihen ole ollut tarvetta. Miehistä 6 % ja naisista 9 % sanoi, ettei osaa tai halua kopioida ohjelmia verkosta. Tämä merkitsee sitä, että noin kahdesta miljoonasta tietokoneen käyttäjästä 10 % hallitsi ohjelmien kopioinnin verkosta hyvin, ja heistä puolet oli 10–30-vuotiaita miehiä. Naisten taidot olivat haastattelun pe-

rusteella huonolla tolalla verrattuna miesten taitoihin.

Tietokoneen perusohjelmien hallinta. Tekstinkäsittely on tietokoneen käytön perustaitoja. Kaikista tietokoneen käyttäjistä 87 % sanoi käyttäneensä tekstinkäsittelyä. Miesten ja naisten välillä ei tässä suhteessa ollut oleellista eroa, mutta 10–30-vuotiaat tietokoneen käyttäjät olivat käyttäneet tekstinkäsittelyohjelmaa jonkin verran enemmän kuin yli 31-vuotiaat, joista viidennes ei ollut käyttänyt sitä lainkaan.

Niiden joukossa, jotka ilmoittivat käyttäneensä tekstinkäsittelyä, taidon taso näytti jakautuvan eri ryhmissä aika samalla tavoin. Tekstinkäsittelyohjelmien käyttäjävällisyys on ilmeisesti ainakin kohtalainen, ja toiseksi taitotasoon on varmasti vaikuttanut se, että tekstinkäsittely on ensimmäisiä tietoko-

Kuvio 15. Tekstinkäsittelyohjelman hallinta sitä käyttäneillä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

neiden käyttötarkoituksia, joten vastaajilla lienee siitä pisin käyttökokemus.

Piirrosohjelma on toinen tietokoneiden perusohjelmista. Sitä miehistä sanoi käyttäneensä 75 % ja naisista 65 %. Piirrosohjelmat olivat selvästi useammin 10–30-vuotiaiden kuin yli 31-vuotiaiden käytössä sekä miehillä että naisilla. Piirrosohjelmia pidetäänkin kaikkein helppokäyttöisimpinä ohjelmina. Taulukko 7 kuvaa asiaa sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Piirrosohjelman hallinta oli sitä käyttäneillä hieman heikompaa kuin teksturin käyttötaito ja se näytti olevan tekstinkäsittelyä selvemmin 10–30-vuotiaiden taito.

Taulukkolaskentaohjelmaa oli käyttänyt

57% tietokonetta käyttäneistä; naisista noin puolet ja miehistä 2/3 osaa. Taulukkolaskentaohjelman hallitseminen näytti olevan yli 31-vuotiailla hieman parempaa kuin 10–30-vuotiailla. Taulukkolaskentaohjelmat ovat aika uusia ja niiden käyttö lienee työpaikoilla vielä aika vähäistä, mikä osaltaan selittänee niiden heikohkon hallinnan.

Tietokoneen käytössä yksi perustoiminto on levykkeelle kopiointi (varsinkin ennen verkkojen yleistymistä), siksi onkin aika hämmästyttävää, että 60 % tietokonetta käyttävistä sanoi, ettei ole kopioinut tiedostoja levykkeelle. 10–30-vuotiaista naisista heitä oli peräti 72 % ja saman ikäisistä miehistäkin 45 %.

Tiedostojen kopiointi levykkeelle näyttää

Hallitsee ohjelman	Miehet		Naiset		Kaikki %
	10–30 v. %	31v.– %	10–30 v. %	31v.– %	
Hyvin	51	34	39	25	38
Kohtuullisesti	40	39	42	42	41
Heikosti	9	27	19	33	21

Taulukko 7. Piirrosohjelman hallinta sitä käyttäneillä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Taulukko 8. Taulukko-laskentaohjelman hallintaa sitä käyttäneillä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Hallitsee ohjelman	Miehet		Naiset		Kaikki
	10–30 v. %	31v.– %	10–30 v. %	31v.– %	
Hyvin	26	36	14	20	25
Kohtuullisesti	47	39	40	47	43
Heikosti	26	25	46	32	31

Taulukko 9. Tiedosto- ja levykkeelle kopioineiden taitotaso sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Hallitsee kopioinnin	Miehet		Naiset		Kaikki
	10–30 v. %	31v.– %	10–30 v. %	31v.– %	
Hyvin	46	45	17	32	40
Kohtuullisesti	27	19	41	35	30
Heikosti	27	18	42	32	29

sujuvan kohtuullisesti sitä tekevilta lukuun ottamatta 10–30-vuotiaita naisia. Tämä tiedonsiirtotavan käytön vähäisyys ja taidon heikkous saattaa kuvastaa sitä, että monesti tietokoneeseen tutustutaan 'räpiköiden'. Lie-nee aika tavallista, että tietokoneella työskentely aloitetaan ilman sen käytön perustoi- mintoihin perehtymistä. Tästä voi olla seu-

rauksena pitkäaikainen puolitaitoisuus tietokoneen käytön osalta.

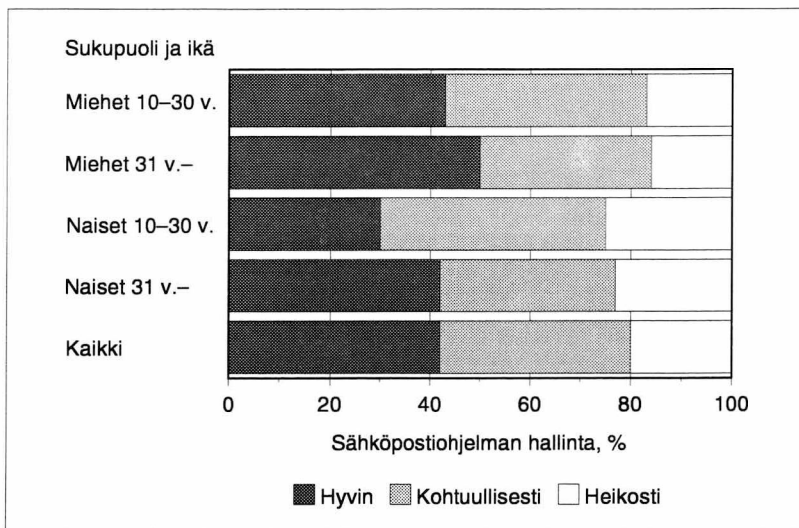
Tietokantaohjelmia oli käyttänyt 37 % vastaajista. Tilastopaketteja oli käyttänyt 21 % ja taitto-ohjelmia 19 %. Näitä ohjelmia käyttävistäkin vain vähäinen osa hallitsee ne hyvin.

Tietokoneenajokortin opiskeluun näyttäisi

Taulukko 10. Tietotekniikkaan perehtymisen tavat sukupuolen ja iän mukaan prosentteina *)

Perehtymistapa	Miehet		Naiset		Kaikki
	10–30 v.	31v.–	10–30 v.	31v.–	
"Olen opetellut tietotekniikan omin päin"	65	56	29	28	38
"Olen soveltanut työssä, koulussa tai opiskelussa opittuja asioita kotona"	60	48	41	39	47
"On yksi tai useampia ihmisiä, jotka ovat opastaneet ja innostaneet uuden tekniikan ja palveluiden käyttöön"	74	55	64	61	63
"Olen osallistunut tietotekniikkaa koskeville kursseille tai vastaaviin tapahtumiin useasti"	20	43	19	42	32

*) Väitteet itseään hyvin tai melko hyvin kuvaaviksi kokee

Kuvio 16. Sähköpostiohjelman hallinta sitä käyttäneillä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

olevan runsaasti tarvetta ja kohdejoukkoa olisi syytä hakea ainakin 10–30-vuotiaista naisista, mutta myös yli 31-vuotiaista miehistä ja naisista. Sen sijaan monet 10–30-vuotiaat miehet näyttävät hankkineen tietokoneen käyttötaidot muutoin.

Seuraavaksi vertaillaan eri ryhmien tietotekniikkaan perehtymistä muutamien väitteiden avulla. Taulukkoon 10 on merkitty niiden prosentiosuudet, jotka sanovat väitteen sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin.

10–30-vuotiaat miehet ovat tutustuneet tietotekniikkaan ja oppineet sen käytön muita ryhmiä useammin kaikilla väitteissä mainituilla tavoilla lukuunottamatta kursseille osallistumista. Miehet ovat opetelleet tietotekniikan käytön selvästi useammin omin päin

kuin naiset. Muiden ihmisten rooli on ollut kaikille taulukon ryhmille tärkeä tietotekniikkaan perehtymisessä.

Aiemmin todettiin, että sähköpostiohjelmaa käytti 48 % tietokoneen käyttäjistä. Kuvio 16 esittää sähköpostin käyttötaitoja. Sähköpostin osalta yli 31-vuotiaiden taidot näyttivät olevan nuorempien veroiset, varsinkin, jos oletetaan, että naisilla saattaa olla taipumus vähätellä omia taitojaan enemmän kuin miehillä. Joka tapauksessa olemme vaiheessa, jossa sähköpostin käyttäjistä vasta puolet hallitsee sen mielestään hyvin.

Internet-selaimen käyttö oli selvemmin miesten harrastus. Tietokonetta käyttävistä miehistä puolet oli 'surffailut' verkoissa ja naisista vasta kolmannes. 10–30-vuotiaista

Hallitsee ohjelman	Miehet		Naiset		Kaikki
	10–30 v. %	31v.– %	10–30 v. %	31v.– %	
Hyvin	44	37	15	19	31
Kohtuullisesti	40	35	55	29	40
Heikosti	15	29	30	51	28

Taulukko 11. Internet-selaimen hallinta sitä käyttäneillä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

miehistä peräti 63 % oli käyttänyt internet-se-
lainta, kun yli 31-vuotiaista naisista käyttä-
neitä oli 25 %. Internet-selaimen käytön
osaaminen oli selkeästi nuorten miesten
keskuudessa laajalle levinnyt taito. Voikin
kysyä, kenelle internet-verkkopalveluja kan-
nattaa suunnata? Äkkiseltään tuntuu, että
10–30-vuotiaat miehet eivät liene erityisen
maksukykyinen ryhmä ainakaan tällä hetkel-
lä. Internet-selaimen käyttäjistä, joita oli noin
700 000 –800 000, 10–30 vuotiaita miehiä oli
noin kolmannes.

**Tietoverkkoyhteyksien käyttö kirjastos-
sa.** Viimeisen puolen vuoden aikana 10–
74-vuotiaista suomalaisista 16 % oli käyt-
tänyt kirjaston tietokoneita verkkoyhteyk-
siin ja 15 % ystävien kotitietokoneita. 10–
74-vuotiaista noin 600 000 oli puolen vuo-
den aikana ollut ainakin kerran verkkoyhtey-
tydessä kirjaston tietokoneella. Luku on
huomattava. Kyseessä on selvästi iän mu-
kaan erottelva palvelun käyttötaito.

On ehkä hieman yllättävää, että naiset
olivat hyödyntäneet näin määritellen kirjas-
tojen tietoverkkoyhteyksiä miehiä enem-
män. Jos vertaillaan säännöllisempää
käyttöä, eli vähintään 10 kertaa käyttäneitä
oli 10–30-vuotiaista miehistä 8 % ja yli 31-
vuotiaista 1,5 %. Naisilla vastaavat luvut
olivat 10 % ja 2 % eli naisten aktiivisuus oli

Taulukko 12. Vähintään kerran viimeisen puo-
len vuoden aikana kirjaston tietoverkkoyhteyk-
siä käyttäneet ikäryhmän ja sukupuolen mu-
kaan prosentteina

Ikäryhmä	Miehet	Naiset
10–30 v.	30	37
31v.–	8	9

myös säännöllisen käytön osalta samaa ta-
soa kuin miesten.

Kotitalouksien pelikoneet. Pelikoneita, ku-
ten Atari, Nintendo, Segam, Amiga yms.,
oli 15 %:lla talouksista ja 8 %:ssa talouk-
sista niistä oli luovuttu. Pelikoneet olivat
lapsiperheiden laitteita. Viisihenkeisissä ja
sitä suuremmissa talouksissa pelikoneita
oli puolessa talouksista, neljän hengen ta-
louksista 37 %:lla ja kolmen hengen ta-
louksista 25 %:lla. Pelikoneiden hankinnan
nopean kasvun vaihe on jo ohitettu, sillä
viimeisen vuoden aikana niistä oli hankittu
12 % ja alle 2 vuotta sitten samoin 12 %.
Kolme vuotta tai sitä vanhempia oli peliko-
neista 64 %.

Kun kysyttiin pelikoneen käytöstä, niin
13% niistä, joiden kotona on pelikone, pe-
lasi sillä säännöllisesti. Silloin tällöin pelaa-
via oli 45 % ja ei koskaan pelaavia 42 %.
Kun kysyttiin pelikoneen käyttötilannetta,
49 % sanoi palaavansa vain yksin. Puoliksi
toisten kanssa pelaavia oli 34 % ja 17 %
pelasi ainoastaan yhdessä toisten kanssa.
Joten pelikoneiden käyttö ei ole suomalais-
ten keskuudessa erityisen eristynyttä, 'vä-
kivallan syövereihin vaipumista', vaan
myös ryhmässä olemista ja toimimista. No,
voidaan tietenkin todeta, että huomattava
osa pelaamisesta on jo siirtynyt tai siirty-
mässä varsinaisiin tietokoneisiin, joten pe-
likoneiden käytön intensiteetti ei anna täyt-
tä kuvaa mahdollisesta liiallisesta pelaami-
sesta.

**Vertailutietoja muista laitteista ja toimin-
noista.** Televisiota ei ole 4 %:lla talouksis-
ta. Niistä talouksista, joissa on televisio,
17 %:lla ei vielä ole kaukosäätimellä oh-
jattavaa televisiota. Kaukosäätimellä toimi-
vista televisioista 31 %:ssa ei ole teksti-

Lukumäärä	Cd-levyjen määrä %	Omia video-nauhoituksia %	Omia video-kuvauksia %	Kirjoja %
Ei yhtään	1	3	1	2
Alle 10	21	23	57	8
Alle 50	52	52	38	30
Alle 100	14	13	4	23
Yli 100	9	8	0	37

Taulukko 13. Kotitalouksien kirjojen ja viihdetallenteiden määrän prosenttijakautuma talouksilla, joilla on tarvittava laite

Jakautumien perusteena olevat kysymykset on kysytty niiltä, joilla on ao. laite paitsi kirjojen määrä on kysytty kaikilta talouksilta, joten prosenttijakautumien eroja tulkittaessa tämä on pidettävä mielessä.

tv:tä. Tämä merkitsee sitä, että meillä on noin 1,26 miljoonaa kotitaloutta, joissa on vähintään yksi teksti-tv. Se on noin kaksinkertainen tiekonekotitalouksien määrään verrattuna, ja noin 300 000 enemmän kuin matkapuhelintalouksien lukumäärä. Videokamera on vain noin 190 000 taloudessa ja niistä 77 % on hankittu jo vähintään kolme vuotta sitten. Sanomalehteä ei tule 21 %:iin kotitalouksista. Yksi sanomalehti tulee 45 %:iin ja kaksi sanomalehteä 21 %:iin ja 3 sanomalehteä tulee vielä 10 %:iin talouksista.

Liki puolet 10–74-vuotiaista (48 %) kuuluu talouksiin, joissa ei ole korvalappusteoreita käytössä.

Ainakin yksi cd-soitin oli 47 % kotitalouksista ja niistä 59 %:iin se oli hankittu vähintään kolme vuotta sitten. Cd-levyjä ei ole vielä kovin paljon kotitalouksissa. Ohessa niitä on verrattu videotallenteisiin ja kirjoihin.

Kirjoja on edelleen kotitalouksissa eniten. Cd-levyjä ja omia tv-ohjelmien nauhoituksia on suurin piirtein yhtä paljon. Omien tallenteiden perusteella arvioituna videokameran omistavista talouksista säännöllisesti kuvaavia lienee reilu 40 %.

3.3. Työpaikan ja oppilaitoksen sähköpostijärjestelmien käyttö

Tämän jakson perusteena olevat kysymykset esitettiin sekä työttömille että työssä oleville viimeisen työpaikan mukaan ja yli 18-vuotiaille opiskelijoille. Vastaajista 28 % eli noin koko maan väestöön korotettuna 650 000–700 000 suomalaista, kuului työ tai opiskelupaikkojen sähköpostijärjestelmään. Melkein kaikki sanoivat, että työpaikan sähköpostijärjestelmällä voi olla yhteydessä myös työnantajan muihin toimipaikkoihin, silloin kun niitä oli.

Seuraavaksi vastaajat vertasivat sähköpostin käyttöään puhelimen käyttöön työpaikan sisäisissä yhteyksissä:

a) enemmän kuin puhelinta	18 %
b) vähemmän kuin puhelinta	52 %
c) yhtä paljon kuin puhelinta	13 %
d) ei käytä sähköpostia sisäisiin yhteyksiin	17 %

Puhelin on työpaikan sisällä edelleen suosituin yhteydenpidon väline, mutta sähköpostilla on jo selvä asema. Noin kolmannes

Taulukko 14. Kysyttäessä, mikä vaihtoehdoista kuvaa työtehtäviin liittyvää puhelimen käyttöä saatiin seuraava jakautuma

Työtehtäviin liittyvä puhelimen käyttö		%
1.	Työni perustuu pääasiallisesti puhelimen käyttöön	3
2.	Olen puhelimessa yli puolet työajastani	2
3.	Puhelin on oleellinen osa työtehtävääni, vaikkei se vie pääosaa ajastani	29
4.	Otan puhelimella kontakteja eri tahoille	22
5.	Käytän puhelinta työasioissa vain satunnaisesti	26
6.	En tarvitse puhelinta työtehtävien hoidossa	14
7.	Muu syy tai vaikea sanoa	4

käyttää sitä työ- ja opiskelupaikan viestinnässä ainakin yhtä paljon kuin puhelinta.

Kysyttäessä mikä vaihtoehdoista kuvaa työtehtäviin liittyvää puhelimen käyttöä saatiin taulukossa 14 esitetty jakautuma.

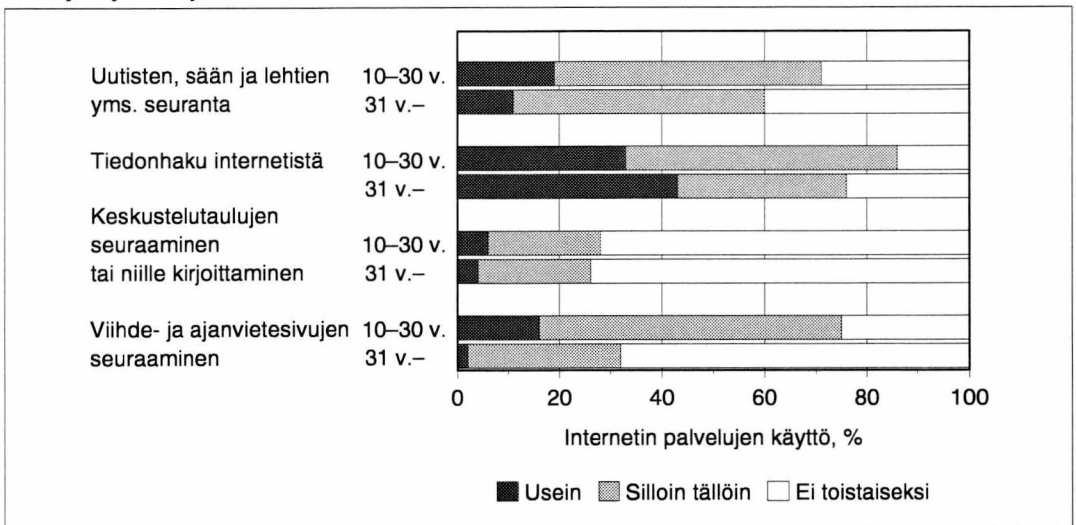
Työ- ja opiskelupaikan sähköpostijärjestelmien kautta kolme neljästä voi olla yhteydessä ulkopuolisiin järjestelmiin. Suomalaisista työntekijöistä ja opiskelijoista noin

480 000–500 000 oli tämä yhteys käytettävissään. Heistä työpaikalta ulos suuntautuvia yhteyksiä käytti 70 %.

Vastaajat arvioivat hoitavansa työpaikan ulkopuolisia yhteyksiä seuraavasti:

- a) sähköpostilla puhelinta enemmän 23%
- b) sähköpostilla puhelinta vähemmän 67%
- c) yhtä paljon molemmilla 8%
- d) ei osaa sanoa 1%

Kuvio 17. Internetin palvelujen käyttö iän mukaan työ- ja opiskelupaikoilla prosentteina niistä, joilla on yhteydet käytettävissään

	10–30 v.	31v.–
Useasti päivässä	16	63
Päivittäin	40	28
Muutaman kerran viikossa	29	7
Vähintään kerran kuussa	6	1
Harvemmin	8	2

Taulukko 15. Sähköpostiin tulleiden viestien tarkistus iän mukaan prosentteina

Sähköpostilla on toistaiseksi myös työpäi-
kan ulkopuolisissa yhteyksissä aika vähä-
nen merkitys. Vastaajista 65 % lähetti säh-
köpostia usein, silloin tällöin lähetti 31 %, ja
toistaiseksi sähköpostia ei ollut käyttänyt
4 % vastaajista. Tiedostoja siirrettiin työpäi-
kan ulkopuolelle selvästi harvemmin. Vas-
taajista 36 % lähetti niitä usein, silloin tällöin
lähetti 38 % ja 26 % ei ollut toistaiseksi siirtä-
nyt tiedostoja.

Pankkiasioiden hoitamiseen työ- tai opis-
kelupaikan tietokonetta käytettiin varsin vä-
hän, sillä usein pankkiyhteydessä oli 13 %
vastaajista, silloin tällöin 13 %, ja 74 % ei ole
toistaiseksi ollut yhteydessä tai yhteys ei
heillä toimi.

Internetin sanotaan olevan tärkeä apuvä-
line työtehtävien hoidossa työpaikoilla. Työ-
paikan ulkopuolisiin järjestelmiin pääsevistä
oli 85 %:lla yhteydet www-sivuille. Suomen
työ- ja opiskelupaikoilla tämä tarkoittaa noin
300 000 ihmistä, jotka käyttivät internetin
palveluja kuvion 17 mukaisesti.

10–30-vuotiaat seurasivat kaikkia neljää
verkkoforumia innokkaammin kuin yli 31-
vuotiaat. Selkein ero oli viihde- ja ajan-
vietesivujen seuraamisessa. Internetillä
näytti olevan tärkeä asema monen työnteki-
jän ja opiskelijan tiedonhaussa, joten siinä
mielessä internet on lunastanut siihen ase-
tettuja toiveita.

Se, kuinka tehokas viestintäväline sähkö-

posti on, riippuu siitä, kuinka usein ihmiset
tarkistavat uudet viestit (ks. taulukko 15).

Yli 31-vuotiaat lukevat sähköpostiviestit
useimmiten samana päivänä, mutta 10–30-
vuotiaista vain runsas puolet lukee viestit vä-
hintään päivittäin. Nuorten alhaisempaa
osuutta selittää todennäköisesti se, että vas-
taajien joukossa oli opiskelijoita – kaikki opis-
kelijathan eivät käy oppilaitoksessaan päivit-
tään.

Työ ja opiskelupaikan sähköiset keskus-
telutaulut ja -foorumit näyttäsivät olevan riit-
tävän kattavia sisäiseen tiedottamiseen, sillä
haastatelluista vain 7 % ei ollut lukenut niitä
kertaakaan, ja harvemmin kuin kerran viikos-
sa lukeneita oli 16 %. Varmaankin yhtä moni
jättäisi myös viikoittaiset paperitiedotteet lu-
kematta.

Työpaikan sähköiset keskustelu ja il-
moitustaulut antavat hyvän mahdollisuu-
den kaksisuuntaiseen osallistumiseen.
Noin kolmannes vastaajista oli kirjoittanut
taululle ainakin kerran kuussa ja päivittäisi-
ä osallistujia oli noin 10 %. Vastaajista
27 % ei tiedä, voiko työ- tai opiskelupaikan
keskustelutaululle kirjoittaa nimettömänä.
Niistä, jotka osasivat vastata kysymyk-
seen, vain reilu kolmannes arveli nimettö-
mänä kirjoittamisen olevan mahdollista.
Hyde Park tyyppistä kirjoittamista ei siis
suosita työ ja opiskelupaikkojen sähköisillä
keskustelu- ja ilmoitustauluilla.

3.4. Mahdollisuus ja halukkuus etätöihin

Tässä tutkimuksessa lähestyttiin etätöitä vastaajien omien määrittelyjen ja tulkintojen kautta. Taustaksi selvitettiin suomalaisten liikkumista työtehtävien vuoksi. Kysyttäessä työssä olevilta työttömiltä ja eläkeläisiltä, millainen heidän työnsä oli tässä suhteessa, saatiin seuraava vastausjakauma:

- Pääasiassa kuljetustehtävissä	5 %
- Päivittäisiä asiakaskäyntejä työpaikan ulkopuolelle	6 %
- Työpaikka vaihtuu rakennus yms. kohteen mukaan	10 %
- Samassa työpaikassa eri puolilla toimipaikkaa	26 %
- Pääasiassa yhdessä työpisteessä koko päivän	51 %
- Muu vaihtoehto	2 %
Yhteensä	100 %

Varsinaista etätöiden tekemisen mahdollisuutta ja halukkuutta kysyttiin niiltä, jotka haas-

tatteluhetkellä olivat työssä, opiskelemassa ammatillisessa tai vähintään opistotasoisessa oppilaitoksessa sekä työttömiltä heidän ammattiaan vastaavan työn mukaan.

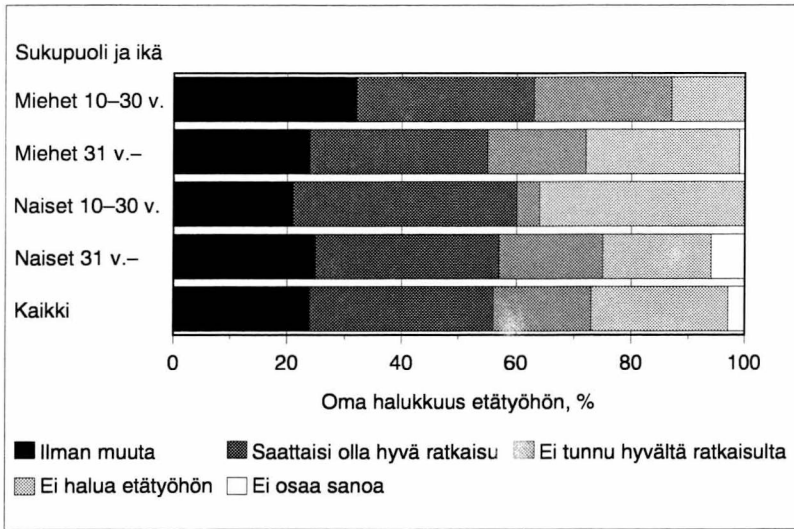
Koko maan 15–74-vuotiaista edellä mainittujen kysymysten esittämisehdot täyttävistä suomalaisista noin 10 % eli 230 000 arvioi, että heidän työnsä sopisi etätöinä tehtäväksi. Huomattavilla lisäjärjestelyillä tai lyhyeen, varsinaisen työpaikan ulkopuoliseen, etätöskentelyyn olisi mahdollisuus myös 10 %:lla. Näiden vastausten perusteella etätö-potentiaali ei siis ole kovin suuri.

Seuraavaksi kysyttiin niiltä, jotka arvioivat työnsä sopivan vähintään lyhytaikaiseen etätöihin (taulukkoon *- merkityiltä), omaa halukkuutta etätöihin. Kyseiset vastaajat edustavat noin 370 000 suomalaista.

Näiden haastatteluvastausten perusteella noin 210 000 suomalaista voisi tehdä etätöitä ja olisi itsekin siihen halukas. Vaikka 10–30-vuotiaiden halukkuus etätöihin oli yli 31-vuotiaita korkeampi, niin heitä oli lukumääräisesti hyvin vähän työtehtävissä, joissa etätö olisi helposti järjestettävissä.

Taulukko 16. Oman työn soveltuvuus kotona tai erillisessä työhuoneessa tehtäväksi sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Työn sopivuus etätöihin	Miehet		Naiset		Kaikki %
	10–30 %	31– %	10–30 %	31– %	
Ei yhtä kiinteää työpaikkaa	6	9	4	4	6
Sopii kokopäiväisesti etätöihin*	2	5	5	5	5
Sopii välillä työpaikalla käyden*	5	6	5	3	5
Lyhyitä aikoja työpaikan ulkop.*	4	7	8	6	6
Vain erityisjärjest. työp. ulkop.	4	3	5	6	4
Soveltuu vain työpaikalla teht.	75	67	71	76	72
Ei osaa sanoa	3	2	2	1	1
Suomalaisia tuhansina	293	912	224	902	2 329

Kuvio 18. Oma halukkuus etätyöhön nykyisessä tai koulutusta vastaavassa työssä sukupuolen ja iän mukaan prosentteina

Kun kysyttiin: "Oletteko tehneet tämän syksyn aikana työhön tai yrittäjätoimintaan liittyviä asioita kotona tai vapaa-aikana varsinaisen työpaikan ulkopuolella?", niin:

- 29 % ei ollut tehnyt ollenkaan työpaikan ulkopuolella työtä.
- vain iltaisin ja viikonloppuisin oli tehnyt 23 %,
- normaalityöaikana ja iltaisin ja viikonloppuisin 40 %,
- vain normaalityöaikana 9%.

Etätyöhön itsensä sopivaksi arvioivat työskentelivät jo huomattavan paljon työpaikan ulkopuolella. Vastaukset viittaavat kuitenkin enemmän kiireestä johtuvaan välttämättömään etätyöskentelyyn kuin haluttuun etätyöhön.

Kun edellisessä b, c ja d -kohtiin vastanneita pyydettiin arvioimaan, ovatko he etä-

työläisiä vai ei, vastaukset jakautuivat seuraavasti:

a) täysipäiväinen etätyöntekijä	8%
b) osapäiväinen etätyöntekijä	6%
c) ajoittainen etätyöntekijä	23%
d) ei mikään edellisistä	63%

Tässä tutkimuksessa haastateltujen omien arvioiden perusteella päädytään siihen, että noin 18 000–30 000 suomalaista määrittelee itsensä joko osa- tai kokopäiväiseksi etätyöntekijäksi. Luku lienee lähellä muissa selvityksissä esitettyjä arvioita. Esimerkiksi Tiedolla tietoyhteiskuntaan -julkaisun mukaan etätyötä tehneitä asiasta työnantajan kanssa sopineita oli noin 21 000 henkeä. Etätyötä tekeviä oli suhteellisesti eniten yksityisellä sektorilla. Ammattiryhmistä ylemmät toimihenkilöt tekivät selvästi eniten etätyötä. (Tiedolla tietoyhteiskuntaan, 175–176).

4. Peruskoulut ja lukiot linkkinä tietoyhteiskuntaan

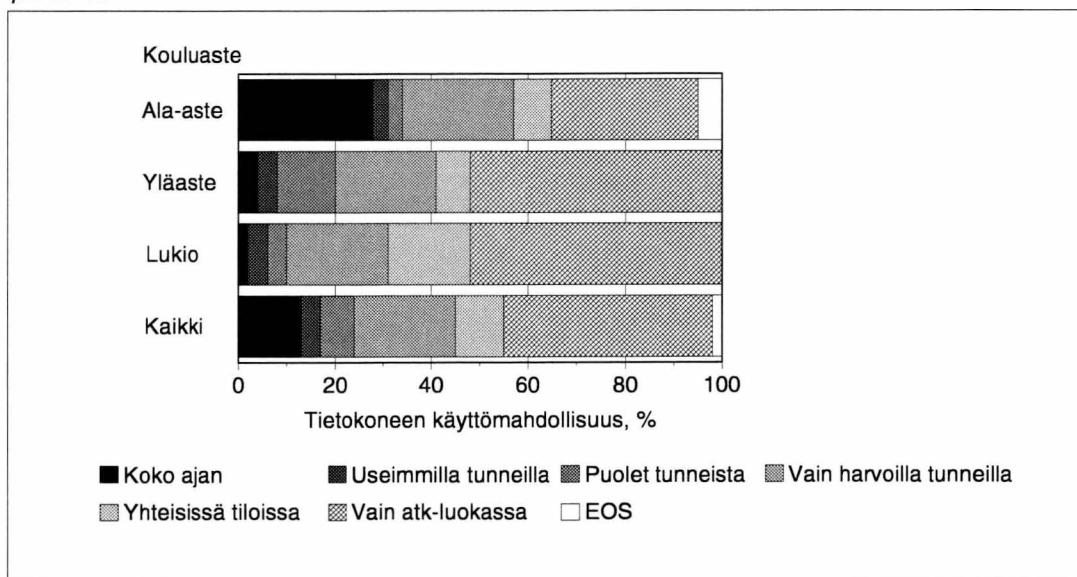
Mari-Elina Laukkanen

Tämän jakson tulokset koskevat suomalaisia peruskouluja ja lukioita. Koko tutkimuksen vastaajista peruskoululaisia tai lukiossa opiskelevia oli 475. Koulujen tietotekniikka ja sen opetusta koskeviin kysymyksiin vastanneet edustivat reilua puolta miljoonaa koululaista ja opiskelijaa, joista 39 % oli yli 10-vuotiaita ala-astetta ja 40 % yläastetta käyviä. Lukiolaisia heistä oli 21 %. Tutkimukseen vastanneista yli 10-vuotiaista ala-astetta käyvistä koululaisista oli hieman enemmän poikia (54 %) kuin tyttöjä, ja toiseksi lukiolaisista lähes kaksi kolmasosaa (62 %) oli tyttöjä, mikä vastanee lukiossa opiskelevien todellista sukupuolijakaumaa. Yläasteella opiskelevat edustivat tasaisemmin molempia sukupuolia.

4.1. Oppilaitosten tietotekninen varustelutaso

Valtaosa koululaisista ja lukiolaisista opiskeli suurissa oppilaitoksissa, joissa oppilaita oli yli 100 ja opettajia useimmiten vähintään 10. Oppilaitosten suuri koko, ja tätä kautta ehkä kattavammat resurssit vaikuttavat suoraan sen tietotekniseen varustelutasoon: 83 %:lla suurissa, yli sadan oppilaan oppilaitoksissa opiskelevilla oli käytössään erillinen mikrotietokoneiluokka, mutta sellainen oli vain joka kolmannella alle 50 oppilaan koulua käyvällä. Kaiken kaikkiaan yleissivistävien oppilaitosten tietoteknistä varustelutasoa voidaan pitää aika hyvänä, sillä yli puolella ala-astetta

Kuvio 19. Tietokoneen käyttömahdollisuudet eri kouluasteilla opiskelevilla yli 10-vuotiailla prosentteina

käyvistä olisi tämän tutkimuksen valossa käytettävissä mikroluokka, vaikka juuri tähän koulutyyppiin sisältyvät pienimmät oppilaitokset. Ja toisaalta kaikista yläastetta käyvistä peräti 89 %:lla ja lukiolaisista 87 %:lla oli kouluissaan erillinen mikroluokka.

Erillisten mikroluokkien olemassaolon rinnalla varustelutasoon vaikuttaa välitön pääsy tietokoneille eri opetustuntien ja -tilanteiden yhteydessä. Peräti 120 000 peruskoululaisen ja lukiolaisen (24 % kaikista oppilaista) oppitunneista vähintään puolet pidettiin luokissa, joissa heillä oli välitön mahdollisuus käyttää tietokoneita. Hieman yllättäen tämä mahdollisuus koski suurelta osin ala-asteiden koululaisia, ja vähiten lukiolaisia, joista vain 10 % sanoi, että vähintään puolet opetustunneista pidetään tilassa, jossa oli tietokoneita. Tämä voi selittyä sillä, että lukion verraten vaihtelevaan ainevalintajärjestelmään liittyy suuri liikkuvuus eri opetustilojen välillä, kun taas ala-asteilla opetus on usein keskittynyt ns. 'koti-luokkiin'. Tätä tukee myös se, että eri kouluasteista lukioissa oli tämän tutkimuksen perusteella kaikkein tavallisinta käyttää tietokonetta koulun muissa yhteisissä tiloissa.

Tytöillä oli poikia harvemmin pääsy tietokoneille, sillä 21 %:lla pojista oli useimilla tunneilla välitön pääsy tietokoneille, kun tytöistä vastaava mahdollisuus oli vain 12 %:lla, mikä on osittain selitettävissä erilaisilla opinto- ja ainevalinnoilla; tietotekniikkaa sivuavat opinnot lienevät suosittuimpia poikien keskuudessa. Haastateltavista vain 43 % kertoi tietokoneen käytön olevan mahdollista ainoastaan oppilaitoksensa atk-tiloissa. Tällä perusteella tietokone olisi vallannut vankan aseman eri opetustilojen peruskalustona.

4.2. Tietotekniikan käyttö peruskouluissa ja lukioissa

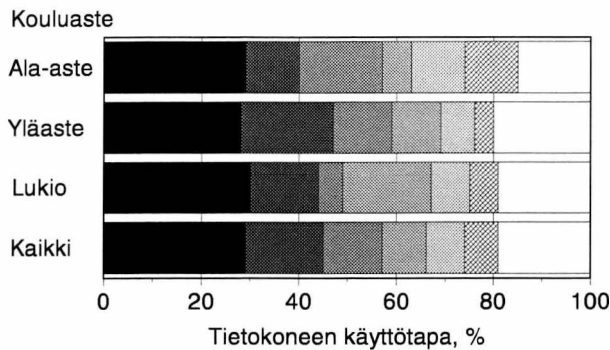
Haastattelua edeltävän syyslukukauden kuluessa (noin 3 kuukautta) tietokonetta koulussa oli käyttänyt kaikkiaan 72 % kaikista peruskoululaisista ja lukiolaisista. Ala-asteen yli 10-vuotiaista 73 % ja kaikista yläastetta käyvistä 84 % oli käyttänyt tietokonetta, kun taas lukiolaisista vain puolet oli käyttänyt tietokonetta jossakin muodossa kyseisellä ajanjaksolla. Lukiossa opiskelevista nuorista naisista 57 % kertoi, ettei ollut syyslukukauden aikana käyttänyt tietokonetta. Tämä on hieman yllättävää, sillä kuten myöhemmin esitetään, esimerkiksi sähköpostin käyttö lisääntyy koulutusasteen kasvaessa.

Niitä, jotka olivat käyttäneet tietokonetta haastattelua edeltävän syksyn aikana, pyydettiin nimeämään minkä oppiaineiden tunneilla, ja millaisiin tehtäviin, tietotekniikkaa oli käytetty.

Eniten mainintoja tehtävistä, joihin tietokonetta oli käytetty, sai tekstinkäsittely. Tietotekniikan käyttö erilaisten harjoitusten tekemiseen oli toinen tietotekniikan pääkäyttötapa erityisesti peruskouluissa. Yleisintä tietotekniikan hyödyntäminen erilaisiin harjoituksiin on matematiikassa ja kielissä, joissa käytetään usein myös erilaisia opetuspelejä. Vaikuttaa siltä, että tietotekniikka olisi aika keskeinen opetustekninen väline.

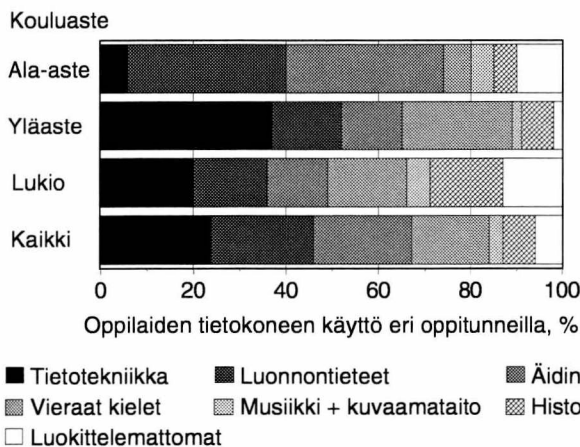
Muut merkittävät käyttötarkoitukset olivat erilaisen grafiikan ja piirrosten tuottaminen, pelien pelaaminen ja verkkopohjaisten toimintojen käyttäminen. Niistä kustakin oli mainintoja vain kolmannes verrattuna tekstinkäsittelyyn ja oppiainesidonnaisiin harjoitustehtäviin. Verkkopohjaisten toimintojen käyttö oli useimmiten tiedonhakua ja internetin www-sivujen selailua. Joitakin mainintoja

Kuvio 20. Tietokoneen käyttötarkoitusta koskevat maininnat eri kouluasteilla prosentteina

Kaikkiaan mainintoja oli yhteensä 543. Maininnat jakautuivat siten, että ala-asteella opiskelevien mainintoja oli 176, yläasteella opiskelevien 301 ja lukiolaisten 66. Verkko-ohjelmat-luokkaan sisältyy tiedonhankintaa, cd-rom-levyjen käyttöä ja internetin sekä sähköpostin käyttöä koskevat maininnat. Musiikki ja grafiikka -luokitus sisältää eri piirrosohjelmien käytön, kuvan editoinnin, lehdenteon sekä säveltämisen. Luokittelemattomista maininnoista ei voinut päätellä tarkempaa käyttötapaa.

Kuvio 21. Maininnat oppilaiden tietokoneen käytöstä eri oppitunneilla kouluasteen mukaan prosentteina

Kaikkiaan mainintoja oli yhteensä 541. Maininnat jakautuivat siten, että ala-asteella opiskelevien mainintoja oli 185, yläasteella opiskelevien 295 ja lukiolaisten 61. Luonnontieteiksi on tässä luokiteltu matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto ja ympäristöoppi. Niistä selvästi eniten mainintoja oli matematiikasta. Historia ja oppilaanohjaus -luokka sisältää myös yhteiskuntaopin maininnat. Luokittelemattomista maininnoista ei voinut päätellä mistä oppiaineesta tai -tunnista oli kyse, ja niihin sisältyy myös maininnat välitunneista.

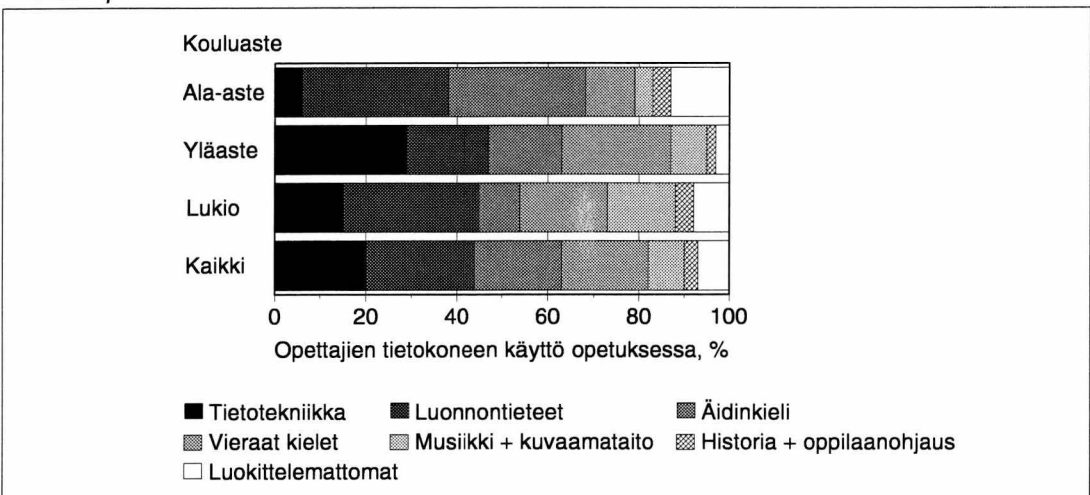
erityisesti yläasteella opiskelevien kohdalla oli myös kotisivun tekemisestä. Muita erityynejä ja harvinaisempia käyttötarkoituksia, joita mainittiin, olivat taulukkolaskenta, musiikin tuottaminen ja kuuntelu, ohjelmointi ja kirjanpito.

Kysyttäessä tunneista, joiden aikana oppilaat olivat itse käyttäneet tietokonetta oli kuluvan syyslukukauden aikana, erottui neljä suurta aineryhmää. Noin joka viides mainitsi tietotekniikan oppitunnin. Suurin piirtein saman verran mainintoja tuli matemaattisille aineille, joihin tässä on luettu myös fysiikka ja kemia, sekä äidinkielle ja vieraille kielille. Jonkin verran mainintoja saivat myös biologia, maantieto, ympäristöoppi, yhteiskuntaoppi, historia ja oppilaanohjaus. Myös kuvaamataidon tai musiikin tunneilla tieto-

konetta käyttäneitä oli muutamia. Jotkut oppilaat olivat käyttäneet tietokonetta omaehtoisesti välitunneilla ja muuna vapaana aikana.

Kysyttäessä, minkä aineiden opettajat olivat käyttäneet tietokonetta oppitunneilla kuluvan syksyn aikana, jakautuivat vastaukset samalla lailla kuin edellä: runsaimmin tietokoneita olivat hyödyntäneet tietojenkäsittelyä, matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa, äidinkieltä ja vieraita kieliä opettavat. Yksittäisistä tunneista eniten tietokonetta oli käytetty sekä opettajien että oppilaiden taholta tietotekniikan ohella äidinkielessä. Kokonaisuudessaan näyttää myös siltä, että tietotekniikan hyödyntäminen olisi vakiintunut jo osaksi vieraiden kielten opiskeluakin.

Kuvio 22. Maininnat eri oppiaineiden opettajien tietokoneen käytöstä opetuksessa kouluasteen mukaan prosentteina

Kaikkiaan mainintoja opettajista, jotka olivat käyttäneet tietokonetta pitämillään tunneillaan haastattelua edeltävänä syyslukukautena oli yhteensä 615. Maininnat jakautuivat siten, että ala-asteella opiskelevien mainintoja oli 190, yläasteella opiskelevien 333 ja lukiolaisten 92. Luonnontieteiksi on tässä luokiteltu matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto ja ympäristöoppi. Niistä selvästi eniten mainintoja oli matematiikasta. Äidinkieleen sisältyy tässä myös viestintä-aineen maininnat. Historia ja oppilaanohjaus -luokka sisältää myös yhteiskuntaopin ja kaupallisten aineiden maininnat. Luokittelemattomista maininnoista ei voinut päätellä mistä oppiaineesta tai -tunnista oli kyse.

Koko kouluaikinsa jossakin vaiheessa tekstinkäsittelyohjelmaa oli käyttänyt kaikkiaan 70 % (350 000) kaikista peruskoululaisista ja lukiolaisista. Tässä suhteessa eri sukupuolilla ei ollut merkittävää eroa, mutta kouluasteella kylläkin. Luonnollisesti koke-musta oli ehtinyt karttua, mitä pitemmällä opiskelu oli. Piirros- tai vastaavaa ohjelmaa oli käytetty yhtä yleisesti kuin tekstinkäsittelyohjelmia.

Kysyttäessä modeemiyhteyksien (esim. freenet, internet tai sähköposti) käytöstä koulussa tai oppilaitoksissa, myöntävästä vastasi enää vain 29 %, joista poikia oli kaksi kolmesta. Modeemiyhteyksiä käyttäneistä oli sähköpostiohjelmaa käyttänyt 34 %, eli noin 50 000, joista vajaalla puolella oli kou-lussa oma sähköpostitunnus. Tässä suhteessa kouluasteella näyttää olevan merkitystä: oman sähköpostitunnuksen haltijoista vain kolmannes oli tyttöjä ja 97 % oli joko ylä-asteella tai lukiossa. Sama näkyy kouluasteen suhteen myös freenetin käytössä. Modeemiyhteyksiin tutustuneista tytöistä ja pojista oli internetin www -sivuja joskus selaillut 77 %. Www-sivujen selailu oli lähes yhtä yleistä molemmilla sukupuolilla sekä eri kouluasteilla.

4.3. Tieto- ja viestintä-tekniikan opiskelu peruskouluissa ja lukioissa

Haastattelusyksynä tai sitä edeltävän kevät-lukukauden aikana tietotekniikkaa opiskel-leista oli poikia 60 %. Kaikkiaan tuona ajan-jaksonea tietotekniikkaa jossakin muodossa opiskelleita oli noin 290 000, eli 57 % kaikista vastanneista. Tietotekniikan opiskelu ky-seisellä ajanjaksolla oli jonkin verran yleisempää poikien keskuudessa ja peruskou-lussa kuin lukiossa.

Parhailaan tai haastattelua edeltäneen lukuvuoden aikana 30 % kaikista koululaisista ja opiskelijoista opiskeli/oli opiskellut video-ohjelman tekoa. Eniten video-ohjelman tekoa opiskelleita oli yläastetta käyvien poikien keskuudessa. Vastaaajista 27 % oli opiskellut lehden tekoa ja 7 % radio-ohjelman tekoa. Kaiken kaikkiaan viestintää eniten opiskelivat ala-astetta käyvät koululaiset. Peruskoulussa tai lukiossa matkapuhelimen käyttöön oli tutustunut vain 1 % peruskoululaisista ja lukiolaisista.

Kokemukset tietokoneen käyttöä koske-vasta opetuksesta olivat kaiken kaikkiaan melko positiivisia. Opetukseen oltiin tyytyväisiä, mikäli opetusta oli ylipäättään järjestetty. 18 % oppilaista ei ollut saanut tietokoneopetusta. 40 % tietotekniikan opetusta saaneista oppilaista piti sitä joko erinomaisena tai hyvänä. Opetus oli tavallista (keskitasoista) lähes joka kolmannen peruskoululaisen tai lukiolaisen mielestä. Joka kymmenes oli tyytymätön opetuksen tasoon. Kriittisimmiksi osoittautuivat pojat ja lukiolaiset. 2 % oppilaista ei uskaltanut ottamaan kantaa opetuksen tasosta. Tyttöjä oli kolmasosa poikia enemmän ryhmässä, joka ei lainkaan ollut saanut tietokoneopetusta. Olisiko tämä edelleen selitettävissä sukupuolisidonnaisilla ainevalinnoilla ja kiinnostuksen kohteilla?

4.4. Tietotekniset taidot ja niiden hankinta

Tietokoneen ja modeemin käyttötaidot oli 55 % oppilaista hankkinut varsinaisen koulunsa ulkopuolelta. Tietokoneen käytön oppiminen kotona itsenäisesti ja kavereiden opastuksella tai erilaisissa harrastekerhoissa oli poikien keskuudessa huomattavasti yleisempää kuin tyttöjen. Tytöt oppivat tietokoneen käytön tavallisemmin koulussa kuin

pojat: oppilaista, jotka sanoivat tietokoneen käyttötaitonsa olevan peräisin koulusta oli 63 % tyttöjä. Mikäli tytöt oppivat taidot koulun ulkopuolella, tapahtui se yleisimmin kotona muiden perheenjäsenten tuella. Vaikuttaisi siltä, että poikien omaehtoinen puuhastelu tietokoneilla vapaa-aikana alkaisi varhemmin ja olisi runsaampaa, ja näin koulun merkitys tietokoneen käytön perustaitojen osalta olisi pojille vähäisempi.

Edellinen voi selittää vallitsevan sukupuolikulttuurin ohella myös poikien selvästi vahvempaa kuvaa omien tietokoneenkäyttötaitojen tasosta ja paremmuudesta verrattuna vastakkaisen sukupuolen vastaaviin. Kaikista tytöistä peräti 53 % arvioi taitonsa selvästi heikommiksi kuin luokkansa pojilla keskimäärin, ja tämä voimistui kouluvuosien edetessä siten, että lukiossa jo 77 % tytöistä koki näin. Pojista vain 5 % piti tietokoneenkäyttötaitojaan heikompina verrattuna tyttöjen taitoihin. Kun taitoja arvioitiin oman sukupuolen edustajiin, arviointi jakautui selvästi tasaisemmin siten, että noin kaksi kol-

masosaa sekä tytöistä että pojista arvioi tietokoneen ja modeemin käyttötaitonsa olevan keskimäärin yhtä hyvää kuin muilla sukupuolensa samanikäisillä edustajilla.

Mielipiteet kysymyksen "pitäisikö koulussa suorittaa tietokoneen ajokortti?" suhteen jakoutuivat melko tasaisesti sekä puolesta että vastaan, kuitenkin siten, että 56 % haastateltavista oli jokseenkin tai täysin ajokortin suorittamisen kannalla. Sukupuolten välillä ei ollut merkittäviä mielipide-eroja, tosin voimakkaasti asiaa kannattaneiden (täysin samaa mieltä) joukossa oli poikia kolmannes enemmän kuin tyttöjä. Kaikkiaan 5 % ei osannut sanoa mielipidettään asiasta. Heistä valtaosa oli yli 10-vuotiaita ala-astelaisia.

Suurin osa haastateltavista, yhteensä 72 % koki, ettei koneen puuttuminen kotoa haitannut opiskelua. Keskimäärin joka neljännen, ja usein juuri tyttöjen mielestä siitä koitui kuitenkin jonkin verran haittaa. Tähän vaikutti selvästi vastaajan koulutusaste, sillä lukiolaisista jo 42 % koki tietokoneen puuttumisen kotoa haittaavan opiskelua.

5. Suomalaisten käsitykset tietotekniikasta ja tietoyhteiskuntauhiesta

Vastaajina tässä esiteltäviin mielipidekysymyksiin ovat olleet 15–74-vuotiaat, jotka edustavat noin 3,9 miljoonaa suomalaista. Seuraavassa heidän vastauksia tarkastellaan pääasiassa sukupuolen ja ikäryhmien 15–30 ja yli 31-vuotiaat mukaan.

Tietotekniikka oppia ikä kaikki. Väitteen *“Mitä nuorempina lapset ja nuoret saavat tuntuman tietokoneisiin ja verkkoyhteyksiin, sitä paremmin he pärjäävät elämässä”* kanssa vain 13 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Kun verrattiin 15–30 ja yli 31-vuotiaita, niin jälkimmäiset olivat selvästi useammin väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Erityisesti yli 31-vuotiaat miehet olivat väitteen kanssa samaa mieltä.

Väitteen *“Kaikille aikuisille pitäisi opettaa ilmaiseksi tietokoneen käytön ja tietoverkko-yhteyksien perusteet”* kanssa eri mieltä olevia oli enemmän, eli 32 %. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroja. Tällä kertaa 15–30-vuotiaat olivat jonkin verran yli 31-vuotiaita useammin samaa mieltä väitteen kanssa.

Kahden ensimmäisen väitteen perusteella toiset tai ulkopuoliset ovat hieman huolestuneempia 'kohteena olevien' selviytymisestä kuin kohteet itse, yli 31-vuotiaat 15–30-vuotiaista ja päinvastoin.

Myyjien asiantuntemus arveluttaa. Kolmanteen väitteeseen *“Mikrotietokone-myyjien asiantuntemukseen voi yleensä luottaa täysin”* oli vastaajien vaikea ottaa kantaa, sillä peräti 22 % ei osannut sanoa mielipidettään. Naisista 27 % ei ottanut kantaa väitteeseen ja samoin yli 31-vuotiaissa

oli selvästi enemmän kantaa ottamattomia kuin nuoremmassa ryhmässä. 15–30-vuotiaat luottivat selvästi enemmän myyjien asiantuntemukseen kuin heitä vanhemmat. Tässä on taustalla varmaan myös se, että kokemusta tietokoneen ostosta on nuorilla enemmän, ja siksi kantaakin otetaan selvemmin. Kun katsotaan kantansa ilmaisemisen jakautumaa, niin naisista 71 % ja miehistä 61 % oli väitteen kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vertailutiedon puuttuessa on vaikea sanoa, onko tämä arvio tietokonemyyjistä hyvä verrattuna vaikkapa rautakaupan myyjiin, mutta mitään huippua se ei liene.

Yksinkertaisuus ja helppokäyttöisyys arvossa. Neljänneksi esitettiin väite *“Tietokoneen ja tietoverkko-yhteyden käytön pitäisi olla yhtä helppoa kuin tv-kanavien valinta”*. Sen kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä oli vain 12 % vastaajista ja kantaa ei halunnut ottaa 4 %. Kaikista ryhmistä yli puolet oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, joten hyvin helppokäyttöisille laitteillekin olisi kyllä kysyntää Suomessa.

Suomalaisten suhtautuminen teknisiin innovaatioihin. Seuraavan viiden väitteen sarjalla kuvataan suomalaisten perussuhtautumista uutuuksiin ja innovaatioihin. Tällainen yleinen asenne voi vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti ja millaisia 'omaksumisreittejä' pitkin uudet välineet tulevat kotitalouksien käyttöön.

Väitteen *“Olen kiinnostunut uudesta tekniikasta ja hankin sitä rahavarojeni mukaan”* arvioi 47 % suomalaisista 15–74-vuotiaista

sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin. Naisista vain reilu kolmannes arvioi väitteen sopivan itseensä hyvin, kun taas miehistä reilut puolet katsoi väitteen sopivan vähintäänkin melko hyvin. 15–30-vuotiaista miehistä liki 71 % katsoi väitteen sopivan itseensä. Huonoinnissa sen katsoivat itseensä sopivan yli 31-vuotiaat naiset, joista vain 24 % oli tätä mieltä. Nuorten naisten käsitys itsestään väitteen suhteen oli lähellä yli 31-vuotiaiden miesten mielipidettä.

Liki 2/3 vastaajista katsoi väitteen *“Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja kulttuurista enemmän kuin laitteista ja teknikasta”* sopivan omaan minäkuvaansa, joten tekniikkaintoilijoina suomalaiset eivät näytä itseään pitävän. Tässä suhteessa naisten ja miesten välillä on dramaattinen ero, sillä naisista yli 3/4 katsoo väitteen sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin. Tämän väitteen osalta 15–30-vuotiaat naiset ovat lähempänä yli 31-vuotiaita naisia kuin miehiä. 15–30-vuotiaista miehistä yli 2/3 katsoo, että väite sopii heihin huonosti tai melko huonosti.

Seuraava väite *“Olen tee se itse -nainen/ mies”* voisi osoittaa yhden reitin, jota pitkin innovaatiot ja uutuudet voisivat levitä kotitalouksiin. Sekä miehistä että naisista noin 75 % arvioi väitteen sopivan itseensä joko hyvin tai melko hyvin. Miehet ovat kuitenkin tästä vakuuttuneempia kuin naiset. Ikäryhmien väliset erot ovat vähäisiä molemmilla sukupuolilla. 15–30-vuotiaat ovat hieman epävarmempia 'tee se itse' -taidoistaan kuin vanhempi ikäryhmä.

“Hankin uusia laitteita vasta, kun tuttavilla ja sukulaisilla on jo sellaisia” pyrkii tuomaan esille varovaisten hankkijoiden ryhmän. Vain 18 % suomalaisista katsoo väitteen sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin. Miesten ja naisten ja eri ikäryhmien välillä ei ole merkittävää eroa. Voidaan siis olettaa, että suo-

maisilla ei ole laitteisiin suhtautumisessaan merkittävää sosiaalisista odotuksista johtuvaa komponenttia, joka hidastaisi uutuukseen käyttöönottoa.

Viides väite *“Minulle riittävät yksinkertaiset laitteet ilman hienouksia”* kuvastaa toisenlaista sosiaalista 'normia', joka voi vaikuttaa laitteiden hankintaan. Tämän väitteen katsoi sopivan itseensä hyvin tai melko hyvin noin 2/3 suomalaisista. Naisista yli 70 % oli tätä mieltä ja miehistäkin 60 %. Kun yli 31-vuotiaista naisista ajattelee tällä tavalla yli 70 %, niin 15–30-vuotiaista miehistä alle puolet katsoo väitteen sopivan hyvin tai melko hyvin itseensä.

Näistä viidestä tekniikkaan suhtautumista kuvaavasta väitteestä voidaan päätellä, että suomalaiset eivät ole vahvasti tekniikkaan uskovia, mutta heillä on itse-tekemisen kiinnostus, joka voi välittyä myös uusien laitteiden hankintaan. Laitteissa ei arvosteta niinkään näyttöarvoja vaan yksinkertaisuutta ja järkevää hintaa. Tähän viittasi myös tietokoneen käytön yksinkertaisuuden suuri arvostus.

Nopea vaihtuvuus tuskastuttaa. Edellä käsitellyt väitteet esitettiin henkilöhaastattelun alussa, jolloin omia käyttökokemuksia ei vielä oltu selvitelty. Seuraavassa käydään lyhyesti läpi väitteitä, joissa on kysytty vastaajien kokemuksia ja arvioita tietotekniikkaan liittyviin asioista. Nämä kysymykset esitettiin sen jälkeen, kun vastaajilta oli laajasti kysytty heidän omia tieto- ja viestintätekniikan käyttöä ja käyttötaitoja. Ne noin 45 %, jotka vastasivat koko kotitaloutta koskevaan laiteosaan kysymyksiin olivat muita enemmän ikään kuin 'johdatettu aiheeseen' jo ennen alkupuolen väitteitä, millä on voinut olla jonkin verran vaikutusta vastauksiin.

Ensimmäinen väite *“Tunnen jääneeni täysin uuden tietotekniikan etenemisen jalkoihin”* ei vastaa suomalaisten kokemusta, sillä 57 % vastaajista oli väitteen kanssa joko täysin tai jokseenkin eri mieltä. Naisten ja miesten välillä oli selvä ero: miehistä eri mieltä oli 61 %, mutta naisistakin yli puolet (52 %) oli eri mieltä väitteen kanssa. Tässä väitteessä 15–30-vuotiaiden ja yli 31-vuotiaiden kokemukset poikkeavat selvästi toisistaan sekä miesten että naisten kohdalla. 15–30-vuotiaat eivät koe merkittävästi jäävänsä tietotekniikan jalkoihin.

Seuraavalla väitteellä *“Meille markkinoidaan ja myydään yhä uusia laitteita ilman, että niille on todellista käyttöä”* selvitetään suomalaisten tuskastumista laitteiden nopeaan vanhenemiseen, joka on tyypillistä juuri uuden tietotekniikan kohdalla. Väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä on 62 % suomalaisista. Miesten ja naisten suhtautumisessa ei juuri ole eroja. 15–30-vuotiaat (varsinkaan miehet) eivät ole kokeneet ‘laitetuputusta’ yhtä tuskastuttavana kuin yli 31-vuotiaat.

“Uudet tekniikat eivät auta minua säästämään rahaa eikä aikaa” väitteen kanssa 54 % oli samaa mieltä. Naiset arvioivat näin miehiä useammin (57%/50%). 10–30-vuotiaista miehistä selvä enemmistö (60 %) oli väitteen kanssa joko täysin tai jokseenkin eri mieltä. Saman ikäisistä naisista tätä mieltä oli 47 %. Nuoret arvioivat saavansa tai olivat jo saaneet tietotekniikan käytöstä ajan ja rahan säästöä.

Työllistämiseen ei uskota. Väitteen *“Minulla ei kertakaikkiaan ole tarpeeksi aikaa tutustua uuteen tietotekniikkaan”* kanssa oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä vain vajaa kolmannes vastaajista. Miesten ja naisten välinen ero oli vain 4 prosenttia. Eniten

haittasi kiire 15–30-vuotiaiden naisten tietotekniikkaan tutustumista, sillä heistä 40 % ilmoitti olevansa väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Julkisessa keskustelussa on esitetty vastakkaisia kantoja uuden tietotekniikan työllistävistä vaikutuksista. Väitteen *“Uusi tietotekniikka lisää työpaikkoja”* kanssa samaa mieltä oli tässä tutkimuksessa haastatelluista vain 26 %. Heistä 7 % ei ottanut kantaa väitteeseen. Miehet uskoivat naisia hieman useammin uuden tekniikan työllistävään vaikutukseen (4 %:n ero). 15–30-vuotiaistakin vain noin kolmannes uskoi uuden tietotekniikan työllistävään vaikutukseen.

Seuraava väite *“Uuden tietotekniikan harrastamisesta kotona ei ole apua työelämässä”* selvittää vastaajien suhtautumista omaan aktiivisuuteen. Tämän väitteen kanssa oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä vain 25 % vastaajista. Toisin sanoen suomalaiset arvioivat varsin yksimielisesti, että tietotekniikan harrastamisesta on hyötyä työelämässä. 15–30-vuotiaat ovat selvästi (87 %) tätä mieltä ja naiset keskimäärin miehiä hieman useammin.

Nykyiset tv-kanavat riittävät. Seuraavat kaksi väitettä liittyvät viihteen seuraamiseen ja tiedontulvan kokemukseen. *“Nykyiset kolme valtakunnallista kanavaa riittävät minulle hyvin”* väitteen kanssa oli peräti 58 % suomalaisista täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä oli 13 %. Mutta eri sukupuolten ja ikäryhmien välillä oli suuri näkemusero, sillä kun 15–30-vuotiaista miehistä noin 40 % oli väitteen kanssa samaa mieltä, niin yli 31-vuotiaista naisista tätä mieltä oli peräti 85 %. Monille digitaalisille tv-kanaville ei tämän perusteella voi odottaa merkittäviä katsoja määriä kovin nopeasti.

Tiedon tulva ei pelota. "Tiedon tulva ei minua haittaa" väitteen kanssa oli täysin samaa mieltä 65 % ja jokseenkin samaa mieltä 23 %. Joten julkisuuden voimakas polemiikki siitä, että tiedon tulva uhkaa jopa ihmisten minuutta jne. osoittautui lähinnä medioissa esiintyvien keskustelijoiden keskinäisen kerhon puheeksi, jos sitä vertaa suomalaisten kokemukseen noin yleensä. Eniten ehkä tiedon tulvan kokemusta oli yli 31-vuotiailla naisilla, joista 14 % oli väitteen kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä. Absoluuttisena lukuina voidaan arvioida, että Suomessa olisi noin 120 000 ihmistä, jotka todella ovat kokeneet tiedon tulvan haittaavan itseään. Lie-neekö ryhmä, josta tarvitsisi tietoyhteiskuntaan siirryttäessä olla huolissaan?

Puhelin edelleen tärkeä väline. Tämän väittämäsarjan kaksi viimeistä osiota koskettelivat viestintävälineiden käyttömieltymyksiä ja uuden tekniikan välttelyä. Väitteen "*Hoidan asiani mieluummin puhelimella kuin kirjeillä tai tietoyhteisillä*" kanssa peräti 69 % oli täysin samaa mieltä ja 20 % jokseenkin samaa mieltä. Tämä osoittanee sen, että suomalaiset ovat ottaneet puhelimen jokapäiväisen toimintansa keskeiseksi välineeksi. Heikon muutoksen signaalin voi nähdä siinä, että 15–30-vuotiaista naisista 16 % oli väitteen kanssa jokseenkin tai täysin eri mieltä sekä saman ikäisistä miehistä 12 %. Jos tietoyhteiskunta haluaa palvella vanhenevaa väestöä, sen olisi tämän väitteen

perusteella syytä käyttää välineenä ensisijaisesti puhelinta. Tämän kysymyksen perusteella ei voida päätellä, pitävätkö haastatellut tärkeänä sitä, että toisessa päässä on vastaamassa ihminen eikä automaattiaani.

"Osa ihmisistä välttelee uuden tietotekniikan opettelua ja käyttöä, vaikka heillä on laitteet käytettävissään" väitteen kanssa oli 71 % haastatelluista suomalaisista jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Eli joko vastaajat itse tekevät näin tai heillä on tuntuma työ-, sukulais- ja tuttavapiiristä, että näin tapahtuu. Tähän väitteeseen ei 13 % haastatelluista ottanut kantaa. Yli 31-vuotiaissa on selvästi enemmän näitä kantaa ottamattomia kuin 15–30-vuotiaissa, jotka arvioivat yli 31-vuotiaita useammin, että uuden tietotekniikan käyttöä vältellään.

Realistisia käsityksiä. Näihin kymmeneen väitteeseen annettujen vastausten perusteella voi sanoa, että suomalaisten käsitykset uudesta tietotekniikasta tuntuvat aika realistisilta, ja osa julkisuudessa esiintyvistä huolista ja kehitysvaateista ei vastaa suomalaisten yleistä näkemystä asioista. Tämä voi johtua siitä, että asiat ovat uusia, eikä vastaajilla ole niistä kokemusta, tai sitten siitä, että julkisuus kärjistää tarpeettomasti asioita verrattuna ihmisten todelliseen tilanteeseen. Kuten aiemmin todettiin, pääosa kysymyksistä esitettiin haastattelujen lopuksi, joten voi olettaa, että ne ovat ehkä keskimääräisiä mielipidevastauksia 'mietitympiä'.

6. Suomalaisen mielipiteet tietojensa rekisteröinnistä ja tietosuojasta

Risto Heinonen

Tärkeitä tietosuojan tilan ja hyvyyden arviointiperusteita ovat rekisterinpidon osapuolten, rekisterinpitäjien ja ennen kaikkea rekisteröityjen näkemykset. Tietosuojan toteuttamisen keskeinen väline on tietosuojalainsäädäntö. Kun arvioidaan sitä, miten hyvin tietosuojalainsäädäntö vastaa esimerkiksi rekisteröityjen arvostuksia ja näkemyksiä tietosuojasta ja mihin suuntaan lainsäädäntöä tulisi kehittää, on tiedettävä, mitä kansalaiset ajattelevat tietosuojastaan, kokevatko he sen hyväksi vai huonoksi ja mihin suuntaan he haluavat sitä kehitettävän. Kansalaisten näkemykset tietosuojasta antavat osiittaa myös tietosuojalainsäädännön soveltamiselle.

Suomalaisten asenteista ja ajatuksista tietosuojasta tiedetään vähän. Seuraavaksi tarkastellaan, miten kansalaiset suhtautuvat tietojensa rekisteröintiin ja käyttöön ja siten tietosuojaansa. Tulkintoja on tässä pelkistetty siten, että väittämiin vastanneista täysin ja osittain samaan mieltä olevien prosentiosuudet on yhdistetty, samoin täysin ja osittain eri mieltä olevien osuudet. Sukupuolella ei näytä olevan kovin suurta merkitystä asenteissa tietosuojaan, iällä sen sijaan näyttää eräissä yhteyksissä olevan.

Viranomaiset saavat kerätä tietoja valvontaa varten. Tietosuojan kannalta keskeinen vedenjakaja on se, miten suhtaudutaan viranomaisten henkilötietojen keruuseen ja käyttöön. Suhtautuminen viranomaisten keräämiin ja käyttämiin henkilötietoihin jakaa kansalaiset. Yli puolet mieli-

teensä ilmaiseista ei hyväksy väittämää, että viranomaisten keräämät tiedot vaarantavat heidän yksityisyyttään. Varsinkin nuorimmat ikäryhmät ja ne, jotka luottavat uuteen tietoteknologiaan ja käyttävät sitä, näyttävät luottavan myös viranomaisten rekisteröintiin. Vastaukset sijoittuvat aseteikon keskialueille, äärikantoja vältetään.

Nekään, jotka katsovat rekisteröintien puuttuvan yksityisyyteensä, eivät aseta kyseenalaiseksi itse tietojen rekisteröintiä perusteltuihin tarkoituksiin. Valtaosaa vastaajista (88%) ei haittaa yleinen rekisteri- tai muiden tietojen tulva eikä loukkaa heidän yksityisyyttään.

Erittäin suuri enemmistö (86 %) vastaajista haluaa selkeästi, että tietotekniikkaa ja rekistereitä käytetään esimerkiksi rikosten, väärinkäytösten ja vastaavien selvittämiseen, vaikka tämä lisäisi kansalaistenyleistäkin valvontaa.

Tietosuojan kannalta tässä on kyseessä merkittävä linjanveto, vastakkainasettelu valvonnan ja yksityisyyden kesken; valvonnallinen intressi syrjäyttää yksityisyyden. Ja tässä tilanteessa kansalaisten yksityisyyteen puututtaisiin, vaikka hän itse eläisi nuhteettomasti. Hän ei voisi omilla toimillaan vaikuttaa yksityisyyteensä ja siitä huolimatta hän hyväksyisi lisääntyvän valvonnan.

Tietotekniikan ja rekisteröintien käyttöä väärinkäytösten estämiseen tietosuojan kustannuksellakin kannattavat, jos mahdollista, vieläkin enemmän (87 %) ne, jotka luottavat uuteen teknologiaan, ennen kaikkea nuorimmat ikäryhmät. Nuorissa 'Iso Veli' ei ai-

heuta pelkoja.

On ilmeistä, että vaikka periaatteellisella tasolla uusia tekniikoita ja rekisteröintejä pidettäisiin tietosuojan kannalta arveluttavina, asenne muuttuu, kun esimerkiksi tietojen rekisteröinti nähdään keinona hoitaa konkreettisia tehtäviä. Samansuuntaisia tuloksia saatiin esimerkiksi Tanskassa tehdyssä tutkimuksessa.

Ihmiset haluavat tietää ja vaikuttaa.

Vaikka kansalaiset eivät tunnu olevan huolissaan tietojensa rekisteröinneistä ja käytöistä, he ovat kuitenkin kiinnostuneita tietämään, mitä tietoja heistä kerätään. Enemmistö (58 %) vastaajista ilmaisee olevansa kiinnostunut, mitä tietoja heistä kerätään heidän liikkuaan tietoverkoissa ja asioidessaan niiden kautta.

Vaikka nuoret ovat keskimäärin vähemmän huolissaan tietosuojastaan, he ovat keskimääräistä kiinnostuneempia tietämään tietojensa rekisteröinneistä ja käytöistä. Vanhemmilla ikäryhmillä vähäisempi kiinnostus esimerkiksi tietojen rekisteröinteihin tietoverkoissa voi selittyä silläkin, että he liikkuvat verkoissa vähän.

Selkeä enemmistö haluaa paitsi tietää tietojensa rekisteröinneistä myös olla mukana vaikuttamassa tietojensa käyttöön. Vastaajista 76 % haluaa, että viranomaiset eivät tee heitä koskevia päätöksiä vain rekisterissä olevien tietojen perusteella, heitä itseään kuulematta.

Rekisteröidä ja valvoa saa ja puuttua yksityisyyteenkin, kunhan itse ollaan mukana. Siitä, että asia on useimmille tärkeä ja että se koskettaa useimpia, kertoo se, että suuri osa vastaajista oli 'jyrkästi' tätä mieltä. Edes ikä tai asennoituminen uuteen tietoteknologiaan ei näytä vaikuttavan tähän mielipiteeseen.

Vastaukset antavat aineksia sellaiselle-

kin johtopäätökselle, että vaikka tietosuojaa ei koeta tärkeäksi, tärkeänä sen sijaan pidetään mahdollisuutta olla perillä rekisteröinneistä ja vaikuttaa niihin. Koska ei olla huolissaan tietosuojasta, vaikutusmahdollisuuksia pidetään nykyisellään riittävinä. Mikäli vaikutusmahdollisuudet koettaisiin huonoiksi, tietosuojan merkitys nähtäisiin varmasti suurempana ja siitä oltaisiin enemmän huolissaan.

Tietoverkkojen tietosuoja ei huolestuta.

Tietoverkkoja ei koeta tietosuojan kannalta uhkaavina. Tulos voi johtua myös siitä, että esimerkiksi internet on valtaosalle vastaajista melko vieras asia. Toisaalta verkoissa liikkuihin tietoihin tunnetaan melkoista epäluottamusta. 39 % vastaajista luottaa enemmän sanomalehtien tai television tietoihin kuin tietoverkkojen tietoihin, 33 % luottaa vähemmän, lopuilla ei ole kantaa väittämään. Varsinkaan vanhemmilla ikäryhmillä ei tunnu olevan lainkaan kantaa asiaan, ehkä verkoja ei tunneta eikä niitä ja niiden tietoja osata sijoittaa omaan elämäntilanteeseen ja tietosuojaan. Yli 65-vuotiaista 54 % ei osannut ottaa asiaan kantaa.

Melkoista epäluottamusta verkon tietoihin tuntevat paitsi ne, jotka eivät käytä verkon palveluja myös ne, jotka käyttävät. Tietoverkkoa ja internetiä käyttävät yleensä tuntevat verkon ja sen tietojen epävarmuudet eivätkä arvatenkaan sen perusteella luota verkon tietoihin.

Sähköinen asiointi ei ole tietosuoja-

uhka. Kansalaiset luottavat lujasti erilaisiin kortteihin ja niiden tietosuojaan, kun käyttävät hallinnon, pankkien ja muiden palveluja. Vastaajista 75 % katsoo, että ei ole syytä välttää pankki- ja luottokorttien käyttöä tietosuojan vuoksi. Tämä luottamus on laajen-

nettavissa koskemaan yleisemminkin uutta teknologiaa, tietoteknologiaa. Älyteknologiaan, kortteihin ja vastaaviin luotetaan sitä enemmän, mitä nuoremmista ikäryhmistä on kysymys. Nuoret ovat syntyneet ja kasvaneet korttiyhteiskunnassa. Vanhin ikäryhmä tuntee epäluuloa kortteja kohtaan.

Kansalaisten asenteet eivät ainakaan ole esteenä älykorttien käyttöönololle.

Vastaukset tarjoavat aineksia monenlaisille tulkinnoille. Älykortteja käytetään ja niiden tietosuojaan luotetaan sitä enemmän, mitä paremmin niiden käyttö tunnetaan. Tästä voisi päätellä, että ne jotka eivät luota korttien tietosuojaan, eivät käytä niitä. Vaikka vastauksista ei suoraan voikaan päätellä tätä, luottamuksen ehdottomuus saattaa viestiä sitäkin, että varsinkaan älyteknologian kaikkia tietosuojaan liittyviä ominaisuuksia ei tunneta kovin hyvin.

Tietoverkon tietoihin ei luoteta, mutta verkon palveluihin muuten luotetaan. Esimerkiksi sähköpostin tietosuojaan pitää 34 % vastaajista vähintään yhtä turvallisenä kuin tavallisen postin, 29 % pitää sähköpostia turvattomampana. Kiinnostavaa on, että myös sähköpostia käyttämättömät pitävät sen tietosuojaan kohtuullisena.

Sähköpostia ei tunneta kovin hyvin eikä yleisesti. Tähän viittaa se tutkimustulos, että on paljon niitä, joilla ei ole mielipidettä sähköpostin luotettavuudesta. Nuoret, jotka eniten käyttävät sähköpostia, luottavat vanhempia enemmän sähköpostiin. Sähköposti ei ole tietosuojan kannalta tärkeä asia; sähköpostia ei ole pakko käyttää, jos ei luota siihen ja sen tietosuojaan.

Tietoverkkojen ja uuden tietoteknologian ja yleisemminkin sähköisen asioinnin omaksuminen näyttää kulkevan arkisten teknologiasovellusten, kuten esimerkiksi pankkikorttien, kautta. Pankkikortteja käyttävät

luottavat tietoverkkoon ja sen palveluihin, esimerkiksi sähköpostiin enemmän kuin kortteja käyttämättömät.

Henkilötunnus ei ole kaikille tietosuoja-asia. Väittämä, että henkilötunnusta kysytään liian usein, jakaa mielipiteet melko tasan kahtia. Tähän tuttuun asiaan on helppo ottaa kantaa. Huomionarvoista on, että nuorimmat ikäryhmät (alle 25-vuotiaat) eivät kavahta henkilötunnuksen kysymistä ja käyttöä, heistä 57 % ei hyväksy väittämää, heille henkilötunnus ei ole tietosuoja-asia.

Ilmeistä on, että ihmisten tietämys esimerkiksi henkilötunnuksen käytöstä rekisteritietojen yhdistelyavaimena lienee vähäinen, samoin tunnettaneen huonosti tähän liittyvät tietosuojariskit.

Vastaavasti vähän tietosuojaan loukkavana pidetään sitä, että oma puhelinnumero näkyy vastaanottajan puhelimessa. Valtaosaa (82 %) vastaajista numeron näkyminen ei haittaa, vaikka näkymisen tarvetta ei edes perusteltu. Tätäkään asiaa monet eivät näe tietosuojaan kuuluvana ja tässäkin nuoret ikäryhmät näyttävät suuntaa.

Tietosuoja ei ole tietoyhteiskunnan ongelma. Tietosuoja ei tietoyhteiskunnan tiedon valtateillä liikuttaessa koeta tänään ongelmaksi. Valtaosa vastaajista (70 %) on sitä mieltä, että rehellisen kansalaisen ei tarvitse pelätä tietosuojansa puolesta. Nuorimmista ikäryhmistä (alle 25-vuotiaat) tätä mieltä on 75 % vastaajista. Ihminen voi vaikuttaa omilla toimillaan, elämällä kunnollisesti, siihen, että oma tietosuoja ei vaarannu. Kuvastuuko asenteista se näkemys, että epärehellisten on syytäkin pelätä tietosuojansa puolesta.

Varsinkin nuoremmat ikäryhmät luottavat tietotekniikkaan, käyttävät sitä eivätkä ka-

vahda tietojen rekisteröintejä eivätkä niiden käyttöä valvontaan. Miten tietosuojan merkitys muuttuu ajan saatossa, muuttuvatko nuorten asenteet iän ja kokemuksen lisääntyessä vai muuttuvatko yleiset asenteet nuorten asenteiden kaltaisiksi? Tähän 2000-luvun tietosuojan keskeiseen kysymykseen ei selvitys anna vastauksia.

Vaikka kysymykset olivat suppeita ja vastauksiin sisältyy paljon tulkinnan varaisuuksia, niin vastausten perusteella voidaan nostaa esiin kolme tietosuojan ja sen kehittämisen kannalta keskeistä piirrettä. Vastauksissa korostui eri tavalla elämiseen suuntautuneiden ryhmien ero myös suhtautumisessa tietojensa rekisteröintiin ja yleisemminkin tietosuojaan. Kaavamaisesti tulkiten tulevaisuuteen suuntautuville nuorille ja tietoteknologiaa käyttäville tietojen rekisteröinti, yhdistely ja käyttö esimerkiksi valvontaan on ennen kaikkea hyväksyttävä keino. Menneisyy-

teen suuntautuvat vanhat ja tietoteknologiaa vieroksuvat korostavat tietosuoja itseisarvona, jota tietojen rekisteröinti ja käyttö vaarantavat. Nuoret tiedollisen elämänsä hallitsijat eivät ole huolissaan tietosuojastaan.

Toinen vastauksista nouseva keskeinen piirre on, ettei voida määrittää mitään absoluuttista tietosuoja, ja että on vaikea osoittaa täsmällisesti, miten tietty tietojen rekisteröinti ja käyttö loukkaa yksityisyyttä. Asia, jonka joku kokee loukkaavan yksityisyyttään, ei ehkä merkitse toiselle mitään. On paljon henkilötietojen rekisteröintejä ja käytöjä, joita useat eivät edes liitä tietosuojaan.

Kolmas merkittävä ja kiistaton tulos on, että ihmiset pitävät tärkeänä, että he tietävät tietojensa rekisteröinneistä ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen. Itse rekisteröinnit ja tietojen käytöt esimerkiksi valvontaan hyväksytään, kunhan itse ollaan mukana.

7. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän raportin tavoitteena on ollut selvittää, millainen on kotitalouksien viestintä- ja tietotekniikka ja miten suomalaiset käyttävät näitä välineitä kotona, työssä ja koulussa. Lisäksi on tutkittu suomalaisten tekniikkaa, tietoyhteiskuntaa ja tietosuojaa koskevia asenteita.

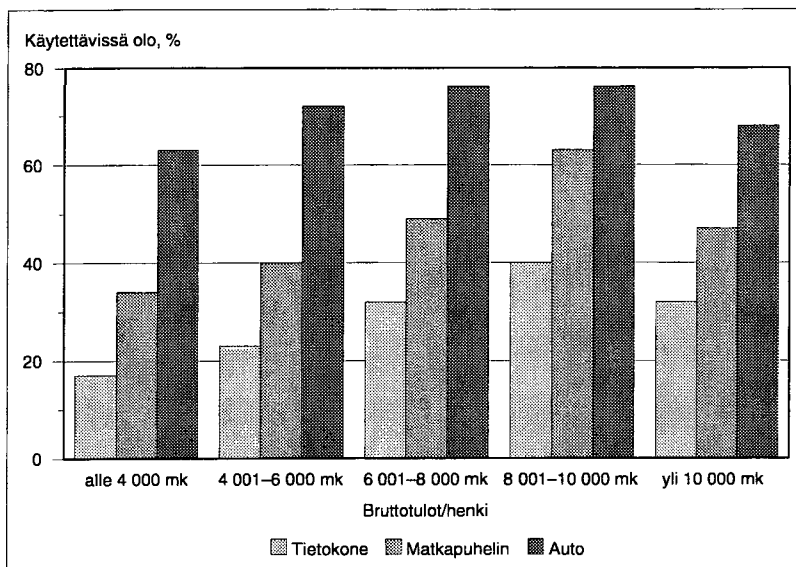
Tutkimus perustuu vuoden 1996 marraskuussa tehtyihin käyntihaastatteluihin, joihin saatiin vastaukset 1 080 kotitaloudesta 2 360:lta 10–74-vuotiaalta. Haastattelut perustuivat koko maan kattavaan edustavaan otokseen ja saadut tulokset on korotettu koko maan luvuiksi kato- ja korjauskertoimien avulla. Tällaisen haastatteluaineiston kerääminen on kallista. Tiedonkeruuta ja raportointia ovat rahoittaneet useat ministeriöt ja teleoperaattorit.

Tietoyhteiskunta on jotakin tulossa olevaa tai kehkeytyvää. Sen sisältö ja merkitys vaihtelee kirjoittajasta tai puhujasta riippuen. Keskeistä näyttäisi olevan, että sen katsotaan merkitsevän uusien välinetaitojen omaksumista ja hallintaa. Tavoitteena on, että mahdollisimman monet suomalaiset omaksuvat nämä taidot. Jotta näin voisi tapahtua, pitää käyttäjien kokea uusi tieto- ja viestintäteknikka hyödylliseksi oman toiminnan ja työn kannalta.

Koska kyseessä on laaja-alainen innovaatioiden leviämisen prosessi, niin on syytä muistuttaa väestöllisistä perusilmiöistä, jotka vaikuttavat taustalla joka tapauksessa. Pienten ja ikääntyvien, yhden ja kahden hengen talouksien määrät kasvavat seuraavan parin vuosikymmenen aikana varsin nopeasti. Tällä on useita seurausvaikutuksia. Ensinnäkin yhdessä kotitaloudessa on uusien laitteiden ympärillä entistä vähemmän jäseniä niihin tutustumassa ja käyttöä harjoittele-

massa. Kotitalouksiin tarvitaan enemmän laitteita hyvän väestöllisen saavutettavuuden toteutumiseksi kuin aiemmin. Verkko- ja muiden palvelujen kohdistamista suunniteltaessa on huomattava, että useiden palvelujen keskeinen käyttäjäryhmä ovat eläkeläiset. Heidän tietoyhteiskuntavaelmiuksiensa tason pitäisi kaiketi määrätä, millaisten 'käyttöliittymien' kautta niitä tarjotaan. Ehkä ei ole kovin kaukaa haettu analogia, jos toteaa, että viestintä- ja tietotekniikkataidoista riippumatta kaikkien pitää saada ainakin julkiset palvelut samaan tapaan kuin liikuntavammaiselle pitää järjestää pääsy kaikkiin julkisiin rakennuksiin. Tulevien eläkeläisten tietoyhteiskuntataidot ovat pitkälle samat kuin tämän päivän työikäisten taidot, sillä suurimman osan tällaisista taidoista viemme mukamme eläkepäiviin. Kotitalouksien kokoja ikärakenteet ovat tietoyhteiskunnan etenemisen kannalta tärkeitä tekijöitä.

Viestintä- ja tietotekniikan leviäminen kotitalouksiin näyttää tapahtuvan perheiden kautta. Sekä matkapuhelimia että tietokoneita oheislaitteineen on eniten kolmen ja neljän hengen talouksissa. Myös hyvä tulotaso lisää laitteiden määriä. Lapset näyttävät 'aiheuttavan' tietokoneen ja matkapuhelimen hankinnan. Mutta jos verrataan tietokoneen, matkapuhelimen ja auton hankkineita talouksia, voidaan todeta, että edes matkapuhelimia ei ole vielä yhtä monella taloudella kuin autoja. Mutta henkilöautohan onkin vaikuttanut yhteiskunnan rakenteisiin Suomessa yli 30 vuotta, kun matkapuhelin ja kotitietokone ovat vasta yhteiskunnallisen elinkaarensa alussa olevia, 10-vuotiaita. Mika Pantzar on ansiokkaasti kuvannut erilaisten koneiden ja laitteiden tuloa osaksi ihmisten arkipäivää eri vaiheineen alkaen leikistä ja päätyen raken-

Kuvio 23. Tietokone, matkapuhelin ja auto bruttotulot/henki -ryhmittäin.

teelliseen pakkoon hankkia väline (Pantzar 1996).

Matkapuhelimia oli marraskuussa 1996 hieman alle miljoonassa kotitaloudessa ja tietokoneita 560 000. Cd-rom asema oli 270 000 ja modeemiyhteys noin 230 000 taloudella. Kotitalouksia Suomessa oli noin 2,3 miljoonaa. Joten kaikki nämä laitteet olivat vielä alle puolessa talouksista, kun auto oli 67 % talouksista. Läänien välisten erojen tarkastelu osoitti, että Pohjois-Karjalan läänin kotitalouksissa on vähiten sekä tietokoneita että matkapuhelimia. Sen väestö- ja kotitalousrakenteet eivät liene näitä laitteita suosivia pitkäaikaisen muuttotappion vuoksi.

Niistä talouksista, joilla ei ollut matkapuhelinta 19% arveli hankkivansa sen ja tietokoneettomista talouksista 15 % sanoi, että heillä on mikron hankinta-aikeita. Kotitietokoneesta oltaisiin valmiita maksamaan noin 9 300 mk.

Yli puolet suomalaisista soitti kotoa tai vapaa-aikana alle 10 puhelua viikossa. Suomalaisille tuli saman verran puhelua kuin he soittavatkin. Matkapuhelinsoitot olivat suu-

rimmalla osalla lyhyempiä kuin lankapuhelut. Puhelin on välttämätön osa suomalaisten elämäntapaa peräti 77 %:n mielestä. Naisten puhelimen käyttöön liittyi miehiä enemmän 'rupattelua' yms. Miehet sanoivat soittavansa enemmän 'asian perästä' kuin naiset. Kolme neljästä suomalaisesta sanoi, että hänen on helppo soittaa vieraalle. Nuoret olivat ottaneet puhelimen vanhempia selvemmin ystävä- ja kaveripiiriin toimien seurantavälineeksi.

Vaikka puhelin näytti olevan suomalaisille kotona ja vapaa-aikana hyvin käytetty yhteydenpitoväline, niin silti maksullisten ja maksuttomien palvelunumeroiden käyttö on hyvin vähäistä. Vain numerotiedusteluun oli soittanut yli puolet suomalaisista ainakin kerran pari.

Tietokonetta voi kotona käyttää noin 1,3 milj. 10-74-vuotiasta suomalaista ja sen oheislaitteista cd-rom-asemaa noin 650 000 ja modeemiyhteyttä noin 550 000 henkeä. Kun verrattiin tietokoneen käyttöä 10-30-vuotiaiden ja yli 31-vuotiaiden välillä sukupuolen mukaan, vahvistui se yleinen käsitys,

että 10–30-vuotiaat miehet käyttivät tietokonetta ja sen oheislaitteita selvästi eniten, samoin heidän käyttötaitonsa olivat parhaat. Yli 31-vuotiaiden naisten tietokoneen, modeemin ja cd-rom aseman käyttö oli vähäistä. Naiset käyttivät kuitenkin cd-rom-asemaa selvästi enemmän kuin modeemiyhteyksiä.

Näppäimistön ja hiiren käyttötaidot ovat melko hyvällä tolalla, sillä niitä käyttävistä vain noin 10 % arvioi niiden käytön olevan hidasta ja vaivalloista. Näppäimistöä käyttävistä yli 31-vuotiaat naiset hallitsivat sen parhaiten. Ohjelmien englanninkielisyys on selvä ongelma, sillä vain neljäsosaa tietokoneen käyttäjistä ei englanninkielisyys haitannut. Noin 40 %:lle englanninkielisten ohjelmien käyttö oli hyvin vaikeaa. Tähän pienen kielialueen ongelmaan olisi varmaan syytä puuttua muutenkin kuin vain ihmisten englanninkielen koulutusta lisäämällä, jos tietokoneiden käyttöä halutaan oleellisesti laajentaa. Tietokoneen käytön opettelussa muiden ihmisten opastus ja tuki oli ollut suurimmalle osalle vastaajista tärkeä apu. Erilaisien tietokoneohjelmien käyttötaitoja vertailtaessa tuli esiin, että 10–30-vuotiaiden naisten taidot olivat usein heikoimmalla tolalla. Kirjastojen tarjoamat tietoverkkopalvelut olivat saavuttaneet nopeasti huomattavan asiakaskunnan, sillä 16% 10–74-vuotiaista suomalaisista oli käyttänyt niitä viimeisen puolen vuoden aikana. Näiden palvelujen käyttäjinä naiset olivat yhtä aktiivisia kuin miehetkin.

Työpaikoilla sähköpostijärjestelmät eivät ole vielä saavuttaneet puhelimen suosiota yhteydenpitovälineenä, mutta noin viidennes sähköpostia käyttävistä käytti sitä puhelinta enemmän työasioiden hoitoon. Tiheimmin sähköpostinsa lukivat yli 31-vuotiaat. Internet on lunastamassa siihen asetettuja toiveita, sillä noin 40 % internet-selainta työ- tai

opiskelupaikalla käyttävistä hyödynsi sitä tiedonhakuun usein.

Etätöiden katsoi omassa työssään olevan mahdollista joko koko- tai osapäiväisesti noin 200 000 suomalaista ja saman verran piti sitä mahdollisena erityisjärjestelyin lyhyitä aikoja. Noin 200 000 suomalaista olisi haastateltujen antamien vastausten perusteella halukkaita etätöihin. Tulosten mukaan noin 18 000–30 000 suomalaista piti itseään koko- tai osapäiväisenä etätöiläisenä marraskuussa 1996.

Peruskoulujen ja lukioden tietotekninen varustelutaso osoittautui aika hyväksi. Tietotekniikkaa olivat käyttäneet eniten hyväksi opetuksessa äidinkielen opettajat ja toiseksi eniten matemaattisten aineiden opettajat atk-opetus poislukien. Oppilaat olivat käyttäneet tietokonetta eniten tekstinkäsittelyyn erityisesti äidinkielen tunneilla, muita käyttökohteita oppilailla olivat matematiikan ja luonnontieteellisten aineiden harjoitustehtävät.

Suomalaisten asenteista tietoyhteiskuntaan voidaan todeta, että liki 90 % oli sitä mieltä, että tietokoneen ja tietoverkkoyhteyden käytön pitäisi olla yhtä helppoa kuin tv-kanavien valinta. Noin kaksi kolmesta suomalaisesta sanoi, että hänelle riittävät yksikertaiset laitteet ilman hienouksia. Suomalaiset eivät tunne jääneensä tietotekniikan jalkoihin eivätkä he koe kiirettä tietotekniikkaan tutustumisen esteeksi. Vain neljännes suomalaisista uskoi, että uusi tietotekniikka lisää työpaikkoja. Tiedon tulva ei haittaa juuri ollenkaan suomalaisia. Vastausten perusteella voidaan arvioida, että vain 120 000 suomalaista kokee tiedon tulvan henkilökohteisena ongelmana.

Haastattelun vastausten perusteella voidaan nostaa esiin kolme tietosuojaan ja sen kehittämisen kannalta keskeistä piirrettä.

Kaavamaisesti tulkiten tulevaisuuteen suuntautuville nuorille ja tietoteknologiaa käyttäville tietojen rekisteröinti, yhdistely ja käyttö esimerkiksi valvontaan on ennen kaikkea hyväksyttävä keino. Menneisyyteen suuntautuvat vanhat ja tietoteknologiaa vieroksuvat korostavat tietosuojaa itseisarvona, jota tietojen rekisteröinti ja käyttö vaarantavat. Nuoret tiedollisen elämänsä hallitsijat eivät ole huolissaan tietosuojastaan.

Toinen vastauksista nouseva keskeinen piirre on, ettei voida määrittää mitään absoluuttista tietosuojaa, ja että on vaikea osoittaa täsmällisesti, miten tietty tietojen rekisteröinti ja käyttö loukkaa yksityisyyttä. Asia, jonka joku kokee loukkaavan yksityisyytään, ei ehkä merkitse toiselle mitään. On paljon henkilötietojen rekisteröintejä ja käytöjä, joita monet eivät edes liitä tietosuojaan.

Kolmas merkittävä ja kiistaton tulos on, että ihmiset pitävät tärkeänä, että he tietävät tietojensa rekisteröinneistä ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen. Itse rekiste-

röinnit ja tietojen käyttö esimerkiksi valvontaan hyväksytään, kunhan itse ollaan mukana.

Tutkimuksen seuraavassa vuoden 1997 loppuun kestävässä vaiheessa analysoidaan tarkemmin eri väestöryhmien tietoyhteiskuntavalmiuksia, tietotekniikan käyttöä ja käyttökokemuksia. Tavoitteena on selvittää, kuinka vakava ongelma tietoyhteiskuntataidoista syrjäytyminen mahdollisesti on. Vastaaajista 71 % arveli, että osa ihmistä välttelee uuden tietotekniikan opettelua ja käyttöä, vaikka heillä on laitteet käytettävissään. Tämän raportin tulosten perusteella näytti siltä, että kirjoittamiseen perustuvat välineet valikoivat ihmisiä enemmän kuin puhumiseen perustuvat sekä kotitalouksissa että työpaikoilla. Myös taloudellisten voimavarojen puute voi aiheuttaa syrjäytymistä uuden tietotekniikan käytöstä. Seuraavassa raportissa käsitellään näiden erilaisten osatekijöiden merkitystä uuden tietotekniikan käytölle.

Lähteet

Korpela, Juhani: Alustus Tutkaksen seminaarissa 19.4.1995.

Kuusela, Vesa (1997): *Puhelinpeittävyys ja puhelimella tavoitettavuus Suomessa.* Katsauksia 1997/1, Tilastokeskus. Helsinki.

Nurmela, Juha (1996): *Kotitaloudet ja energia vuonna 2015.* Tutkimuksia 216, Tilastokeskus. Helsinki.

Pantzar, Mika (1996): *Kuinka teknologia kesytetään.* Hämeenlinna 1996.

Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia. Opetusministeriö. Helsinki 1995.

Suomi tietoyhteiskunnaksi – kansalliset linjaukset. Valtiovarainministeriö. Helsinki 1994.

Tiedolla tietoyhteiskuntaan. Tilastokeskus. Helsinki 1997.

Kysymysten sisältö

Liite I

Seuraavassa esitellään kysymysalueita niiden esittämisjärjestyksessä. Aluksi on ns. kotitalousosa, jolla selvitetään muun muassa talouden laitekantaa ja sen hankinta-ajankohtia, hankinnan perusteita sekä lähivuosien hankinta-aikeita, minkä jälkeen on henkilöosan kysymykset.

Kotitalousosa

AS1–AS7: Perherakenne ja perustaustat sekä etäisyydet palveluihin.

A1–A22: TV ja video sekä oheislaitteet

Kysymykset koskevat laitemääriä, hankinta-ajankohtia ja hankintojen perusteita, miksi laite on hankittu tai sitä ei ole hankittu. Hankinta-ajankohdilla selvitetään uusien tuotteiden käyttöönoton yleistymistä eri väestöryhmissä. Miksi ei hankittu -kysymyksillä yritetään selvittää uuteen tekniikkaan kohdistuvia pelkoja.

B1–B3: Puhelimet, matkapuhelimet ja puhelinvastaajat

Kysymyksillä on samat perusteet kuin edellä.

C1–C36: Tietokoneet ja oheislaitteet sekä ohjelmistot

Kysymyksillä on samat perusteet kuin edellä. Mukana myös kysymys, miksi ei ole tietokonetta.

D1–F5: Radio, musiikki, valokuvaus, audiovisuaaliset ja kirjalliset harrastukset määrinä arvioituina

H1–H5: Alle 10-vuotiaiden tietokoneen ja matkapuhelimen käyttö

Nämä kysytään siis laiteosan kysymyksiin vastaavalta – ei lapsilta itseltään.

Laiteosan päätteeksi on tulokysymys sekä kysymys kuukausittaisesta suhteellisen vapaasti käytettävissä olevasta rahamäärästä.

Henkilöosa

TH1–TH12: Työpaikka, ammatti ja koulutus

TH13–TH16: Vanhempien koulutus ja ammatti

Nämä kysymykset kysytään myös 10–22-vuotiailta.

-
- TU1–TU4: Tulevaisuuteen suhtautuminen**
Näillä kysymyksillä yritetään kuvata ihmisten asennetta tulevaisuuteen.
- GH1a–GH2e, TH17, TH18: Uusiin tuotteisiin suhtautuminen ja ystävät**
Nämä kysymykset liittyvät innovaatioiden ja uutuustuotteiden leviämisen tarkasteluun.
- HH1–HH25: Tietoyhteiskunta koulussa**
Tavoitteena on kerrankin selvittää oppilailta kysyen, miten paljon tietokoneita todellisuudessa käytetään koulussa. Näitä tuloksia odotetaan monilla tahoilla jännityksellä.
- AH1–AH18: Puhelimien käyttö**
Kysymykset koskevat sekä tavallista puhelinta että matkapuhelimia. Tutkimuksellisesti kiintoisia ovat vuorovaikutusta koskevat kysymykset. Sama rakenne toistuu vielä työpaikkapuhelujen kohdalla.
- AH19–AH34: Puhelimen ja lisälaitteiden/-palveluiden käyttötavat ja -taidot**
- AH19–AH21: Uudentyyppisiä kysymyksiä puhelimen käytöstä elämäntapänäkökulmasta**
- AH35–AH57: Puhelin ja sähköpostityöpaikalla**
Työpaikan sähköpostijärjestelmien avoimuus on yleisesti kovin kiinnostava tieto ja samoin se, kuinka paljon työpaikoilla käytetään internetiä.
- BH1–BH22: Tietokoneiden ja verkkoyhteyksien käyttö kotona ja vapaa-aikana**
- BH12–BH16: Etätöiden tarkastelua**
Etätöntekijöiden määrästä ei ole oikein kunnon tietoa. Nyt sitä yritettiin selvittää muutamalla kysymyksellä, jotka koskivat oman työn soveltuvuutta etätöiksi ja omaa kiinnostusta etätöiden tekoon.
- BH23–BH40: Tietokoneet työpaikalla ja tietokoneen käytön hallinta**
Tässä osassa oli myös uudentyyppisiä kysymyksiä, joilla selvitettiin suomalaisten tietokoneen käytön perustaitoja. Joukossa oli myös kysymys siitä, millaiselta ihmiseltä oli saanut oppia ja neuvoja tietokoneen käytössä.
- CH1–CH4: Pankki- tms. korttien käyttö**
Näistä mielenkiintoisin oli kysymys, miksi ei ole pankki- tms. korttia.
- DH1–DH15: Tv:n, videon, teksti-tv:n käyttötavat ja -taidot**
Näistä kaikkia ei kysytty tietokonetta käyttäviltä, vaan ideana oli selvittää, kuinka monet omaavat taitoja, joista voisi olla hyötyä tietokoneen käyttöön siirryttäessä.

DH16–DH28: Harrastukset ja tietosuojaja

Näillä kysymyksillä yritettiin selvittää, mitä muuta ihmiset tekevät tv:n katselun ja tietokoneiden käytön lisäksi. Suomalaisten käsitykset tietosuojasta olivat myös muutaman kysymyksen kohteena.

FH1–FH18: Käsitykset puheluiden hinnasta

Kilpailun vapautumisen myötä on noussut kiinnostusta suomalaisten hintatietoisuudesta puheluiden osalta. Oleellisia olivat vastaajien mielikuvat laskun suuruudesta tai palvelujen hinnoista, koska ne hän vaikuttavat käyttäytymiseen.

GH3a–j: Muutokseen suhtautuminen

Haastattelun lopuksi on joukko asenneväittämiä, joilla saadaan kuvaa muutokseen suhtautumisesta.

TIETOYHTEISKUNTATUTKIMUS/LAITELOMAKE 1996

Kohdenumero	□ □ □ □ □
Kunta	□ □ □
Kohteen syntymävuosi	□ □
Haastattelijanumero	□ □ □ □
Haastattelun kesto min.	□ □
Käyntihaastattelu	1
Puhelinhaastattelu	2

HUOMAUTUKSIA/TARKISTETTAVAA:
(Blaise-hypyt merkitty lomakkeelle käsin.)

Tähän laitelomakkeeseen on merkitty kysymysten vastausvaihtoehtojen kohdalle 1-2 hengen ja yli 3 hengen kotitalouksien prosenttijakautumat tai vastauskeskiarvot niistä muuttujista, joista ne on järkevästi esitettävissä. **LKM (000)** ilmoittaa, paljonko kuhunkin vastaajaryhmään kuuluu kotitalouksia koko maan tasolle korotettuna tuhansina talouksina. **Havainnot** ilmoittaa, kuinka monesta havainnosta vastauksen painotettu keskiarvo on laskettu. Tarpeen vaatiessa 1-2 hengen ja yli 3 hengen kotitalouksien on erotettu viivalla. Ilmiöistä, jotka ovat harvinaisia (esim. still-videokameran omistus) saadaan näinkin suurella otoksella vain suuntaa antavaa tietoa.

3	Mikä on asuntonne pinta-ala?							
As1	pinta-ala:			_____ m ²				
4	Montako huonetta asuntoonne kuuluu keittiö mukaan lukien?							
As2	huoneita:			_____ kpl				
5	Asutteko:		1-2 henk.	3+ henk.				
		LKM (000)	1522	778				
As3	kerrostalossa		56	19				
	rivitalossa		13	16				
	omakotitalossa tai paritalossa		29	64				
	muussa rakennuksessa?		2	1				
	EOS		-	-				
6	Kuinka monta henkilöautoa perheenne käytössä on yhteensä?							
As4	autoja:			_____ kpl				
7	Onko Teillä <u>käytössä</u>ne kesämökki?		1-2 henk.	3+ henk.				
		LKM (000)	1522	778				
As5	kyllä		28	31				
	ei		72	69				
8	Onko asuinpaikkanne:		1-2 henk.	3+ henk.				
		LKM (000)	1522	778				
As6	kaupungin keskus		31	7				
	esikaupunkialue tai kaupunkilähiö		37	42				
	taajama tai asutuskeskus		17	22				
	maaseudun haja-asutusalue, kylä		15	29				
	LUE VAIHTOEHDOT LOPPUUN ASTI, ETTÄ VASTAAJA SAA KOKONAISKUVAN SKAALASTA. KÄYTÄ OMAA ALUETUNTEMUSTASI, JOS VASTAAJA ON EPÄVARMA							
9	Miten pitkä matka Teillä on lähimpään: VASTAUKSET PUOLEN KILOMETRIN TARKKUUDELLA							
			etäisyys					
			alle ½km	noin 1 km	1-2 km	2-3 km	3-10 km	yli 10 km
As7	a	päivittäistavarakauppaan?	-	-	-	-	-	-
	b	kioskiin?	-	-	-	-	-	-
	c	pankkiautomaatille?	-	-	-	-	-	-
	d	kirjastoon?	-	-	-	-	-	-
	e	kirjelaatikolle?	-	-	-	-	-	-
	f	omalle postilaatikolle?	-	-	-	-	-	-
	g	terveyskeskukseen?	-	-	-	-	-	-
	h	taajamaan, jossa muitakin kauppoja kuin ruokakauppa (ostoskeskus, kirkonkylä yms.)? ...	-	-	-	-	-	-
	i	yleisöpuhelimeen?.....	-	-	-	-	-	-

TELEVISIO- JA VIDEOLAITTEET						
10 A1	Montako televisiota kotitaloudellanne on kaikkiaan mukaan lukien kesämökin, asuntovaunun, veneen yms. televisiot?		Havainnot	1-2 henk.	3+ henk.	
			556	525		
		lukumäärä	1,3	2,1		
		EI TELEVISIOTA				
		EOS				
11 A2	Kuinka monta vuotta Teillä on ollut näin monta televisiota?		LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.	
	KORTTI 3	alle vuoden	479	575		
		alle 2 vuotta	13	12		
		alle 3 vuotta	7	10		
		3 vuotta tai kauemmin?	13	11		
			67	67		
12 A3	Miksi taloudessa ei ole televisiota?					---> K 32
13 A4	Vaikuttivatko seuraavat seikat siihen, että hankittiin useampi TV paljon, jonkin verran vai ei ollenkaan:			KORTTI 4		EOS
			paljon	jonkin verran	ei ollenkaan	
		1-2 henk.	3+ henk.			
		LKM (000)	479	575		
a		perherauhan säilyminen	8/17	14/27	78/56	-/-
b		kiva katsella tv:tä joustavasti eri huoneissa	24/40	24/31	53/29	-/-
c		elintaso, oli varaa	4/13	15/22	81/64	-/-
d		uuden television tekniset ominaisuudet	14/23	20/22	66/55	-/-
e		vanha tarvittiin pelikoneen näytöksi	2/14	1/8	97/78	-/-
f		muu syy	26/13	3/4	71/83	-/-
14 A5	Monessako TV:ssä on kaukosäädin?		Havainnot	1-2 henk.	3+ henk.	
		kaukosäätimiä	531	509		
			1,0	1,4		
15 A6	Monessako TV:ssä on teksti-TV?		Havainnot	1-2 henk.	3+ henk.	
		teksti-tv	423	470		
			0,7	0,9		
16 A7	Vaikuttiko teksti-TV uuden television ostopäätökseen?		LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.	
		kyllä	720	539		
		ei	43	38		
		EOS	57	62		
			1	1		

17	Näkykö Teillä kaapeli- ja/tai satelliittikanavia?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1435	763
A8	kyllä		41	38
	ei		58	62
	EOS		-	-
JOS EI OLE KAAPELI/SATELLIITTI KANAVIA JA ASUU KERROSTAI RIVITALOSSA:				
18	Olisiko teillä mahdollisuus liittyä kaapeli- tai satelliittikanavien katsojajäseneksi ilman uusia kaapeli tai muita asennuksia?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	431	115
A9	kyllä		13	27
	ei		77	62
	EOS		9	10
19	Miksi taloudessanne ei ole liitetty kaapeli- ja/tai satelliittikanavajärjestelmään?			
A10	_____			

20	Montako videota taloudessanne on tällä hetkellä?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havainnot	556	525
A11	videota		0,6	1,1
	EI VIDEOITA			
	EOS			
21	Onko teillä kesämökillä, asuntovaunussa tms. videot?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havainnot	8	10
A12	ei			
b	kyllä		1,4	0,9
22	Kuinka kauan teillä on ollut videot?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	770	703
	KORTTI 3			
A13	alle vuoden		10	3
	alle 2 vuotta		5	4
	alle 3 vuotta		9	5
	3 vuotta tai kauemmin?		76	88

23		Vaikuttivatko seuraavat seikat videoiden hankintaan paljon, jonkin verran vai ei ollenkaan?	KORTTI 4					
		LKM (000)	1-2 henk. 770	3+ henk. 703	pal- jon	jonkin verran	ei ollen- kaan	EOS
A14	a	perherauhan säilyttäminen			1/5	10/16	89/78	-/1
	b	voi katsella ohjelmia joustavasti			41/45	40/38	19/16	-/1
	c	voi nauhoittaa mielihohjelmia omaan videokirjastoon .			34/30	32/34	34/36	-/-
	d	voi katsella vuokra- ja ostovideoita			22/22	29/38	48/40	-/-
	e	elintaso, oli varaa			8/13	26/28	66/57	-/2
	f	muu syy, mikä? _____			7/6	2/4	91/90	-/-
24		JOS EI OLE VIDEOTA: Vaikuttivatko seuraavat seikat siihen, ettei ole toistaiseksi hankittu videota paljon, jonkin verran, vai ei ollenkaan?	KORTTI 4					
		LKM (000)	1-2 henk. 752	3+ henk. 75	pal- jon	jonkin verran	ei ollen- kaan	EOS
A15	a	ei ole varaa taloudellisesti.....			18/24	17/26	63/50	1/-
	b	TV:stäkin tulee tarpeeksi ohjelmaa			53/40	19/27	28/33	1/-
	c	ei tarvita			70/47	14/25	16/27	-/-
	d	periaatteellista tai uskonnollisista syistä vastaan			7/16	6/-	87/84	1/-
	e	ei ole tullut ostettua.....			20/16	17/30	63/51	1/3
	f	muu syy, mikä? _____			5/7	2/1	91/92	2/-
25		Onko taloudellanne videokamera?	1-2 henk. 770		3+ henk. 703			
			LKM (000)					
A16		kyllä			9	17		
		ei			91	83		
		EOS			-	-		
26		Kuinka kauan se ollut käytössä?	1-2 henk. 71		3+ henk. 117			
A17		KORTTI 3	LKM (000)					
		alle vuoden			10	10		
		alle 2 vuotta			-	6		
		alle 3 vuotta			7	11		
		3 vuotta tai kauemmin?			83	73		
		EOS			-	-		
27		Vaikuttivatko seuraavat seikat videokameran hankintaan paljon, jonkin verran vai ei ollenkaan?	KORTTI 4					
		LKM (000)	1-2 henk. 71	3+ henk. 117	pal- jon	jonkin verran	ei ollen- kaan	EOS
A18	a	lasten toiveet			7/4	7/6	85/90	-/-
	b	kuvaus harrastuksena kiinnostasi.....			39/34	39/34	22/31	-/-
	c	mukava tallentaa liikkuvia kuvia perhe- yms. tapahtumista			63/83	30/17	7/-	-/-
	d	elintaso, oli varaa			7/18	38/26	55/56	-/-
	f	muu syy, mikä? _____			8/6	3/1	89/93	-/-

28	Onko teidän taloudellanne still-videokamera, digitaalikamera tai vastaava kamera, jossa kuvia ei oteta filmille?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	770	703
<i>A19</i>	kyllä		1	-
	ei		99	100
	EOS		-	-
29	Kuinka kauan se ollut käytössä?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	5	-
<i>A20</i>	KORTTI 3			
	alle vuoden		-	-
	alle 2 vuotta		-	-
	alle 3 vuotta		-	-
	3 vuotta tai kauemmin?		100	-
	EOS		-	-
30	KYSYTÄÄN JOS ON VIDEOKAMERA (K25 =1) Voiko kotitaloutenne laitteilla editoida videonauhaa?			
<i>A21</i>	kyllä			
	ei			
	EOS			
31	Kuinka kauan se on ollut mahdollista?			
<i>A22</i>	KORTTI 3			
	alle vuoden			
	alle 2 vuotta			
	alle 3 vuotta			
	3 vuotta tai kauemmin?			
	EOS			
PUHELIMET JA NIIDEN OHEISLAITEET				
32	Montako tavallista puhelinta (puhelinkonetta) on taloutenne varsinaisessa asunnossa?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>B1</i>		Havaintoja	556	525
<i>a</i>	puhelimia		1,1	1,7
		Havaintoja	446	509
<i>b</i>	joista johdottomia		0,1	0,2
33	Miksi tavallista (lanka)puhelinta ei ole?			
<i>B2</i>				
<i>a</i>	kännykkä riittää, korvaa tavallisen puhelimen		1	} --> K 48
<i>b</i>	EOS		9	
34	Oletteko (lanka)puhelimien osalta paikallisen puhelinyhtiön vai telen asiakas?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1225	752
<i>B3</i>	paikallisen puhelinyhtiön asiakas		69	65
	telen asiakas		29	35
	EOS		2	-

35 B4	Näettekö soittajan numeron?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1225	752
	kyllä		1	2
	en		99	98
	EOS		-	-
36 B5	Onko Teillä kotona äänitaajuuspuhelin (tähti- ja ruutunäppäimet)?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1225	752
	kyllä		66	84
	ei		33	14
	EOS		1	3
37 B6	Onko Teillä useampia puhelinnumeroita (lankapuhelin) varsinaiseen asuntoon (tai pienvaihde)?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havaintoja	446	509
	puhelinnumeroita		1,0	1,0
	EOS			
38 B7	Kuinka kauan on ollut useampi numero kytkettynä? KORTTI 3		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	45	30
	alle vuoden		13	29
	alle 2 vuotta		5	7
	alle 3 vuotta		9	7
	3 vuotta tai kauemmin?		77	57
	EOS		-	-
39 B8	Miksi on hankittu useampi numero (tai pienvaihde)?	_____		
40 B9	Onko teillä ISDN:n puhelinliittymä?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1225	752
	kyllä		1	2
	ei		99	98
	EOS		-	-
41 B10	Onko Teillä puhelinvastaaja?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1225	752
	kyllä, laite kotona		16	16
	kyllä, vastaajapalvelu		4	4
	ei		78	79
	oli mutta on luovuttu.....		3	1
	EOS		-	-
42 B11	Kuinka kauan Teillä on ollut puhelinvastaaja? KORTTI 3		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	240	150
	alle vuoden		18	15
	alle 2 vuotta		14	20
	alle 3 vuotta		15	16
	3 vuotta tai kauemmin?		53	50
	EOS		-	-
43 B12	Miksi puhelinvastaaja hankittiin?	_____		

44	JOS EI OLE PUHELINVASTAAJAA: Oletteko aikeissa hankkia puhelinvastaajan tai vastauspalvelun?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	985	602
<i>B13</i>	kyllä		8	5
	ei		92	95
	EOS		-	-
44a	JOS KYLLÄ: Kuinka pian hankinta todennäköisesti tehdään?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	81	33
<i>B14</i>	tänä tai ensi vuonna (1996-1997)		67	77
	vuonna 1998		12	9
	myöhemmin?		21	10
	EOS		-	5
45	Miksi tarvitaan puhelinvastaajaa?			
<i>B15</i>	_____			
46	JOS K36 = 1: Käytättekö digitaalisten keskusten tarjoamia mahdollisuuksia ns. digitaali- palveluja palvelunumeroiden estoon, puhelimen siirtoon, koputukseen jne.		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	813	629
<i>B16</i>	kyllä		18	29
	ei / EOS		81	71
47	JOS KYLLÄ JA K 36=1: Luetelkaa, mitä tällaisia palveluja käytätte?			
<i>B17</i>	_____			
	EOS		9	
48	Kuinka monta kännykkää taloudellanne on (puhelinumero alkavat 049, 050, 0422, 0400, 0500)?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havainnot	556	525
<i>B18</i>	kännyköitä		0,4	0,8
	EOS			
49	Mikä ovat kännyköiden suuntanumerot (puhelinumero alkavat 049, 050, 0422, 0400, 0500) ja mitkä niistä ovat työsuhdelaiteita?			
		työsuhdelaite	suuntanumero	
<i>B19</i>				
<i>a</i>	1. kännykkä.....	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<i>b</i>	2. kännykkä	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<i>c</i>	3. kännykkä	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<i>d</i>	4. kännykkä	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<i>e</i>	5. kännykkä	☐	<input type="text"/>	<input type="text"/>

51	Kuinka kauan on ensimmäisen kännykän hankinnasta tai käyttöönotosta?						
	KORTTI 3						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
B21	alle vuoden		462	36	24		
	alle 2 vuotta			27	30		
	alle 3 vuotta			16	16		
	3 vuotta tai kauemmin?			21	29		
	EOS			-	-		
52	JOS USEAMPI, KUIN YKSI KÄNNYKKÄ (K48>1): Kuinka kauan on toisen kännykän hankinnasta tai käyttöönotosta?						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
B22	alle vuoden		60	41	49		
	alle 2 vuotta			22	30		
	alle 3 vuotta			11	10		
	3 vuotta tai kauemmin?			27	11		
	EOS			-	-		
53	JOS VÄHINTÄÄN YKSI KÄNNYKKÄ ON OMA (K49 AINAKIN YKSI TYÖ- SUHDE ON TYHJÄ): Vaikuttivatko seuraavat seikat talouden oman kännykän hankintaan:						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
				427	306		
B23	a	saa aina helposti yhteyden perheenjäseniin	45/56	34/30	22/13	-/1	EOS
	b	tavoittaa ystävät ja kaverit missä ja mistä vaan	33/22	40/39	27/38	-/1	
	c	työ tai yrittäjätoiminta	23/34	17/12	60/53	-/1	
	d	näppärä laite ylipäättään	45/45	34/32	21/22	-/1	
	e	meille joustavampi kuin lankapuhelin	52/31	30/31	18/36	-/2	
	f	meidän piireissä kuuluu olla kännykkä	5/2	5/6	90/90	-/1	
	g	muu syy, mikä?	19/16	5/-	77/83	-/1	
54	Voiko kännykän liittää tietokoneeseen sähköposti yms yhteyksiä varten?						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
B24	kyllä		530	31	33		
	ei			55	56		
	EOS.....			14	11		
55	JOS EI OLE KÄNNYKKÄÄ (K48=0 TAI EOS): Oletteko aikeissa hankkia kännykän?						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
B25	kyllä		992	15	32		
	ei			85	67		
	EOS			1	1		
55a	JOS KYLLÄ: Kuinka pian hankinta todennäköisesti tehdään?						
			LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.		
B26	tänä tai ensi vuonna (1996-1997)		145	70	54		
	vuonna 1998			11	24		
	myöhemmin?			19	21		
	EOS			-	1		

62	Onko Teillä muita kuin edellä mainittuja puhelimia kotona, kulkuvälineissä, kakkosasunnossa yms.?			
B33	ei			
	kyllä			
	EOS			
B34	Millaisia puhelimia nämä ovat? _____			
TIETOKONEET JA OHEISLAITTEET				
63	Kuinka monta ns. pelikoneita, jotka yhdistetään tv:hen tai vastaavaan monitoriin pelaamista varten (Nintendo, Atari, Seca, Commodore jne.), taloudellanne on?	LKM (000)	1-2 henk. 1522	3+ henk. 778
C1a	on pelikoneita		5	35
	ei yhtään		88	57
	oli, mutta luovuttu		7	9
		Havaintoja	33	201
C1b	pelikoneita		1,0	1,2
64	Milloin ensimmäinen niistä hankittiin?		1-2 henk.	3+ henk.
	KORTTI 3	LKM (000)	69	269
C2	alle vuosi sitten.....		19	11
	alle 2 vuotta sitten		13	12
	alle 3 vuotta sitten		8	13
	3 vuotta sitten tai kauemmin?		60	65
	EOS		-	-
65	Kuinka monta varsinaista mikrotietokonetta taloudessanne on kaikkiaan?	LKM (000)	1-2 henk. 1522	3+ henk. 778
C3a	on mikrotietokoneita		16	41
	ei yhtään		81	57
	oli, mutta luovuttu		3	2
		Havaintoja	110	249
C3b	mikrotietokoneita kpl		1,2	1,2
66	Kuinka moni niistä ns. pöytämalli ja kuinka moni ns. kannettava?		Havaintoja 110	249
C4a	pöytämalli		1,0	1,1
		Havaintoja	13	21
	kannettava		1,0	1,1
67	Kuinka moni on työsuhdekone?		Havaintoja 110	249
C5a	työsuhdekoneita		0,2	0,2
		Havaintoja	99	222
C5b	entä oman yritystoiminnan vuoksi hankittuja		0,1	0,1
68	Kuinka kauan tietokone ollut käytössä ensimmäisestä hankinnasta lukien?		1-2 henk.	3+ henk.
	KORTTI 3	LKM (000)	246	316
C6	alle vuoden		17	18
	alle 2 vuotta		11	13
	alle 3 vuotta		10	12
	3 vuotta tai kauemmin?		62	58
	EOS		-	-

69	Miksi ensimmäinen oma tietokone hankittiin?			
C7	_____			
70	Milloin uusi tietokone on hankittu?		1-2 henk.	3+ henk.
	KORTTI 3	LKM (000)	246	316
C8	alle vuosi sitten.....		37	31
	alle 2 vuotta sitten		21	23
	alle 3 vuotta sitten		8	13
	3 vuotta sitten tai kauemmin?		29	32
	EOS		5	1
71	Miksi uusi tietokone hankittiin?			
C9	_____			
72	Minkä merkkisiä ja mitä malleja nämä mikrotietokoneet ovat uusimmasta alkaen?			
C10	_____			
a	mikro1	_____		
b	mikro2	_____		
c	mikro3	_____		
d	mikro4	_____		
73	Millaiset ovat niiden suorittimet ja lisäkortit?			
		prosessori (pc-koneet)	äänikortti kyllä/ei/eos	videokortti kyllä/ei/eos
		onko windows kyllä/ei/eos		
C11	a	mikro1	_____	_____
	b	mikro2	_____	_____
	c	mikro3	_____	_____
	d	mikro4	_____	_____
74	Kuinka monta vuotta arvelette parhaan mikronne kapasiteetin ja muistitilan riittävän teidän tarpeisiinne?			
			Havainnot	89
			202	202
C12	vuotta		2,8	3,2
75	JOS EI OLE TIETOKONETTA:			
	Onko hankinta-aikeita?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1277	461
C13	kyllä		10	30
	ei		90	69
	EOS		-	-
75a	JOS KYLLÄ:			
	Kuinka pian hankinta todennäköisesti tehdään?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	126	140
C14	tänä tai ensi vuonna (1996-1997)		56	52
	vuonna 1998		15	13
	myöhemmin?		26	33
	EOS		4	1

76	JOS K 75 KYLLÄ: Vaikuttivatko seuraavat seikat tietokoneen hankintaan paljon, jonkin verran vai ei ollenkaan:						
		LKM (000)	1-2 henk. 126	3+ henk. 140	paljon	jonkin verran	ei ol- lenkaan
C15	a	lapsia varten/lasten toiveet			6/45	10/29	84/26
	b	pakko pysyä kehityksessä mukana			39/36	39/57	22/7
	c	uudet mahdollisuudet kiinnostavat			51/40	38/42	12/18
	d	meidän piireissä kuuluu olla			2/7	10/4	88/89
	e	työn tai yrittäjätoiminnan vuoksi			33/27	22/24	45/49
	f	muu syy, mikä?			26/11	6/4	67/85
77	Paljonko olette valmiit maksamaan tietokoneesta ja sen oheislaitteista ja tarvittavista ohjelmista?				1-2 henk. Havaintoja	50	3+ henk. 85
C16						9036	9557
78	JOS EI AIOTA HANKKIA: Vaikuttavatko seuraavat seikat siihen ettei tietokonetta aiota hankkia paljon, jonkin verran, vai ei ollenkaan?				KORTTI 4		
		LKM (000)	1-2 henk. 1145	3+ henk. 317	paljon	jonkin verran	ei ol- lenkaan
C17	a	ei ole varaa taloudellisesti.....			23/32	13/28	64/40
	b	ei ole käyttöä.....			75/55	12/25	13/20
	c	töissä saa tarpeekseen.....			11/7	8/11	81/82
	d	periaatesyistä vastaan.....			3/5	5/9	92/86
	e	muu syy, mikä?			4/6	1/-	95/94
TALouden TIETOKONEEN OHEISLAITTEET							
79	JOS ON TIETOKONE: Onko kotitaloudellanne kirjoitin/printerit/tulostin?				1-2 henk. LKM (000)	246	3+ henk. 316
C18	kyllä					70	74
	ei					30	26
	EOS					-	-
80	JOS KYLLÄ: Onko se matriisi, mustesuihku vai laser-kirjoitin?				1-2 henk. LKM (000)	171	3+ henk. 233
C19	matriisi					17	30
	mustesuihku					67	58
	laser-kirjoitin					12	13
	EOS					4	-
81	Onko teillä CD-rom- eli romppuasema?				1-2 henk. LKM (000)	246	3+ henk. 316
C20	kyllä					43	52
	ei					57	48
	EOS					-	-

82	Kuinka kauan CD-rom- eli romppuasema on ollut käytössä? KORTTI 3		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	105	163
C21	alle vuoden		49	52
	alle 2 vuotta		23	30
	alle 3 vuotta		18	10
	3 vuotta tai kauemmin?		10	9
	EOS		-	-
83	JOS EI OLE: Onko tarkoitus hankkia?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	141	153
C22	kyllä		36	32
	ei		60	63
	EOS		5	5
823	JOS KYLLÄ: Kuinka pian hankinta todennäköisesti tehdään?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	51	50
	tänä tai ensi vuonna (1996-1997)		58	62
	vuonna 1998		18	17
	myöhemmin?		23	18
	EOS		-	3
84	Mihin käyttöön CD-rom- eli romppuasema hankitaan?			
C24	_____			
85	Onko tiellä scanneri?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
C25	kyllä		5	3
	ei		94	95
	EOS		1	1
86	Onko teillä TV ohjelmien katsomismahdollisuus tietokonees- sanne? (Onko mikro liitetty tv-antenniin tai videoon?)		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
C26	kyllä		3	4
	ei		95	96
	EOS		2	-
87	JOS KYLLÄ: Kuinka kauan tämä mahdollisuus on ollut? KORTTI 3		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	8	13
C27	alle vuoden		57	71
	alle 2 vuotta		-	12
	alle 3 vuotta		43	17
	3 vuotta tai kauemmin?		-	-
	EOS		-	-
88	Onko tietokoneeseen liitetty modeemi (joko koneen sisään asennettuna tai erillisenä laitteena)?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
C28	kyllä		39	42
	ei		61	58
	EOS		-	-

TIETOKONEEN OHJELMISTOT EI-PELIKONEET

Mitä seuraavista toimista taloutenne tietokoneelle /koneilla voi tehdä?				
	JOS ON MODEEMI (K 88 =1):		1-2 henk.	3+ henk.
95	Voiko modeemilla lähettää ja vastaanottaa sähköpostia?	LKM (000)	95	132
<i>C36</i>	kyllä		70	72
	ei		30	23
	EOS		-	5
	JOS ON MODEEMI (K 88 =1):		1-2 henk.	3+ henk.
96	Lähetää ja vastaanottaa faxeja eli telekopioita?	LKM (000)	95	132
<i>C37</i>	kyllä		74	72
	ei		26	22
	EOS		-	5
	JOS ON MODEEMI (K 88 = 1):		1-2 henk.	3+ henk.
97	Olla yhteydessä internettiin?	LKM (000)	95	132
<i>C38</i>	kyllä		80	68
	ei		20	30
	EOS		-	2
98	Onko tietokoneessa tekstinkäsittelyohjelma/teksturi?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C39</i>	kyllä		96	93
	ei		3	5
	EOS		2	2
99	Entä taulukkolaskentaohjelma?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C40</i>	kyllä		82	76
	ei		14	19
	EOS		4	5
100	Entäpä tietokanta/kortistointiohjelma?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C41</i>	kyllä		68	64
	ei		26	30
	EOS		6	7
101	Sävellysohjelma tai vastaava?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C42</i>	kyllä		16	29
	ei		80	67
	EOS		4	4

102	Entä julkaisujen taitto-ohjelma?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C43</i>	kyllä		22	19
	ei		72	75
	EOS		6	6
103	Entä erikseen hankittuja tai saatuja peliohjelmiä?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C44</i>	kyllä		63	83
	ei		37	15
	EOS.....		-	2
104	Entä kuvien käsittelyohjelma?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C45</i>	kyllä		50	46
	ei		47	50
	EOS		3	4
105	Ohjelma joka tallentaa ja muokkaa tv- tai muuta liikkuvaa kuvaa?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	246	316
<i>C46</i>	kyllä		13	11
	ei		86	87
	EOS		1	2
106	Mihin huoneeseen/huoneisiin pelikone on sijoitettu?		1-2 henk.	3+ henk.
	RENGASTA HUONE/HUONEET	LKM (000)	67	269
<i>C47</i>	olohuone		56	18
	keittiö/ tupakeittiö		7	2
	erillinen työhuone		5	2
	vanhempien/ vanhemman makuuhuone		2	11
	lasten yhteinen huone		-	16
	pojan oma huone		11	31
	tytön oma huone		4	5
	eteinen, aula		-	2
	muu huone, mikä?		16	13
107	Mihin huoneeseen/ huoneisiin varsinainen tietokone on sijoitettu?		1-2 henk.	3+ henk.
	RENGASTA HUONE/HUONEET	LKM (000)	246	316
<i>C48</i>	olohuone		34	10
	keittiö/ tupakeittiö		3	2
	erillinen työhuone		24	27
	vanhempien/ vanhemman makuuhuone		17	13
	lasten yhteinen huone		2	8
	pojan oma huone		4	24
	tytön oma huone		2	4
	eteinen, aula		-	4
	muu huone, mikä?		14	7

RADIO- JA MUSIIKKILAITTEET				
108	Onko teillä kotona musiikkilaitteet, joilla voi kuunnella äänilevyjä?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1522	778
<i>D1</i>	kyllä		54	80
<i>a</i>	ei		46	20
	EOS		-	-
	Entä kasettien kuuntelumahdollisuus?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1522	778
<i>D1</i>	kyllä		93	99
<i>b</i>	ei		7	1
	EOS		-	-
109	Kuinka monta korvalappustereota taloutenne jäsenillä on säännöllisessä käytössä?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havaintoja	556	524
<i>D2</i>	korvalappustereota		0,4	1,1
110	Kuinka monta Cd-soitinta Teillä on (erilliset ja kiinteät yhteensä)?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havaintoja	556	524
<i>D3</i>	cd-soittimia		0,5	0,9
112	K11 >0: Kuinka kauan on ensimmäisen hankinnasta?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	591	495
	KORTTI 3			
<i>D5</i>	alle vuoden		17	16
	alle 2 vuotta		10	11
	alle 3 vuotta		15	13
	3 vuotta tai kauemmin?		59	59
	EOS		-	-
113	Kuinka monessa stereo- ja radiovastaanottimessa on kaukosäädin?		1-2 henk.	3+ henk.
		Havaintoja	556	525
<i>D6</i>	kaukosäädin		3	6
	EOS			
114	Onko teillä syntetisaattori ja/tai sähköpiano?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1522	778
<i>D7</i>	kyllä		4	21
	ei		96	79
	EOS		-	-
115	Onko teillä radioamatöörilaitteet?		1-2 henk.	3+ henk.
		LKM (000)	1522	778
<i>D8</i>	kyllä		1	-
	ei		99	100
	EOS		-	-

VALOKUVAUS YMS				
116	Kuinka monta valokuvakameraa taloudessanne?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>E1</i>	kameroita	Havaintoja	556	525
			1,0	1,6
117	Onko tiellä diaprojektori?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>E2</i>	kyllä	LKM (000)	1522	778
	ei		7	13
	EOS		93	87
			-	-
118	Montako kertaa vuodessa sitä käytetään?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>E3</i>	kertaa vuodessa	Havaintoja	42	79
			4,4	3,3
119	Onko valokuvaus perheenne tai jonkun perheenjäsenen harrastus?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>E4</i>	kyllä	LKM (000)	1522	778
	ei		13	17
	EOS		87	83
			-	-
TALOUDEN AUDIO-VISUAALISET JA KIRJALLISET HARRASTUKSET				
121	JOS ON CD-SOITIN (K 110>0) : Paljonko taloudessanne on CD-levyjä likimäärin arvioiden?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>F2</i>	ei yhtään	LKM (000)	591	495
	alle 10		2	-
	alle 50		22	21
	alle 100		51	52
	ylli 100		17	17
			9	10
123	JOS ON VIDEO: (K20>0) Paljonko taloudessanne on valmiina nauhoitteina ostettuja ja itse TV:sta nauhoitettuja videonauhoja likimäärin arvioiden?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>F4</i>	ei yhtään	LKM (000)	770	703
	alle 10		7	-
	alle 50		34	11
	alle 100		46	59
	ylli 100		8	18
			5	12
125	JOS ON VIDEOKAMERA (K25 = kyllä): Paljonko taloudessanne on itse kuvattuja videonauhoja likimäärin arvioiden?		1-2 henk.	3+ henk.
<i>F6</i>	ei yhtään	LKM (000)	71	117
	alle 10		1	1
	alle 50		42	66
	alle 100		51	30
	ylli 100		6	2
			-	-

126	Paljonko taloudessanne on kirjoja likimäärin arvioiden?	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F7</i>	ei yhtään		1522	778
	alle 10		3	-
	alle 50		12	1
	alle 100		34	23
	alle 500		19	30
	yli 500		25	36
			7	10
128	Paljonko taloudessanne otetaan vuosittain valokuvia tai still-videokuvia likimäärin arvioiden?	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F9</i>	ei yhtään		1514	777
	alle 10		25	7
	alle 50		8	3
	alle 100		28	20
	alle 500		23	31
	yli 500		14	36
			2	3
129	Montako sanomalehteä Teille tulee kotiin?	Havaintoja	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F10</i>	sanomalehtiä		556	525
			1,2	1,5
130	Mihin aikaan sanomalehti jaetaan postilaatikkoonne tai -luukkuunne (tai jaettaisiin, jos sanomalehti tulisi) :	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F11</i>	ennen klo 7		1500	773
	klo 7- 9		87	80
	klo 9-11		2	2
	klo 11 jälkeen		5	11
			6	7
131	Mihin aikaan kirjeposti jaetaan postilaatikkoonne tai -luukkuunne:	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F12</i>	ennen klo 7		1509	777
	klo 7- 9		-	-
	klo 9-11		3	3
	klo 11 jälkeen		58	49
			38	48
133	Montako harvemmin ilmestyvää seurojen, järjestöjen- yms. jäsenlehtiä kaikille tulevat lehdet yhteenlaskettuna:	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F14</i>	ei yhtään		1522	778
	1-2 lehteä		11	3
	3-5 lehteä		31	21
	6 tai enemmän		37	36
			21	41
134	Oletteko kieltäneet mainosten ja ilmaisjakelulehtien jaon postilaatikkoonne?	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F15</i>	kyllä		1522	778
	ei		3	3
			97	97
135	Oletteko kieltäneet puhelinmarkkinoinnin kotinumeroon?	LKM (000)	1-2 henk.	3+ henk.
<i>F16</i>	kyllä		1522	778
	ei		3	4
			97	96

MUUT LAITTEET					
137	Onko tiellä kotona telekopiokone eli fax-kone?		LKM (000)	1-2 henk. 1431	3+ henk. 770
<i>G2</i>	kyllä			2	5
	ei			98	95
138	JOS KYLLÄ: Milloin se hankittiin?		LKM (000)	1-2 henk. 33	3+ henk. 39
	KORTTI 3				
<i>G3</i>	alle vuosi sitten			10	25
	alle 2 vuotta sitten			5	19
	alle 3 vuotta sitten			16	23
	3-4 vuotta sitten tai kauemmin?			69	33
	EOS			-	-
139	JOS ON TIETOKONE (K65 > 0): Vaihtoehtoisesti voitko lähettää ja vastaanottaa tietokoneel- lanne telekopiota/faxeja?		LKM (000)	1-2 henk. 70	3+ henk. 96
<i>G4</i>	kyllä			84	94
	ei			16	6
140	JOS TALOUDELLA ON KÄNNYKKÄ JA (KANNETTAVA)TIETOKONE: Käytetäänkö niitä toisiinsa kytkettyinä?		LKM (000)	1-2 henk. 28	3+ henk. 28
<i>G5</i>	kyllä			12	15
	ei			88	85
PERHEEN LASTEN (ALLE 10 VUOTIAIDEN) VIESTINTÄ- TAI TIETOKONETAIDOT KYSYTÄÄN LAITEKANTAKYSYMYKSIIN VASTANNEELTA AIKUISELTA					
143	JOS TALOUDESSA ON PELIKONE; Montako tuntia viikossa alle 10-vuotiaat käyttävät sitä keskimäärin? Minkä ikäisenä aloitti pelaamisen?				
<i>H1</i>	KYSYTÄÄN VANHIMMASTA NUORIMPAAN. EOS=99				
	lapsi 1.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa
	lapsi 2.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa
	lapsi 3.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa
	lapsi 4.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa
	lapsi 5.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa
	lapsi 6.	_____	tuntia	_____	ikä aloittaessa

144	JOS TALOUDESSA ON TIETOKONE: Montako tuntia viikossa alle 10 -vuotiaat lapset käyttävät sitä? Minkä ikäisenä aloitti käytön? Montako tuntia viikossa keskimäärin?				
H2	KYSYTÄÄN VANHIMMASTA NUORIMPAAN.				
	lapsi 1.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
	lapsi 2.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
	lapsi 3.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
	lapsi 4.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
	lapsi 5.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
	lapsi 6.	_____	ikä al.	_____ tuntia	
145	Mihin kouluikäiset 7-9 vuotiaat käyttävät tietokonetta koulussa?				
H3	_____ _____ _____				
146	Mitä hyötyä alle 10 vuotiaalle on ollut tietokoneen käytöstä?				
H4	_____ _____ _____				
147	JOS PERHEESSÄ ON 5 - 9 VUOTIAITA: Onko alle 10 vuotiailla omaa kännykkää?			1-2 henk. LKM (000) 10	3+ henk. 216
H5	kyllä	-	-	
	ei	100	100	
TAUSTATIETOJA					
148	Seuraavaksi kysyisin vielä perheenne tuloihin liittyviä seikkoja yleisellä tasolla. Mihin seuraavista tuloluokista koko taloutenne yhteenlasketut kuukausitulot sijoittuvat veroja ja erilaisia menoja vähentämättä?				
		LKM (000)	1-2 henk. 1522	3+ henk. 778	
	KORTTI 1				
	alle 4 000 markkaa	14	1		
	4 - 6 000 markkaa	19	2		
	6 - 8 000 markkaa	15	8		
	8 - 10 000 markkaa	14	7		
	10 - 15 000 markkaa	19	25		
	15 - 20 000 markkaa	8	23		
	20 - 25 000 markkaa	4	15		
	25 - 30 000 markkaa	2	8		
	yli 30 000 markkaa	1	7		
	EOS	-	-		
	Ei halua sanoa	-	-		

150

Kuinka suuren summan taloutenne voi kuukautta kohden kaikkien pakollisten menojen jälkeen käyttää suhteellisen vapaasti erilaisiin hankintoihin tai vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin yms. tai säästää tuleviin hankintoihin?

	LKM (000)	1-2 henk. 1522	3+ henk. 778
KORTTI 2			
alle 1 00 markkaa		10	7
1 00 - 5 00 markkaa		19	14
5 00 - 1 000 markkaa		21	22
1 000 - 1 500 markkaa		15	17
1 500 - 2 000 markkaa		15	13
2 000 - 3 000 markkaa		8	11
yli 3 000 markkaa		4	2
EOS		10	15

KIITOS TÄSTÄ ENSIMMÄISESTÄ HAASTATTELUSTA!

TIETOYHTEISKUNTATUTKIMUS / HENKILÖLOMAKE 1996

Kohdenumero	□ □ □ □ □
Kunta	□ □ □
Kohteen syntymävuosi	□ □
Haastattelijanumero	□ □ □ □
Haastattelun kesto min.	□ □
Käyntihaastattelu	1
Puhelinhaastattelu	2
HUOMAUTUKSIA/TARKISTETTAVAA: - <i>Blaise-hypyt merkitty lomakkeelle käsin.</i> - <i>Osa kysymyksistä puuttuu tarkoituksella.</i> - <i>L = kysytään myös 10 - 14-vuotiailta</i> - <i>* = ei kysytä tietokonetta käyttäviltä</i>	
Tähän henkilölomakkeeseen on merkitty kysymysten vastausvaihtoehtojen kohdalle 10-30 ja yli 31-vuotiaiden prosenttijakautumat tai vastauskeskiarvot niistä muuttujista, joista ne on järkevästi esitettävissä. LKM (000) ilmoittaa paljonko kuhunkin vastaajaryhmään kuuluu suomalaisia koko maan tasolle korotettuna tuhansina henkilöinä. Havainnot ilmoittaa, kuinka monesta havainnosta vastauksen painotettu keskiarvo on laskettu. Tarpeen vaatiessa 10-30 ja yli 31-vuotiaiden vastaukset on erotettu /-viivalla. Ilmiöistä, jotka ovat harvinaisia (esim. palvelunumeroihin soittaminen), saadaan näinkin suurella aineistolla vain suuntaa antavaa tietoa.	

1	Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne:		
L	JOS HAASTATELTAVA EI OSAA PÄÄTTÄÄ ONKO HÄN OPISKELIJA VAI TYÖSSÄ MERKITÄÄN SEN MUKAAN KUMPAAN HÄN KÄYTTÄÄ ENEMMÄN AIKAA VIIKOSSA		
TH1		LKM (000)	10 - 30 v. yli 31 v.
a	työssä (tai tilapäisesti poissa työsuhteen jatkuessa) ...	28	56
	työtön tai lomautettu palkatta	8	10
	varusmies	1	-
	opiskelija tai koululainen	59	2
	työkyvyttömyyseläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas	-	8
	eläkkeellä iän tai työvuosien perusteella	-	19
	työttömyyseläkkeellä	-	1
	hoidatte omaa kotitaloutta	4	3
	teette muuta,	-	-
TH1	mitä? _____		
b	EOS		
TYÖSSÄ, TYÖTÖN, VARUSMIES, ELÄKKEELLÄ TAI PITKÄAIKAISESTI SAIRAS: (VARUSMIEHILTÄ, ELÄKELÄISILTÄ, TYÖTTÖMILTÄ JA PITKÄAIKAIS- SAIRAILTA KYSYTÄÄN VIIMEISIMMÄN TYÖPAIKAN TIEDOT)			
2	Mikä on (viimeisimmän) työpaikkanne tai työnantajanne nimi?		
TH2	_____		
a	MERKITSE TYÖNANTAJAN, OMAN YRITYKSEN, TOIMIPAIKAN TMS. NIMI TARKASTI, KOSKEE PÄÄTYÖPAIKKAA.		
TH2	EI AIKAISEMPAA TYÖPAIKKAA, EI OLE OLLUT TYÖSSÄ	0	---> K 9
b	(Kolmiluokkainen koodaus; haastattelijat koodaa tietokoneavusteisesti)		
3	Mikä on (oli) ammattinne tässä työpaikassa?		
TH3	_____		
4	Oletteko (Olitteko):		
TH4		LKM (000)	10 - 30 v. yli 31 v.
	palkansaaja	96	85
	yrittäjä omalla maatilalla	2	9
	työskentelette perheenjäsenen maatilalla ilman varsinaista palkkaa	-	-
	yrittäjä liike- tms. yrityksessä tai ammatinharjoittaja ..	2	6
	työskentelette perheenjäsenen yrityksessä ilman varsinaista palkkaa?	-	-

5	Oletteko (Olitteko):	LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
TH5		483	2558	
a	pääasiassa kuljetustehtävissä (taksit, autonkuljettajat, lähetit)	6	5	
	teette päivittäin asiakaskäyntejä	8	5	
	(huolto, korjaus, hoito, asennus, myynti, neuvonta yms.)			
	työpaikka vaihtuu rakennus- yms kohteen mukaan ajoittain	8	11	
	työskentelette saman työpaikan sisällä eri puolilla toimi/työpaikkaa .	29	25	
	pääasiassa yhdessä työpisteessä koko päivän	48	52	
b	muu, mikä? _____	1	2	
6	Onko/oliko työnantajanne:	LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
TH6		483	2558	
	valtio	9	11	
	kunta, kuntainliitto	14	25	
	kunnan tai valtion omistama yritys	3	4	
	yksityinen	68	46	
	oma yritys	5	12	
	jokin muu, ei tiedä	1	2	
7	Montako työntekijää on toimi- tai työpaikassa, jossa itse työskentelette?	LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
TH7		483	2559	
	1 - 4 henkeä	23	26	
	5 - 9 henkeä	17	13	
	10 - 19 henkeä	11	13	
	20 - 29 henkeä	9	8	
	30 - 49 henkeä	4	8	
	50 - 99 henkeä	10	9	
	100 - 199 henkeä	12	7	
	200 - 499 henkeä	3	7	
	500 - 999 henkeä	3	3	
	1000 henkeä tai enemmän	6	4	
	- TYÖPAIKALLA TARKOITETAAN YHTÄ YKSIKKÖÄ, ESIM. TEHDASTA, VIRASTOA, LAITOSTA, MYYMÄLÄÄ, HOTELLIA, TOIMISTOA, LIIKENNEALUETTA, RAKENNUS- TYÖMAATA JNE., JONKA VASTAAJA ITSE MIELTÄÄ TYÖPAIKAKSEEN JA JONKA TOIMINNASTA HÄNELLÄ ON KOKEMUSTA.			
	- JOS RAJAUS ON VAIKEAA, NIIN SE YKSIKKÖ/YHTEISÖ, JONKA TOIMINNAN VAS- TAAJA TUNTEE.			
8	Kuinka pitkä on työmatkanne yhteen suuntaan?	Havaintoja	10 - 30 v.	yli 31 v.
TH8		237	1348	
	matkan pituus työpaikalle (km).....	10	10	

9	Oletteko suorittanut:			
	MERKITSE VAIN KORKEIN		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>TH9</i>		LKM (000)	492	2591
	ylioppilastutkinnon		36	23
	keskikoulun tai peruskoulun		62	24
	kansakoulun tai kansalaiskoulun		1	50
	osan kansa- tai peruskoulua tai vähemmän?		1	3
	EOS		-	-
10	Oletteko suorittanut:			
	MERKITSE VAIN KORKEIN		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>TH10</i>		LKM (000)	492	2591
	useita korkeakoulututkintoja tai lisenssia tai tohtorin tutkinnon		-	2
	korkeakoulututkinnon		6	9
	ammatillisen opiston		27	20
	ammatillisen koulun		43	28
	EI MITÄÄN NÄISTÄ.....		24	41
	EOS		-	-
11	JOS KYSYMYKSESSÄ (1) OPISKELIJA TAI KOULULAINEN:			
	Opiskeletteko tai käyttekö koulua:		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>TH11</i>		LKM (000)	779	44
	peruskoulussa		52	1
L	lukiossa		15	8
	ammatillisessa oppilaitoksessa		11	5
	kansanopistossa tai vastaavassa.....		1	2
	opistotasoisessa oppilaitoksessa.....		8	17
	korkeakoulussa		12	29
	vai oletteko työllisyyskoulutuksessa		1	36
	muu, mikä?		1	2
12	Mikä on pää opintolinjanne tai työllisyyskurssin aihe?			
<i>TH12</i>	_____			
	EOS			9
13	KYSYTÄÄN VAIN 10 - 22-VUOTIAILTA:			
	Mikä on/oli isänne ja äitinne peruskoulutus?			
<i>TH13</i>	MERKITSE VAIN KORKEIN			
<i>a</i>				
L	Isä		Äiti	
	LKM (000) 802		LKM (000) 802	
	19	ylioppilastutkinto	24	
	21	keskikoulu tai peruskoulu	28	
<i>TH13</i>	43	kansakoulu tai kansalaiskoulu	38	
<i>b</i>	4	osan kansa- tai peruskoulua tai vähemmän? ..	1	
	9	EOS	10	

14	Mikä on vanhempienne ammattikoulutus? Onko isänne valmistunut:	Onko äitinne valmistunut:			
TH14 a	MERKITSE VAIN KORKEIN				
L	Isä LKM (000) 802	Äiti LKM (000) 802			
	31 ammattikoulusta	28			
	15 ammatillisesta opistosta	28			
	13 korkeakoulusta tai yliopistosta?	9			
TH14 b	27 EI MISTÄÄN NÄISTÄ.....	25			
	14 EOS	11			
15	Mikä on/ oli isänne nykyisen tai viimeisimmän työn ammattinimike?				
TH15 L	_____				
	EOS			9	
16	Mikä on/oli äitinne nykyisen tai viimeisimmän työn ammattinimike?				
TH16 L	_____				
	EOS			9	
MAAILMAAN JA UUTEEN SUHTAUTUMINEN					
16a	Millaisiksi arvoisitte mahdollisuutenne vaikuttaa siihen, mitä yhteiskunnassa tapahtuu? Ovatko mahdollisuutenne:			10 - 30 v.	yli 31 v.
TU1		LKM (000)	1005	2723	
	hyvät		7	5	
	kohtalaiset		48	34	
	huonot?		45	60	
	EOS		1	2	
16b	Katsotteko, että muutokset yhteiskunnassa ovat:			10 - 30 v.	yli 31 v.
TU2		LKM (000)	1005	2723	
	liian nopeita		12	33	
	liian hitaita		32	19	
	tapahtuvat sopivalla nopeudella?		53	44	
	EOS		3	5	
16c	Katsotteko, että yhteiskunta muuttuu:			10 - 30 v.	yli 31 v.
TU3		LKM (000)	1005	2723	
	hyvään suuntaan		34	28	
	huonoon suuntaan		31	48	
	ei juuri muutu?		30	20	
	EOS		5	5	
16d	Mikä seuraavista vastaa parhaiten käsitystänne tulevaisuudesta?			10 - 30 v.	yli 31 v.
TU4		LKM (000)	1321	2723	
	tulevaisuus on huolestuttava		15	38	
	tulevaisuus on täynnä mahdollisuuksia		61	34	
L	tulevaisuus tulee pääosin muistuttamaan nykyhetkeä?		21	26	
	EOS		3	2	

16e		Oletteko seuraavien väitteiden kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä, vai ette osaa sanoa: KORTTI 8							
		10 - 30 v. yli 31 v.			täysin samaa mieltä	joks. samaa mieltä	joks. eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
		LKM (000)	1005	2723					
GH1	a	1) Mitä nuorempina lapset ja nuoret saavat tuntuman tietokoneisiin ja verkkoyhteyksiin, sitä paremmin he pärjäävät elämässä			34/52	44/34	16/8	4/3	1/3
	b	2) Kaikille aikuisille pitäisi opettaa ilmaiseksi tietokoneen käytön ja tietoverkkoyhteyksien perusteet ..			37/35	38/30	19/22	5/13	-/1
	c	3) Mikrotietokoneiden myyjien asiantuntemukseen voi yleensä luottaa täysin			17/10	47/37	20/19	5/8	11/26
	d	4) Tietokoneen ja tietoverkkoyhteyden käytön pitäisi olla yhtä helppoa kuin TV-kanavien valinta			53/57	29/27	14/8	2/2	2/5
16f		Ihmisiä voidaan kuvata monella tapaa. Sopivatko seuraavat väittämät teihin hyvin, melko hyvin, melko huonosti vai ei ollenkaan: KORTTI 11							
		10 - 30 v. yli 31 v.			sopii hyvin	sopii melko hyvin	sopii melko huonosti	ei sovi ollenkaan	EOS
		LKM (000)	1005	2723					
GH2	a	1) Olen kiinnostunut uudesta tekniikasta ja hankin sitä rahavarojeni mukaan			23/13	37/29	28/28	12/29	-/1
	b	2) Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja kulttuurista enemmän kuin laitteista ja tekniikasta ...			21/33	28/36	33/20	16/9	2/2
	c	3) Olen tee se itse nainen/mies			33/42	39/35	22/15	6/7	-/1
	d	4) Hankin uusia laitteita vasta sitten, kun tuttavilla ja sukulaisilla on jo sellaisia			5/5	15/12	36/22	44/59	-/2
	e	5) Minulle riittävät halvat yksinkertaiset laitteet ilman hienouksia			24/42	34/26	24/16	17/13	1/2
17		Kuinka monta sukulaista teillä on, joita tapaatte suhteellisen säännöllisesti tai joihin pidätte muuten jatkuvasti yhteyttä (muutakin kuin joulukortti)? (Muualla asuvat vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset tai lapset tai lapsenlapset, (muutakin kuin joulukortti))							
					10 - 30 v.	yli 31 v.			
		LKM (000)	1005	2723					
TH17		ei ole sukulaisia.....			-			1	
		ei pidä yhteyksiä sukulaisiin.....			4			2	
		1-2			10			11	
		3-5			29			27	
		5-10			36			34	
		yli 10			21			27	
		EOS			-			-	
18		Kuinka monta ystävää tai kaveria tai tuttavaa teillä on, joita tapaatte tai joihin pidätte muuten jatkuvasti yhteyttä? (Muutakin kuin joulukortti)							
					10 - 30 v.	yli 31 v.			
		LKM (000)	1321	2723					
TH18	L	ei yhtään			1			3	
		1-2			5			12	
		3-5			22			34	
		5-10			38			29	
		yli 10			34			23	
		EOS			-			-	

TIETOYHTEISKUNTA KOULUSSA

3 HH1	Opiskeletko tietotekniikkaa nyt tai opiskelitko viime keväänä?	mies	nainen	
		LKM (000)	251	257
	kyllä	69	45	
	ei	31	55	

4
HH2 **Miksi et ole opiskellut tietotekniikkaa?**

5 HH3	Opiskeletko nyt tai opiskelitko viime vuonna?	mies	nainen			
		LKM (000)	251	257	kyllä	ei
	a	lehden tekoa			32/22	68/78
	b	radio-ohjelman tekoa			7/6	93/94
	c	video-ohjelman tekoa			34/27	66/73

6
HH4 **Minkä aineiden opettajat ovat käyttäneet tietokonetta sinun tunneillasi tänä syksynä?**

7 HH5	Oletko itse tämän syksyn aikana käyttänyt koulussa tietokonetta?	mies	nainen	
		LKM (000)	251	257
	kyllä	81	65	
	ei	19	35	

8
HH6 **Minkä oppiaineiden tunnilla?**

9 HH7	Millaisiin tehtäviin? <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
KOROSTA, ETTÄ SEURAAVAT KYSYMYKSET 10-16 KOSKEVAT KOKO KOULU- JA OPISKELUAIKAA			
Seuraavaksi kysyn tietokoneen ja modeemiyhteyksien käytöstäsi koko koulu- ja opiskeluaikana koulussa tai oppilaitoksessa.			
10 HH8	Oletko käyttänyt koulussa tekstinkäsittelyohjelmaa? LKM (000)	mies 251 74 25 1	nainen 257 66 33 1
11 HH9	Oletko käyttänyt koulussa piiros- tai vastaavaa ohjelmaa? LKM (000)	mies 251 75 25	nainen 257 67 33
12 HH10	Oletko käyttänyt tai kokeillut koulussa modeemiyhteyksiä tietokoneella (esim. Freenet ja internet tai sähköposti)? LKM (000)	mies 251 36 64	nainen 257 22 78
13 HH11	Oletko käyttänyt koulussa sähköpostiohjelmaa? LKM (000)	mies 89 35 65	nainen 57 34 66
14 HH12	Oletko käyttänyt koulussa freenettiä? LKM (000)	mies 89 27 73	nainen 57 20 80
15 HH13	Oletko koulussa selaillut internet ns. www-sivuja? LKM (000)	mies 89 76 24	nainen 57 79 21

16 HH14	Onko sinulla koulussa oma sähköpostitunnus?		mies	nainen
		LKM (000)	89	57
	kyllä		18	11
	ei		82	89
17 HH15	Oletko koulutunneilla tutustuttu kännyköiden käyttöön?		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	kyllä		1	2
	ei		99	98
18 HH16	Onko tietokoneen käyttöä koskeva opetus koulussa ollut mielestäsi:		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	erinomaista		7	8
	hyvää		34	30
	tavallista		31	27
	heikkoa		13	11
	EOS		14	22
	ei ole ollut tietokoneopetusta		1	2
19 HH17	Jos ajattelet luokkasi poikia hallitsetko mielestäsi tietokoneen käytön:		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	yhtä hyvin kuin pojat keskimäärin		68	35
	olet selvästi parempi		19	5
	taitosi ovat selvästi heikommät kuin monien poikien		12	53
	EOS		1	7
20 HH18	Jos ajattelet luokkasi tyttöjä hallitsetko mielestäsi tietokoneen käytön:		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	yhtä hyvin kuin tytöt keskimäärin		33	72
	olet selvästi parempi		56	13
	taitosi ovat selvästi heikommät kuin monien tyttöjen		5	10
	EOS		6	5
21 HH19	Paljonko koulussa/oppilaitoksessa on oppilaita?		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	alle 50		7	6
	alle 100		8	6
	yli 100		85	88
	EOS		-	-
22 HH20	Entä opettajia?		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	alle 5		10	10
	alle 10		10	5
	yli 10		80	85
	EOS		-	-
23 HH21	On koulussa/oppilaitoksessa mikroluokka?		mies	nainen
		LKM (000)	251	257
	kyllä		78	73
	ei		21	26
	EOS		1	1

24	Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten oman luokkasi tietokoneen käyttömahdollisuuksia?		mies	nainen
HH22		LKM (000)	251	257
	meidän luokassa on tietokone koko ajan.....		17	9
	useimmat tunnit ovat luokassa, jossa on tietokone		4	3
	alle puolet tunneista on luokassa, jossa on tietokone		7	7
	tietokonetta voi käyttää tunneilla vain harvoin		22	21
	tietokoneita on vapaasti käytettävissä koulun yhteisissä tiloissa		9	11
	tietokoneita voi käyttää vain atk-luokassa		40	46
	EOS		1	3
25	Usein puhutaan, että koulussa pitäisi suorittaa tietokoneen ajokortti. Oletko:		mies	nainen
HH23		LKM (000)	251	257
	täysin samaa mieltä		27	17
	jokseenkin samaa mieltä		30	37
	jokseenkin eri mieltä		20	25
	täysin eri mieltä		17	16
	EOS		6	5
26	Jos ajatellaan tämän hetkisiä tietokoneen ja modeemin käyttötaitojasi, oletko oppinut ne pääasiassa:		mies	nainen
HH24		LKM (000)	251	257
	koulussa		33	54
	kotona muiden perheenjäsenten avulla		15	23
	kotona itse oppien ja kokeillen		14	8
	kavereiden ja ystävien avustuksella ja opastuksella		36	12
	jossain harrastuskerhossa tai vastaavassa?		1	1
	EOS		1	1
27	JOS KOTONA EI OLE TIETOKONETTA (LAITELOMAKE K65=0): Onko sinulle ollut koulunkäynnin/opiskelun kannalta haittaa, ettei kotona ole konetta?		mies	nainen
HH25		LKM (000)	100	136
	paljon haittaa		2	-
	jonkin verran haittaa		23	28
	ei lainkaan haittaa?		74	71
	EOS		1	1

SEURAAVAT KYSYMYKSET KYSYTÄÄN, JOS TALOUDESSA ON AINAKIN LANKAPUHELIN (LAITEOSA: K32>0) PUHELIMEN KÄYTTÖ Vastaaajan soitot vapaa-aikana kotoa muualle								
19	JOS TALOUDESSA ON KÄNNYKÖITÄ (LAITEOSA K48>0): Käytättekö kotitaloutenne kännyköitä (tai muita kannet- tavia puhelimia)?					10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH1</i>		LKM (000)	825	1146				
L	kyllä		71	76				
	ei		29	24				
	EOS		-	-				
20	JOS K19 = KYLLÄ: Oletteko kännykän:					10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH2</i>		LKM (000)	584	876				
L	pääkäyttävä		58	64				
	käytätte vuorotellen jonkun toisen kanssa melko paljon		15	17				
	käytätte vain harvoin		26	19				
	EOS		-	-				
21	JOS K 19 = KYLLÄ: Onko käyttämänne kännykkä työsuuhdepuhelin?					10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH3</i>		LKM (000)	525	876				
	kyllä		11	35				
	ei		88	65				
	EOS		-	-				
22	JOS VÄHINTÄÄN YKSI TYÖSUHDEKÄNNYKKÄ: Vaikuttivatko seuraavat seikat työsuuhdekännykän käyttöönottoon:					KORTTI 4		
<i>AH4</i>		LKM (000)	10 - 30 v. 32	yli 31 v. 231	paljon	jonkin verran	ei ol- lenkaan	
<i>a</i>	sai mukavasti kännykän omaan käyttöön		46/12	19/19	35/68			
<i>b</i>	työ tai oma yritystoiminta edellyttää jatkuvaa tavoitettavuutta riippumatta siitä missä olen.....		93/90	7/9	-/1			
<i>c</i>	työ tai oma yritystoiminta edellyttää tavoitettavuutta normaali- työaikana ja ajoittain muulloin riippumatta siitä missä olen.....		93/80	7/17	-/3			
<i>d</i>	kuuluu työni imagoon (tyyliin)		42/16	20/20	38/64			
<i>e</i>	muu syy, mikä?		9/8	5/2	87/90			
23	JOS K 21 = KYLLÄ: Maksatteko työnantajallenne:					10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH5</i>		LKM (000)	32	231				
	kiinteän summan puhelinedusta		11	23				
	työajan ulkopuolella soittamanne yksityispuhelut itse		9	16				
	vai ette maksa mitään		80	61				
24	JOS VASTAAJA ON KOTONA ASUVA LAPSI JA ALLE 20 VUOTIAS: Maksatteko omista rahoistanne kännykkälaskut?					LKM (000)	94	00
<i>AH6</i>								
	kyllä kokonaan		22	-				
	kyllä osaksi		6	-				
	ei maksa lainkaan		71	-				

25a AH7a	KYSYTÄÄN KAIKILTA JOILLA ON JOKIN PUHELIN KÄYTTÖSSÄ: Rajoittaako kuulo- tai muu vamma/sairaus puhelimen käyttöä:	10 - 30 v.	yli 31 v.
	LKM (000)	1293	2623
L	erittäin paljon	-	-
	paljon	-	-
	jonkin verran	-	3
	ei lainkaan	99	97
25b AH7b	Kuinka monta puhelua kaikkiaan soitatte viikossa kotoa tai vapaa- aikana yhteensä? (Eri puhelimilla yhteensä) KORTTI 5	10 - 30 v.	yli 31 v.
	LKM (000)	1293	2625
L	yli 30 puhelua viikossa	10	7
	20-29 puhelua viikossa	12	9
	10-19 puhelua viikossa	36	29
	alle 10 puhelua viikossa	38	50
	vähemmän kuin soitto viikossa	4	5
	EOS	-	-
26 AH8	Miten kotoa soittamanne puhelut jakautuvat seuraaviin ryhmiin? Mihin seuraavista ryhmistä menee pääosa soittoista, mihin toiseksi eniten. MERKITSE AINAKIN KAKSI SUURINTA KORTTI 6		ryhmien suu- ruus järjestys
L	1) työhön, yrittäjätoimintaan tai opiskeluun liittyvät soitot	☐	
	2) soitot oman perheen jäsenille (samaa talouteen kuuluvat).....	☐	
	3) soitot muille sukulaisille	☐	
	(muualla asuvat lapset, vanhemmat, sisarukset jne.)		
	4) soitot kavereille, ystäville ja tutuille	☐	
	5) harrastustoimintaan liittyvät puhelut	☐	
	6) asiointi- ja palvelunumero yms. soitot	☐	
27 AH9	JOS K 20 = 1 TAI 2: Oliko soittoista kännykkäpuheluja:	10 - 30 v.	yli 31 v.
	LKM (000)	417	692
	ei yhtään	3	23
	noin kolmannes (30%)	28	40
	noin puolet (50 %)	10	14
	noin kaksi kolmannesta (70 %)	5	6
	melkein kaikki tai kaikki	54	17
28 AH10	JOS KOTONA ON TIETOKONE JA MODEEMI (LAITEOSA K65>0 JA K88>0): Kuinka usein olette henkilökohtaisesti kotoa modeemiyhteydessä esim. sähköpostiin, internetin www-sivuille, ilmoitustauluille, ns. purkkeihin, pankkiin tai lähetätte/saatte faxin?	10 - 30 v.	yli 31 v.
	LKM (000)	236	308
L	päivittäin	17	9
	viikottain	23	16
	muutaman kerran kuukaudessa	9	11
	harvemmin	10	10
	en ollenkaan	41	54
	EOS	-	-

29 AH11	JOS K 28=1 TAI 2: (MODEEMIIHTEYKSIÄ PÄIVITTÄIN TAI VIIKOTTAIN) Montako tuntia viikossa käyttäte aikaa näihin yhteyksiin suunnilleen?	10 - 30 v. Havaintoja	54 5,9	yli 31 v. 49 4,2
L	tuntia/viikossa (tämän syksyn aikana)			
VASTAAJALLE KOTIIN JA MUUTEN VAPAA-AIKANA TULEVAT SOITOT				
30 AH12	Kuinka monta puhelua saatte henkilökohtaisesti viikossa kotiin tai kännykkään vapaa-aikana yhteensä?	LKM (000)	10 - 30 v. 1293	yli 31 v. 2625
L	yli 30 puhelua viikossa		8	5
	20-29 puhelua viikossa		13	9
	10-19 puhelua viikossa		33	30
	alle 10 puhelua viikossa		42	51
	vähemmän kuin soitto viikossa		4	5
	EOS		-	-
31 AH13	Miten kotiin saamanne puhelut jakautuvat seuraaviin ryhmiin. Mihin ryhmään menee suurin osa soittoista, mihin toiseksi eniten jne. MERKITSE AINAKIN KAKSI SUURINTA			ryhmien suuruus järjestyksessä
	1) työhön, yrittäjätoimintaan tai opiskeluun liittyviä soittoja		☐	
	2) soitot oman perheen jäseniltä (samaa talouteen kuuluvat).....		☐	
	3) soitot muilta sukulaisilta		☐	
	(esim. vanhemmat, ei kotona asuvat lapset, sisarukset jne)			
	4) soitot kavereilta, ystävilta ja tutuilta		☐	
	5) harrastustoimintaan liittyviä puheluita.....		☐	
	6) asiointi, puhelinmyynti yms. vastaavia soittoja		☐	
32 AH14	JOS K20 = 1 TAI 2: Oliko niistä kännykkäpuheluja:	LKM (000)	10 - 30 v. 415	yli 31 v. 686
	ei yhtään		7	27
	noin kolmannes (30%)		28	40
	noin puolet (50 %)		11	14
	noin kaksi kolmannesta (70 %)		6	7
	melkein kaikki tai kaikki		47	12
	EOS		-	-
33 AH15	JOS ON KÄNNYKÄN KÄYTTÄJÄ (K20 = 1 TAI 2): Kun vertaatte kännykkäpuheluja lankapuhelinpuheluihin ovatko kännykkäpuhelimet:	LKM (000)	10 - 30 v. 420	yli 31 v. 710
	selvästi lyhyempiä		39	51
	jonkin verran lyhyempiä		26	15
	ei eroa pituudessa		24	27
	jonkin verran pidempiä		-	-
	selvästi pidempiä		-	-
	ei käytä lankapuhelinta säännöllisesti		11	6
	EOS		-	-

34		Miten hyvin seuraavat seikat kuvaavat kokemuksianne kännykän käytöstä:				KORTTI 8			
		LKM (000)	10 - 30 v. 420	yli 31 v. 710	täysin samaa mieltä	joks. samaa mieltä	joks. eri mieltä	täysin eri mieltä	vaikea sanoa
AH16	a				43/33	30/33	18/21	9/13	-/-
	b				8/11	18/26	34/34	41/29	-/-
	c				86/76	11/20	2/3	-/1	-/-
	d				11/11	19/20	22/26	48/43	-/-
					18/25	42/38	26/27	13/8	-/2
35		JOS K20=1 TAI 2: Käytättekö kännykän seuraavia lisäominaisuuksia ?							
AH18		LKM (000)	10 - 30 v. 420	yli 31 v. 710			kyllä	ei	
	a						83/75	17/25	
	b						33/35	67/65	
	c						18/9	82/91	
	d						2/3	98/97	
	e						43/33	57/67	
	f						2/4	98/96	
	g						31/19	69/81	
	h						59/48	41/52	
PUHELIMEN KÄYTTÖTAVAT JA -TAIDOT									
37		EI KYSYTÄ, JOS K25=5, VÄHEMMÄN KUIN SOITTO VIIKOSSA Kuvaavatko seuraavat vaihtoehdot omia soittojanne kotoa ja muuten vapaa-aikana hyvin, melko hyvin, melko huonosti vai huonosti?				KORTTI 9			
		LKM (000)	10 - 30 v. 955	yli 31 v. 2496	hyvin	melko hyvin	melko huonosti	huonosti	vaikea sanoa
AH19	a				20/34	37/38	31/21	11/7	-/-
	b				29/21	38/28	20/26	13/24	-/-
	c				48/49	33/26	14/15	5/10	-/-
	d				34/48	40/27	19/15	6/10	-/-
38		EI KYSYTÄ, JOS K30=5 (VÄHEMMÄN KUIN SOITTO VIIKOSSA) Kuvaavatko seuraavat vaihtoehdot teidän henkilökohtaista suhtautumistanne kotiin tuleviin puheluihin hyvin, melko hyvin, melko huonosti, huonosti?				KORTTI 9			
		LKM (000)	10 - 30 v. 981	yli 31 v. 2625	hyvin	melko hyvin	melko huonosti	huonosti	vaikea sanoa
AH20	a				33/28	47/46	17/18	2/6	1/2
	b				18/13	32/23	29/27	22/37	-/-
	c				7/6	10/7	10/10	73/76	-/-
	d				8/6	12/10	20/15	59/67	-/1

39		EI KYSYÄ, JOS K25=5 TAI K30=5 (VÄHEMMÄN KUIN SOITTO VIIKOSSA) Kuvaavatko seuraavat vaihtoehdot teidän puhelinkeskusteluanne kotona ja vapaa-aikana hyvin, melko hyvin, melko huonosti, huonosti?						KORTTI 9		
		LKM (000)	10 - 30 v. 955	yli 31 v. 2496	hyvin hyvin	melko huon-	melko nosti nosti	huo- sanoa	vaikea	
AH21	a				26/36	44/43	22/15	8/5	-/1	
	b				30/22	34/31	26/28	10/19	-/-	
	c				47/23	38/34	11/26	4/16	-/-	
40		JOS KOTONA ON PUHELINVASTAAJA (LAITEOSA K41>0): Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten omaa puhelinvastaajan käyttöänne?						10 - 30 v.	yli 31 v.	
AH22		LKM (000)	287	441						
					en osaa käyttää puhelinvastaajaa, vaikka meillä on sellainen ..					
L					osaan vain kuunnella viestit					
					osaan kuunnella jätetyt viestit ja poistaa ne					
					osaan hyvin sekä sanella uusia viestejä, että vaihtaa viestejä .					
					EOS					
41		Kuunteletteko viestejä myös muualta kuin kotoa (kaukopurku)?						10 - 30 v.	yli 31 v.	
AH23		LKM (000)	215	389						
					kyllä, usein					
					kyllä, joskus					
					en kuuntele					
					ei ole mahdollista					
					EOS					
42		Vastaatteko vasta sitten, kun nauhoitus on alkanut ja kuulette kuka soittaa?						10 - 30 v.	yli 31 v.	
AH24		LKM (000)	168	316						
					kyllä, usein					
					kyllä, joskus					
					en kuuntele kuka soittaa					
					ei ole mahdollista					
					EOS					
43		Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten omaa puhelinvastaajan viestien kuuntelua? Kuuntelen puhelinvastaajaan tulleet viestit:						10 - 30 v.	yli 31 v.	
AH25		LKM (000)	215	389						
					heti kotiin tultuani, (jos toiset eivät ole sitä jo tehneet)					
					sopivan hetken tullen myöhemmin					
					viestit jäävät minulta joskus kuuntelematta					
					muu vaihtoehto mikä?					
					EOS					

PUHELINLAITTEIDEN KÄYTTÖTAIDOT

44 AH26	Hallitsetteko nykyisen kotipuhelimenne käyttöominaisuudet:		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	978	2614
	hyvin		61	52
	auttavasti		19	18
	heikosti		4	6
	en ollenkaan		2	4
	kotipuhelimessa ei tietääkseni ole mitään erikoistoimintoja		15	20
	EOS		-	-

45 AH27	KOTIPUHELIN SELVIÄÄ LAITEOSAN K36=1: Onko Teillä kotona tai työpaikalla käytössä äänitaajuus- tai ns. digitaalinen puhelin (eli lumihutale/tähti ja ruutu/risuaita-näppäimet) ?			10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	981	2625	
	kyllä		76	75	
	ei		23	24	
	EOS		1	1	

46 AH28	Miten hallitsette:	10 - 30 v.	yli 31 v.	hy-	koh-	hei-	en ole	EOS
		LKM (000)	747	1961	vin	tuul-	kosti	
					lisesti		tänyt	
a	1) pikavalintojen ohjelmoinnin			37/26	18/18	9/10	36/46	-/1
b	2) puhelinvastaajan viestien kuuntelun			43/23	3/7	2/1	52/68	-/1
c	3) puhelinvastaajan viestin muuttamisen			31/17	4/6	5/3	59/73	-/1
d	4) puhelun siirron toiseen numeroon			26/29	7/8	7/3	60/60	-/-
e	5) puhelinvastaajan viestin kuuntelun toisesta puhelimesta			21/12	5/4	5/3	69/79	-/1
f	6) välipuhelun ottamisen			17/13	4/5	5/4	73/79	-/-
g	7) kolmen neuvottelun			7/4	4/3	4/4	86/89	-/-
h	8) koputus			24/14	5/4	2/3	68/78	-/-

LISÄÄ VIESTINTÄVÄLINEIDEN KÄYTTÖTAVOISTA

47 L AH29	Oletteko soittanut kuluneen syksyn aikana seuraaviin palvelunumeroihin?		10 - 30 v.	yli 31 v.	kyllä usein	kerran pari	en ole soittanut
		LKM (000)	1293	2625			
	a	1) numerotiedustelu			12/13	40/41	49/45
	b	2) liikennevälineiden aikataulut			4/4	15/22	80/74
	c	3) auttavat puhelimet (sos-puhelin yms.)			-/-	1/1	99/98
	d	4) ennustaja, horoskooppi yms. numerot (9700 tai 0700 ??)			-/-	-/1	99/99
	e	5) ystäväpalvelu ja seksi muut vastaavat numerot (9700 tai 0700 ??)			-/-	-/1	99/99
	f	6) pankkipalvelut (vastaaja-automaattipalvelut) ei tietokoneyhteys			2/3	2/3	96/94
	g	7) pankkipalvelu (henkilö vastaa) ei tietokoneyhteys			3/3	6/10	91/87
	h	8) varaukset hotelliin yms. ilmaisanumerot (9800 tai 0800)			1/2	8/9	91/89
	i	9) keskustelupuhelimet kuten juttele, pulinabox yms. .			-/-	1/1	99/99

48	Kuinka monta kertaa olette soittanut yleisöpuhelimesta viimeisen kuukauden aikana?		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH30</i>		LKM (000)	1294	2625
	en lainkaan tai harvoin		86	95
L	muutama soitto viikossa		14	5
	noin kerran päivässä eli 7 puhelua viikossa		-	-
	10-20 puhelua viikossa		-	-
	21 tai enemmän puhelua viikossa		-	-
	EOS		-	-
49	Käytättekö pääasiassa:		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH31</i>		LKM (000)	187	137
	kolikoita		40	44
L	korttia		59	54
	vai taskuliittymää		-	1
	EOS		-	1
MUIDEN VIESTINTÄVÄLINEIDEN KÄYTTÖ				
50	JOS TALOUDESSA ON TELEKOPIOKONE/FAXI (LAITEOSA K137=1 TAI K96=1) (TAI VASTAAVA MAHDOLLISUUS TIETOKONEELLA JA MODEEMILLA): Kuinka monta faxia lähetätte kotoa kuukaudessa likimäärin?		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH32</i>		Havaintoja	94	192
	faxeja kuukaudessa kpl		10	2
	EOS			
51	Entä kuinka monta faxia teille tulee kotiin kuukaudessa likimäärin?		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH33</i>		Havaintoja	92	191
	faxeja kotiin kuukaudessa		11	3
	EOS			
52	Kuinka suuri osuus niistä liittyy työasioihin tai yritystoimintaan?		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH34</i>		Havaintoja	20	48
	työasia/yritystoiminta-faxeja		30	69
	EOS			
PUHELIN JA SÄHKÖPOSTI TYÖPAIKALLA				
53	Seuraavaksi muutama kysymys puhelimen käytöstä työpaikalla (K1=1 tai 2) (KYSYTÄÄN MYÖS TYÖTTÖMILTÄ VIIMEISEN TYÖPAIKAN MUKAAN.)		10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH35</i>	Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa työtehtäväänne liittyvää puhelimen käyttöä.	LKM (000)	475	1813
	työni perustuu pääasiallisesti puhelimen käyttöön		4	3
	olen puhelimesta yli puolet työajastani		4	1
	puhelin on oleellinen osa työtehtävääni, vaikkei se vie pääosaa ajasta		17	32
	puhelimella hoidan kontakteja eri tahoille		22	22
	käytän puhelinta työasioissa vain satunnaisesti		33	24
	en tarvitse puhelinta työtehtävien hoidossa		14	14
	jokin muu vaihtoehto, millainen?		-	-
	työssäolosta niin kauan, että on vaikea tai ei halua vastata		5	4
	EOS		-	-

SEURAAVIA KYSYMYKSIÄ 54-59 EI KYSYTÄ TYÖTTÖMILTÄ										
54	Onko teillä työpaikalla/ työaikana käytössä lankapuhelimen lisäksi tai sijasta kännykkä?							10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH36</i>		LKM (000)	376	1533						
	kyllä		31	36						
	ei		69	64						
55	Oletteko seuraavien väitteiden kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä vai ette osaa sanoa:									
<i>AH37</i>		LKM (000)	116	550	täysin samaa mieltä	joks. samaa mieltä	joks. eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS	
<i>a</i>	1) Kännykkä on vapauttanut minut liikkumaan työpaikalla ja työpaikalta				47/57	14/19	20/11	18/11	1/2	
<i>b</i>	2) Kännykän takia on vaikea saada mitään rauhaa työssä				7/8	14/12	26/27	53/53	-/1	
<i>c</i>	3) Kännykkä on nopeuttanut asioiden hoitamista				64/70	20/19	5/5	11/6	-/1	
<i>d</i>	4) Kännykällä voi hyödyntää matka-ajat ja muut joutohetket				39/45	25/28	12/12	23/15	1/1	
TYÖSSÄ SAADUT PUHELUT										
56	Kuinka paljon saatte työpaikalle (myös matkatyötä tekevät yms.) puheluita viikossa yhteensä?							10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH38</i>		LKM (000)	376	1533						
	yli 30 puhelua viikossa		22	40						
	20-29 puhelua viikossa		14	10						
	10-19 puhelua viikossa		14	10						
	alle 10 puhelua viikossa		29	22						
	vähemmän kuin soitto viikossa		20	18						
	työssäolosta niin kauan, että on vaikea tai ei halua vastata ...		-	-						
	EOS		1	1						
57	Miten töihin saamanne puhelut jakautuvat seuraaviin ryhmiin. Mihin ryhmään menee suurin osa soittoista, mihin toiseksi eniten jne. MERKITSE AINAKIN KAKSI SUURINTA							ryhmien suuruus järjestys		
<i>AH39</i>										
	1) työhön, yrittäjätoimintaan liittyvät puhelut						☐			
	2) soitot oman perheen jäseniltä						☐			
	3) soitot muilta sukulaisilta, kavereilta, ystävilta, tutuilta						☐			
	4) harrastuksiin liittyviä puheluita						☐			
TYÖSSÄ SOITETUT PUHELUT										
58	Kuinka monta puhelua soitatte työpaikalta viikossa yhteensä?							10 - 30 v.	yli 31 v.	
<i>AH40</i>		LKM (000)	376	1533						
	yli 30 puhelua viikossa		24	33						
	20-29 puhelua viikossa		10	11						
	10-19 puhelua viikossa		16	16						
	alle 10 puhelua viikossa		34	25						
	vähemmän kuin soitto viikossa		15	15						
	työssäolosta niin kauan, että on vaikea tai ei halua vastata ...		-	-						
	EOS		1	1						

59	Miten työstä soittamanne puhelut jakautuvat seuraaviin ryhmiin. Mihin ryhmään menee suurin osa soittoista, mihin toiseksi eniten jne. MERKITSE AINAKIN KAKSI SUURINTA				ryhmien suuruus järjestyksessä
AH41					
a	1) työhön tai yrittäjätoimintaa liittyviä soittoja				☐
b	2) soittoja oman perheen jäsenille				☐
c	3) soittoja muille sukulaisille, kavereille, ystäville ja tutuille				☐
	(ei töihin liittyvät soitot työkavereille)				
d	4) harrastuksiin liittyviä puheluja				☐
e	5) asiointi ja soitot palvelunumeroihin				☐
TYÖPAIKAN SÄHKÖPOSTIJÄRJESTELMÄ/ KYSYTÄÄN MYÖS OPISKELIJOILTA					
K1=4 JA VASTAAJA YLI 18 VUOTTA:					
60	KYSYTÄÄN MYÖS TYÖTTÖMILTÄ (K1=2): Onko työpaikallenne/ oppilaitoksessanne sähköpostijärjestelmä, johon itse kuulutte?				
AH42		LKM (000)	10 - 30 v. 674	yli 31 v. 1838	
	kyllä		34	25	
	ei/ ei kuulu järjestelmän piiriin		66	75	
61	JOS K60 = KYLLÄ: Voiko siellä olla yhteydessä oman työnantajan/oppilaitoksen muihin toimipaikkoihin?				
AH43		LKM (000)	10 - 30 v. 221	yli 30 v. 427	
	kyllä		84	92	
	ei		1	5	
	ei ole muita toimipisteitä		15	3	
	EOS		-	-	
62	JOS K 60 = KYLLÄ: Käytättekö sitä työpaikan/oppilaitoksen sisäiseen viestintään:				
AH44		LKM (000)	10 - 30 v. 221	yli 31 v. 428	
	enemmän		23	15	
	vähemmän		44	57	
	vai yhtä paljon kuin puhelinta		16	12	
	ei käytä		17	16	
	EOS		-	-	
63	KYSYTÄÄN MYÖS TYÖTTÖMILTÄ (K1=2): Voiko sähköpostijärjestelmällänne olla yhteydessä oman työnantajan/oppilaitoksen järjestelmän ulkopuolelle?				
AH45		LKM (000)	10 - 30 v. 230	yli 31 v. 462	
	kyllä		84	67	
	ei		13	26	
	EOS		4	8	
64	JOS K 63 = KYLLÄ: Käytättekö sähköpostijärjestelmää oman työpaikan/oppilaitoksen ulkopuolisiin yhteyksiin?				
AH46		LKM (000)	10 - 30 v. 187	yli 31 v. 294	
	kyllä		80	64	
	en ole käyttänyt työpaikan ulkopuolisia verkkoyhteyksiä		20	36	

65	JOS K 64 = KYLLÄ:							
AH47	Käytättekö sitä työpaikan/oppilaitoksen ulkopuoliseen viestintään:		10 - 30 v.	yli 31 v.				
		LKM (000)	150	187				
	enemmän		32	14				
	vähemmän		61	75				
	vai yhtä paljon kuin puhelinta?		6	9				
	ei käytä		-	-				
	EOS		-	1				
66	JOS K 64 = KYLLÄ:							
	Käytättekö sitä usein, silloin tällöin, ette ole toistaiseksi käyttäneet, (en tiedä pääseekö/yhteys ei toimi)?							
AH48		LKM (000)	10 - 30 v. 150	yli 31 v. 187	usein	silloin tällöin	en tois- taiseksi	yhteys ei toimi
a	1) sähköpostien lähettämiseen		60/69	37/27	3/4	-/-		
b	2) tiedostojen lähetykseen ja vastaanottoon		22/47	36/40	42/13	-/-		
c	3) pankkiasiointiin?		6/18	8/16	74/50	12/16		
67	JOS K 63 = KYLLÄ:							
	Päasettekö työpaikanne/oppilaitoksenne tietokoneesta internetin www-sivuille?							
AH49		LKM (000)	10 - 30 v. 150	yli 31 v. 187				
	kyllä		93	79				
	ei		7	21				
68	JOS K 67 = KYLLÄ:							
	Käytättekö sitä usein, silloin tällöin, en ole toistaiseksi käyttäneet, (en tiedä pääseekö/yhteys ei toimi)?							
AH50		LKM (000)	10 - 30 v. 140	yli 31 v. 147	usein	silloin tällöin	en tois- taiseksi	yhteys ei toimi
a	1) internetin uutisten, sään ja lehtien yms seuraamiseen		19/11	52/49	29/38	-/2		
b	2) tiedonhakuun internetistä		33/43	53/33	14/24	-/1		
c	3) keskustelutaulujen seuraamiseen tai niille kirjoittamiseen		6/4	22/22	71/71	1/3		
d	4) viihde- ja ajanvietesivujen seuraamiseen?		16/2	59/30	26/65	-/3		
69	Kuinka usein tarkastatte teille saapuneen sähköpostin?							
AH51		LKM (000)	10 - 30 v. 150	yli 31 v. 187				
	useasti päivässä		16	63				
	päivittäin		40	28				
	muutaman kerran viikossa		29	7				
	kerran viikossa		7	1				
	harvemmin		8	2				
	EOS		-	-				

70	Kuinka usein luette työpaikanne/oppilaitoksenne keskustelu- ja ilmoitus- tauluja sekä muita yhteisiä sähköisiä tiedotteita?	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH52</i>		LKM (000)	150
	useasti päivässä	10	20
	päivittäin	28	25
	muutaman kerran viikossa	18	21
	kerran viikossa	9	10
	harvemmin	20	9
	en ole lukenut kertaakaan	6	6
	ei keskustelu- ilm.taulua	9	8
71	Kuinka usein kirjoitatte työpaikan/oppilaitoksen keskustelu- ja ilmoitus- tauluille?	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH53</i>		LKM (000)	150
	päivittäin	1	7
	muutaman kerran viikossa	6	12
	kerran viikossa kerran viikossa	5	13
	vähintään kerran kuussa	9	11
	harvemmin	20	28
	en ole kirjoittanut kertaakaan	49	21
	EOS	10	8
72	Voiko työpaikanne/oppilaitoksenne keskustelu- ja ilmoitustauluilla esiin- tyä nimimerkillä, niin, ettei oikea kirjoittaja paljastu?	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH54</i>		LKM (000)	150
	kyllä	37	18
	ei	32	58
	ei tiedä?	32	23
73	K 73 - K 75 EI KYSYTÄ OPIKELIJOILTA Onko työpuhelimessa puheposti, vastaajapalvelu yms?	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH55</i>		LKM (000)	374
	kyllä	15	15
	ei	78	79
	ei tiedä	6	6
74	JOS K 73 = KYLLÄ: Oletteko käyttänyt sitä?	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH56</i>		LKM (000)	57
	kyllä	68	70
	ei	32	30
75	JOS K 73 = KYLLÄ: Käytättekö sitä:	10 - 30 v.	yli 31 v.
<i>AH57</i>		LKM (000)	39
	päivittäin	46	42
	viikottain	41	27
	kerran pari kuussa	-	11
	harvemmin	12	6
	en ole käyttänyt kertaakaan	2	2
	kytkeytyy automaattisesti, jos en vastaa	-	12

TIETOKONEET				
PELIKONEIDEN KÄYTTÖ LAITEOSA K63>0:				
L	JOS TALOUDESSA ON NS. PELIKONE (NINTENDO, SEGA, ATARI, AMIGA, COMMODORE YMS.)			
76	Kuinka paljon aikaa viikossa käytätte pelaamiseen vai pelaatteko vain silloin tällöin?		10 - 30 v.	yli 31 v.
BH1		LKM (000)	390	521
a	pelaa säännöllisesti		24	4
	pelaa satunnaisesti		56	37
	ei pelaa ollenkaan		20	59
77	JOS PELAA SÄÄNNÖLLISESTI:			
BH2	Pelaatteko sillä pääosin:		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	93	22
	yksin		42	76
L	puoliiksi yksin puoliiksi muiden kanssa		39	12
	pääosin yhdessä muiden kanssa?		19	12
78	Montako erilaista pelikoneen peliä teillä on?			
BH3			10 - 30 v.	yli 31 v.
L		Havainnot	81	12
	pelejä (kpl).....		44	14
VARSINAISTEN TIETOKONEIDEN KÄYTTÖ MUUALLA KUIN TYÖPAIKALLA				
LAITEOSA K65>=0:				
79	JOS TALOUDESSA ON TIETOKONE (PÖYTÄ TAI KANNETTAVA):			
BH4	Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa omaa tietokoneen käyttöä kotona parhaiten viimeisen puolen vuoden ajalta?		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	558	753
	käyttänyt päivittäin		37	17
L	käyttänyt viikottain		32	28
	käyttänyt noin kerran tai pari kuussa		12	11
	käyttänyt satunnaisesti vain muutaman kerran		13	20
	en ole käyttänyt ollenkaan		7	24
80	JOS ON KOTITIETOKONE, MUTTA EI KÄYTÄ OLLENKAAN:			
BH5	Miksi ette käytä kotitietokonetta? (VOI UDELLA LISÄSYITÄ)			
	_____			→ K 87

L	_____			

81	Milloin aloititte tietokoneen käytön kotona?			
BH6			10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	521	577
	alle vuosi sitten		15	18
L	alle 2 vuotta sitten		13	12
	alle 3 vuotta sitten		13	10
	yli 3 vuotta sitten?		59	60

JOS KÄYTTÄÄ TIETOKONETTA = K79 KOHDAT 1-4 :

82 Mitä seuraavista asioista olette tehneet kotitietokoneella tämän syksyn aikana tai muualla työpaikan ja työn tai oppilaitoksen ulkopuolella? Valitkaa kunkin toiminnan kohdalla sen tekemistä viimeisen kuukaudenaikana parhaiten kuvaava vaihtoehto:

		10 - 30 v. yli 31 v.		en ole käyttänyt kertaakaan	käyttänyt kerran pari	käyttänyt viikkoittain	käyttänyt päivittäin/lähes päivittäin
		LKM (000)	521 577				
BH7	a	1)	sähköpostiyhteys	75/82	6/5	6/7	8/6
	b	2)	pankkiyhteys	87/86	4/5	6/7	2/2
	c	3)	telesampo- tai infotelpalveluja	95/91	4/5	1/3	-/-
	d	4)	www sivujen yms. selailu ja muu internet	61/82	18/6	11/6	11/6
	e	5)	ilmoitustaulukeskusteluihin osallistuminen / seuraaminen	89/93	3/4	4/2	4/1
	f	6)	faxien/telekopioiden lähetykset ja vastaanotto tietokoneella	91/89	5/6	3/3	-/1
	g	7)	erilaiset palvelut (aikataulut, työpaikat, jne)	87/92	8/6	3/3	2/-
	h	8)	elektronisten kirjeiden lähetykset	85/93	4/3	7/3	4/1
	i	9)	pelaaminen	15/44	25/33	29/17	31/6
	j	10)	tekstinkäsittely	25/25	29/25	30/34	17/17
	k	11)	taulukointiohjelmat	66/57	18/18	12/18	4/7
	l	12)	tilastolliset yms. analysointi-ohjelmat ...	86/85	9/8	2/5	3/2
	m	13)	grafiikka /taitto-ohjelmat	68/70	18/19	8/8	6/3
	n	14)	opiskelu (esim. kielet)	65/83	17/7	10/7	8/2
	o	15)	jokin muu ohjelma, mikä?	80/83	7/6	5/8	8/3

83 JOS KÄYTTÄÄ TIETOKONEYHTEYTTÄ PANKKIPALVELUIHIN, K82 KOHTA 2 = 2-4 TAI K66 KOHTA 3=1 TAI 2: Miksi ryhtyi pankkiyhteyden käyttäjäksi. (Myös työpaikalta käyttö)

BH8

84 JOS K82 KOHTA 3 = 2-4: Millaisia palveluja olette käyttäneet telesammasta tai infotelistä?

BH9

85 JOS EDELLÄ K 79 ON 1) TAI 2): Kuinka paljon aikaa kuluu tietokoneen käyttöön viikossa?

	Havainnot	10 - 30 v.	yli 31 v.
L	aikaa viikossa tunteina	290 7,7	219 6,8

86	Jos ette käyttäisi tietokonetta xxx tuntia viikossa, mikä toiminta tai toiminnot täyttäisivät vapautuneen ajan?						
BH11							
L							
ETÄTYÖN TARKASTELUA (TYÖSSÄ KÄYVÄT, TYÖTTÖMÄT, AMMATTITAI KORKEAKOULUISSA OPISKELEVAT) K1=1,2 TAI K1=4 JA K11>2							
87	Voisiko nykyistä työtänne (työttömille muodossa "ammattianne vastaavaa työtä" ja opiskelijoille muodossa " tulevaa ammattianne tai koulutusta vastaavaa työtä") tehdä kotona tai erillisestä työhuoneesta?						
BH12				10 - 30 v.		yli 31 v.	
		LKM (000)	517		1815		
	ei ole yhtä kiinteää työpaikkaa.....		5		6		
	koko päiväisesti		3		5		
	välillä varsinaisella työpaikalla käyden		5		5		
	välillä lyhyitä aikoja muualla kuin varsinaisella työpaikalla		6		6		
	vain erityisjärjestelyin muualla kuin varsinaisella työpaikalla .		4		4		
	työni soveltuu vain varsinaisella työpaikalla tehtäväksi		74		72		
	EOS		2		1		
88	Olisitteko itse halukas etätyöhön kotona nykyisessä työssänne tai muuten nykyistä tai tulevaa koulutustanne vastaavassa tehtävässä?						
BH13				10 - 30 v.		yli 31 v.	
		LKM (000)	75		292		
	ilman muuta		26		24		
	saattaisi olla hyvä ratkaisu		35		31		
	ei tunnu hyvältä ratkaisulta		13		18		
	en halua etätyöhön?		26		24		
	EOS		-		3		
89	VAIN TYÖSSÄKÄYVILLE: (K1=1, JOTKA EDELLÄ K87=1,2,3) Oletteko tehneet tämän syksyn aikana työhön tai yrittäjätoimintaan liittyviä asioita kotona tai vapaa-aikana varsinaisen työpaikan ulkopuolella?						
BH14				10 - 30 v.		yli 31 v.	
		LKM (000)	54		254		
	normaalityöaikana (ei neuvottelut yms).....		7		9		
	normaalityö ajan lisäksi myös iltaisin ja viikonloppuisin.....		40		40		
	vain iltaisin ja viikonloppuisin		16		24		
	en ollenkaan		37		27		
90	VAIN TYÖSSÄKÄYVILLE (K1=1), JOS K89 = 1-3: Käyttittekö näihin töhin seuraavia viestintävälineitä:						
BH15				10 - 30 v.		yli 31 v.	
		LKM (000)	33		187		
a	1) puhelin		31/23	jonkin verran	28/33	17/23	24/21
b	2) tietokone		52/42	6/25	4/3	38/30	
c	3) modeemiyhteys		-/14	13/14	-/6	87/66	
d	4) faksi		-/3	10/7	13/9	77/80	
e	5) posti		7/7	14/11	15/14	64/68	

91 BH16	VAIN TYÖSSÄKÄYVÄT (K1=1), JOS K89=1-3: Pidätkö itseänne:		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	34	187
	täyspäiväisenä etätöön tekijänä		11	7
	osapäiväisenä etätöön tekijänä		10	6
	ajoittaisena etätöön tekijänä		27	22
	en pidä itseäni minään edellisistä?		52	65
L	JOS TALOUDESSA OLI TIETOKONEESEEN LIITETTY CD-ROM LUKIJA: LAITEOSA K81=1:			
92 BH17	Kuinka usein olette käyttänyt erilaisia cd-rom ohjelmia eli romppuja viimeisten neljän viikon aikana? Oletteko:	LKM (000)	293	283
a	käyttänyt cd-rom ohjelmia viimeisten neljän viikon aikana		66	52
	käyttänyt ainakin kerran ½ vuoden aikana		15	20
	vai ette ole käyttänyt viimeiseen puoleen vuoteen		19	27
b	JOS 92=1: Montako kertaa olette käyttänyt viimeisten neljän viikon aikana? Havaint.		143	90
			15	9
93 BH18	Mihin seuraavista toiminnoista käytitte aikaanne eniten cd-rommin kanssa? Entä toiseksi eniten?	10 - 30 v. LKM (000)	194	yli 31 v. 148
L	peleihin ja viihdeohjelmiin		68/32	22/22
	opetusohjelmiin		5/16	21/23
	tietokantojen/ -kirjojen yms. käyttöön		11/41	47/29
	muuhun, mihin? _____		17/11	9/26
94 BH19	Montako CD-romia olette hankkinut itse tai saanut lahjaksi viimeisen vuoden aikana likimäärin?	Havaintoja	237	198
L	CD-rom		6	3
	EOS			
L	JOS TALOUDESSA ON KÄNNYKKÄ JA KANNETTAVA TIETOKONE, JOSSA TIETOLIIKENNEKORTTI (LAITEOSA K140=1):			
95 BH20	Kuinka monta kertaa kuukaudessa käytätte kännykän ja kannettavan tietokoneen verkkoyhteyttä kotoa tai muualta työpaikan ulkopuolelta likimäärin?	10 - 30 v. Havaintoja	3	yli 31 v. 7
a	yhteydet kotoa		1	19
		Havaintoja	3	7
b	yhteydet muualta		-	5
96 BH21	Montako kertaa olette käyttänyt tietokonetta kirjastossa tietoverkkoyhteyksiin viimeisen puolen vuoden aikana verkkoyhteyksiin likimäärin?	10 - 30 v. Havaintoja	901	yli 31 v. 1460
L	kirjastosta		4	1
	EOS			
97 BH22	Montako kertaa olette käyttäneet tietokonetta tietoverkkoyhteyksiin viimeisen puolen vuoden aikana ystävien luona yms paikoissa? (MUUALLAKIN KUIN KOTONA, TYÖPAIKALLA, OPPILAITOKSESSA, KIRJASTOSSA)	10 - 30 v. Havaintoja	898	yli 31 v. 1460
L	yhteydet ystävien luota		5	-
	EOS			

**TIETOKONEEN KÄYTTÖ TYÖPAIKALLA
VAIN TYÖLLISET JA TYÖTTÖMÄT**

98 BH23	KYSYTÄÄN MYÖS TYÖTTÖMILTÄ VIIMEISEN TYÖPAIKAN MUKAAN (K1=1TAI 2): Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten tietokoneen käytet- ävissä oloa työpaikallanne?			
		10 - 30 v.	yli 31 v.	
		LKM (000)	472	1808
	työhöni ei liity mikrotietokoneen (työaseman) käyttöä.....	46	48	
	minulla on mikrotietokone omassa käytössäni.....	21	27	
minulla on mikrotietokone yhteisessä käytössä toisen kanssa	8	7		
minulla on mikrotietokone käytössä yhdessä useiden muiden kanssa	25	18		

99 BH24	EI KYSYTÄ TYÖTTÖMILTÄ (K1=1) Milloin aloititte mikrotietokoneen käytön työpaikalla?			
		10 - 30 v.	yli 31 v.	
		LKM (000)	222	876
	alle vuosi sitten	26	8	
	alle 2 vuotta sitten	22	7	
alle 3 vuotta sitten	13	9		
yli 3 vuotta sitten?	39	75		
EOS	-	-		

100 BH25	MYÖS TYÖTTÖMILTÄ (K1=1 TAI 2): Kuinka paljon työskentelette tietokoneella viikossa keskimäärin?		
		10 - 30 v.	yli 31 v.
		Havaintoja	235
	työskentelyä tietokoneella viikossa tunteina	6,5	7,4
	EOS		

SUHTAUTUMINEN TIETOKONEESEEN

101 BH26 L	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN KOTONA, TYÖSSÄ, KOULUSSA TAI OPISKELUSSA (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4): Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten kirjoittamistanne tieto- koneen (tai kirjoituskoneella) näppäimistöllä?			
		10 - 30 v.	yli 31 v.	
		LKM (000)	939	1115
	en ole koskaan käyttänyt näppäimistöä	-	3	
	näppäimistön käyttö on hidasta ja vaivalloista	10	13	
	kirjoitan näppäimistöllä melko sujuvasti, vaikkakin virheitä tehden	42	26	
	selviydyn näppäimistön käytöstä hyvin	29	35	
	hallitsen kymmensormijärjestelmän hyvin	18	23	
	vaikea sanoa	-	-	
EOS	-	-		

102 BH27 L	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4) : Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten tietokoneen hiiren käyttöänne?			
		10 - 30 v.	yli 31 v.	
		LKM (000)	939	1115
	en ole koskaan käyttänyt hiirtä	2	12	
	hiiren käyttö on hidasta ja vaivalloista	3	9	
	osaan käyttää hiirtä suhteellisen hyvin	22	24	
	hiiren käyttö on minulle helppoa ja luontevaa	73	55	
	vaikea sanoa	-	-	
EOS	-	-		

103	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4):			
	Miten monien ohjelmien englanninkielisyys vaikuttaa niiden käyttöön. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten ohjelmien englanninkielisyyden vaikutusta tietokoneen käyttöönne?			
		LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
			939	1115
	L			
	BH28	en pysty käyttämään muita kuin suomen/ruotsinkielisiä ohjelmia	5	12
		käytän ohjelmaa ulkoa opitusti (omat muistiinpanot) ja kokeillen, koska englannin taitoni on heikko	7	17
		hallitsen englantia sen verran, että pystyn käyttämään ohjelmaa, vaikkakin se on tuskaista ja työlästä	21	20
	hallitsen englantia sen verran, että pystyn käyttämään ohjelmia, mutta asioita jää arvailun varaan	38	27	
	hallitsen englannin kielen niin hyvin, ettei se haittaa ohjelmien käyttöä (ja asentamista)	28	23	
	vaikea sanoa?	1	2	
104	KYSYTÄÄN JOS K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=24:			
	Kun käytätte kotona mikrotietokonetta , esiintyykö erilaisia häiriöitä:			
		LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
			521	576
	a			
	BH29	jatkuvasti	1	1
a	usein	4	3	
	silloin tällöin	43	35	
L	ei juuri ollenkaan	51	58	
	vaikea sanoa?	1	2	
104	KYSYTÄÄN, JOS K82 KOHDISTA 1-8 JOKIN ON 3 TAI 4:			
	Kun käytätte tietoverkkoyhteyttä kotona, esiintyykö yhteyksissä ja muussa laitteiden ja ohjelmien toiminnassa häiriöitä:			
		LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
			147	137
	BH29	jatkuvasti	1	2
	b	usein	6	5
	silloin tällöin	35	44	
L	ei juuri ollenkaan	56	43	
	vaikea sanoa?	2	5	
105	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4):			
	Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten taitoanne asentaa tai päivittää ohjelmia?			
		LKM (000)	10 - 30 v.	yli 31 v.
			939	1115
	BH30			
	L	käytän ohjelmia sen jälkeen kun joku on ne asentanut, mutta en itse osaa asentaa tai päivittää niitä	53	58
	saan suurella vaivalla ohjelman asennetuksi	16	14	
	osaan päivittää ja asentaa ohjelmia	30	25	
	vaikea sanoa.....	1	2	

105 a	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4): Ohjelmien kopiointi internetverkosta ja boxeista on lisääntymässä. Mikä seuraavista vaihtoehtoista vastaa teidän taitoanne tässä asiassa?							
BH31					10 - 30 v. LKM (000)	939	yli 31 v. 1115	
L								
L 105 b	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4): Miten hallitsette:							
BH32								
a								
b								
c								
d								
e								
f								
g								
h								
i								
L 106	JOS ON KÄYTTÄNYT TIETOKONETTA YLIPÄÄTÄÄN (K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=2-4): Onko muita ohjelmia, joita osaatte käyttää hyvin, tarpeisiinne nähden riittävästi tai kohtuullisesti? Mainitkaa ne.							
BH33	_____							

L 107	JOS KÄYTTÄÄ SÄHKÖPOSTIA TAI INTERNETSELAINTA (K28=1 TAI 2 JA K82 KOHDISTA 1-5 AINAKIN YKSI KOHDISTA >1): Mitä kaikkea teitte viimeisimmän verkkoyhteyden aikana? (esim lyhyt kuvaus yhteyksien kohteista aikajärjestyksessä)							
BH34	_____							

108	JOS KÄYTTÄÄ SÄHKÖPOSTIA TAI INTERNETSELAINTA (K28=1 TAI 2 JA K82 KOHDISTA 1-5 AINAKIN YKSI KOHDISTA >1): Oletteko ostanut jotain tämän vuoden aikana internetin tai muiden sähköisten palvelujen kautta?		10 - 30 v.	yli 31 v.
BH35		LKM (000)	15	4
L	en		38	35
	kyllä, kerran		34	-
	useammin		28	65
109	JOS KÄYTTÄÄ SÄHKÖPOSTIA TAI INTERNETSELAINTA (K28=1 TAI 2 JA K82 KOHDISTA 1-5 AINAKIN YKSI KOHDISTA >1): Oletteko käyttänyt elektronista rahaa?		10 - 30 v.	yli 31 v.
BH36		LKM (000)	15	4
L	kyllä		42	-
	en		58	100
110	JOS KÄYTTÄÄ SÄHKÖPOSTIA TAI INTERNETSELAINTA (K28=1 TAI 2 JA K82 KOHDISTA 1-5 AINAKIN YKSI KOHDISTA >1): Mitä asioita käsittelevät internetin suosikkisivunne ja /tai mitä newsejä/ ilmoitustauluja seuraatte säännöllisesti ?			
BH37	_____			
L	_____			
111	KYSYTÄÄN JOS K60=1 TAI K79=1-4 TAI K98=24: Mistä olette saanut opastusta ja virikkeitä uuteen tietotekniikkaan tutustumiseen ja sen käyttämiseen kotona ja vapaa-aikana? Valitkaa kunkin vaihtoehdon kohdalla kuvaako se teidän tietotekniikkaan perehtymistänne:		10 - 30 v.	yli 31 v.
BH38		LKM (000)	937	1115
a	1) olen opetellut tietotekniikan käytön omin päin		15/18	32/23
b	2) olen soveltanut työssä (opiskelussa, koulussa opittuja asioita kotona		25/25	27/19
c	3) on yksi tai useampia ihmisiä, jotka ovat opastaneet ja innostaneet minut uuden tekniikan ja palveluiden käyttöön		34/32	35/26
d	4) olen osallistunut tietotekniikkaa koskeville kursseille tai vastaaviin tapahtumiin useasti		11/25	9/17
			hyvin	melko hyvin
			melko huonosti	ei ollenkaan
			vaikea sanoa	
			30/38	3/3
			31/41	3/5
			13/29	3/3
			61/38	2/1
112	JOS K111 4-KOHTA = 1 TAI 2: Oletteko osallistunut kursseille:		10 - 30 v.	yli 31 v.
BH39		LKM (000)	164	473
	pääosin omalla kustannuksella		9	13
	pääosin työnantajan kustannuksella		14	68
	pääosin osana muuta opiskelua		61	7
	työvoimaviranomaisten maksamana		5	6
	sekä omalla että muiden kustannuksella		12	7
	EOS		-	-

113	JOS K111 3-KOHTA 1 TAI 2: Kuvaillaa henkilöä/ henkilöitä, jotka ovat perehdyttäneet Teidät tietotekniikkaan. (Sukupuoli, ikä, ammatti, ystävä, työtoveri, sukulainen, luonteenpiirteitä jne.)
BH40	
L	

KORTTIEN KÄYTTÖ

114	Onko Teillä itsellänne pankki- ja luottokortti tai muita vastaavia maksukortteja?	10 - 30 v.	yli 31 v.	
CH1		LKM (000)	1005	2723
	ei ole minkäänlaista maksu- tai automaattikorttia (mutta voi olla bonus-, kanta-asiakas- ja käteiskortteja)	17	18	
	on vain maksu- tai luottokortti/-kortteja	6	12	
	on vain ns. automaattikortti/-kortteja	34	11	
	on vain pankkikortti/-kortteja	32	34	
	on pankki- ja luottokortin yhdistelmä/yhdistelmiä	8	21	
	edellisen lisäksi myös muita maksukortteja	2	5	
	EOS	-	-	

115	JOS EI OLE: Miksi ei ole hankkinut pankki- tai luottokorttia?
CH2	

116	JOS ON PANKKI-/LUOTTOKORTTI (K114=2-6): Käyttekö pankkiautomaatteja?	10 - 30 v.	yli 31 v.	
CH3		LKM (000)	831	2240
	kyllä	98	89	
	en, (vaikka minulla on pankki/luottokortti)	2	11	

117	JOS K16=KYLLÄ: Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten pankkiautomaatin käyttöä?	10 - 30 v.	yli 31 v.	
CH4		LKM (000)	814	1988
	nostan vain rahaa	34	46	
	nostan rahaa ja maksan joskus laskuja	19	19	
	nostan rahaa ja maksan säännöllisesti laskuni automaatin kautta	47	36	

TV JA VIDEO PORTTINA TIETOTEKNIikkaan

SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ OSA ESITETÄÄN VAIN NIILLE, JOTKA EIVÄT KÄYTÄ TIETOKONETTA KOTONA TAI TYÖSSÄ. IDEANA OLISI SELVITTÄÄ ONKO NIIDEN KAUTTA SAATU VALMIUKSIA, JOTKA VOISIVAT KEHITTYYÄ HELPOSTI TIETOKONEEN YMS. KÄYTTÖAIDOKSI.
*-MERKITYT KYSYTÄÄN MYÖS TIETOKONETTA KÄYTTÄVILTÄ

126	JOS TALOUDESSA ON TEKSTI-TV (LAITEOSA K15>0):							
*	Käytättekö teksti-tv:tä säännöllisesti:					10 - 30 v.	yli 31 v.	
DH6			LKM (000)	824	1578			
	päivittäin			46	25			
	viikottain			23	15			
L	silloin tällöin			22	36			
	en koskaan			8	36			
	EOS			-	-			
127	JOS KÄYTTÄÄ VÄHINTÄÄN SILLOIN TÄLLÖIN TEKSTI TV:TA (K126=1-3):							
*	Mitä asioita tai aihepiirejä seuraatte tai haette teksti-tv:stä?							
L	Seuraatteko tai haetteko:	10 - 30 v.	yli 31 v.	päivit-	viikot-	kuukau-	harvem-	en
DH7		LKM (000)	755	1205	täin	sittain	min	seuraa
a	1) uutisia			21/22	20/24	6/7	20/23	34/24
b	2) säätietoja			13/17	18/24	7/7	23/23	39/29
c	3) tv- ja radio-ohjelmia			43/18	26/17	6/5	9/21	16/38
d	4) aikataulutietoja			-/-	5/3	7/8	24/27	63/62
e	5) urheilu- ja veikkaustuloksia			25/14	30/28	7/8	9/13	30/37
f	6) mainoksia			2/1	4/1	2/1	13/10	79/87
g	7) keskusteluja ja kontaktitauluja			-/-	7/2	4/1	15/9	74/87
h	8) pörssi-, valuutta- yms. kursseja			3/3	1/4	2/3	10/11	84/79
i	9) muuta, mitä?			3/2	5/7	4/4	5/7	84/80
128	JOS VÄHINTÄÄN SILLOIN TÄLLÖIN (K126=1-3):					10 - 30 v.	yli 31 v.	
*	Oletteko laittanut viestiä teksti-tv:n keskustelupalstoille tai myynti-ilmoituksiin?		LKM (000)	755	1205			
DH8	en kertaakaan					95	96	
L	kerran pari					2	-	
	3-10 kertaa					-	-	
	useammin					2	3	
	EOS					-	-	
129	JOS KÄYTTÄNYT TEKSTI-TV:TÄ VÄHINTÄÄN SILLOIN TÄLLÖIN (K126=1-3):					10 - 30 v.	yli 31 v.	
*	Oletteko ostanut jotain ostoskanavan tai teksti-tv:n kautta?		LKM (000)	593	1205			
DH9	en kertaakaan					94	92	
	kerran pari					5	6	
	3-10 kertaa					-	-	
	useammin					1	2	
	EOS					-	-	
130	Oletteko soittanut tai yrittänyt soittaa TV:n tai radion puhelin-					10 - 30 v.	yli 31 v.	
*	äänestyksiin tai kilpailuihin?		LKM (000)	1262	2647			
DH10	en kertaakaan					69	74	
L	kerran pari					23	18	
	3-10 kertaa					7	7	
	useammin					1	1	
	EOS					-	-	

131 *	Oletteko esittänyt tai yrittänyt esittää puhelimella kysymyksiä tai osallistua keskusteluun TV:ssä- ja radiossa (esim. luontoilta, ekoisti yms.)?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH11		LKM (000) 1262	2647
	en kertaakaan	97	96
L	kerran pari	2	2
	3-10 kertaa	1	-
	useammin	1	1
	EOS	-	-
L 132 *	JOS TALOUDESSA ON VIDEO (LAITEOSA K20>0): Paljonko aikaa käytätte videon katseluun viikossa keskimäärin?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH12		Havainnot 703	1104
	videon katselua viikossa minuuttia	165	102
133	JOS TALOUDESSA ON VIDEO (LAITEOSA K20>0): Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten videon nauhoitustanne:	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH13		LKM (000) 497	1000
	videon nauhoituksen ajastaminen on minulle helppoa	61	45
L	vaatii ohjeiden lukemista	13	17
	pyydän säännöllisesti apua siihen	9	12
	en osaa ajastaa videotamme	15	25
	vaikea sanoa	2	-
134	JOS TALOUDESSA ON VIDEO (LAITEOSA K20>0): Kuinka monta videokasettia ostatte, vuokraatte tai lainaatte kirjastosta kuukaudessa yhteensä?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH14		Havainnot 327	549
L	kasetteja kuukaudessa	1	1
135 *	JOS ON VIDEOKAMERA (LAITEOSA K25>0): Montako kertaa olette käyttänyt videokameraa viimeisen kolmen kuukauden aikana /koulujen alettua.	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH15		Havainnot 108	187
L	videokameraa käytetty	2	2
TÄSTÄ ETEENPÄIN KAIKKI KYSYMYKSET ESITETÄÄN MYÖS TIETOKONETTA KÄYTTÄNEILLE			
136	LAITEOSA K108>0 TAI K109>0 TAI K110>0: Montako CD-levyä, äänitettyä kasettia tai äänilevyä olette hankkinut tai saanut omaan käyttöönne viimeisen vuoden aikana?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH16		Havainnot 890	1422
L	levyjä/kasetteja	11	5
139	Montako kirjaa luette vuodessa (ei suoraan työhön/opiskeluun/kouluun liittyviä)?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH19		Havainnot 900	1454
L	kirjoja vuodessa	21	20
140	Kuinka paljon käytätte aikaa päivälehtien lukemiseen arkipäivisin?	10 - 30 v.	yli 31 v.
DH20		Havainnot 901	1461
L	päivälehtien lukeminen minuuttia	33	55

141 DH21 L	Kuinka paljon käytätte aikaa muiden lehtien lukemiseen viikossa? aikakauslehtien lukeminen minuuttia	10 - 30 v. Havainoja 80	yli 31 v. 1458 121
143 DH23 L	Kuinka monen ihmisen kanssa olette säännöllisessä kirjeenvaihdossa? kirjeenvaihtoystäviä	10 - 30 v. Havainoja 1	yli 31 v. 1459 0
144 DH24 L	Kuinka monta kertaa olette tavannut sukulaisia, ystäviä, kavereita, viimeisen kahden viikon aikana joko teillä kotona, kylässä tai muualla (työpaikan/oppilaitoksen/koulun ulkopuolella)? tavannut	10 - 30 v. Havainoja 11	yli 31 v. 1455 7
146 DH26	Montako kertaa olette ostanut tavallisen postimyynnin kautta viimeisen vuoden aikana vain itsellenne tai yhdessä muun perheen kanssa? ostoksia postimyynnistä	10 - 30 v. Havainoja 2	yli 31 v. 1459 2
147 DH27 L	Ihmisillä on monenlaisia harrastuksia tai kiinnostuksenkohteita. (merkitkää max 5 kpl) Millaisia tärkeitä harrastuksia tai kiinnostuksen kohteita teillä on. _____ _____ _____ _____		

TIETOSUOJAA KOSKEVIA KYSYMYKSIÄ

<i>(IKÄRAJA 15 VUOTTA JA VANHEMMAT)</i>		Oletteko seuraavien väitteiden kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä vai ette osaa sanoa:							
		10 - 30 v. LKM (000)	yli 31 v. 1005	2723	täysin samaa mieltä	joks. samaa mieltä	joks. eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
148 DH28	1) Viranomaisten tietokonerekistereihin keräämät tiedot vaarantavat kansalaisten tietosuojan				7/15	26/32	35/29	27/18	5/7
	2) Henkilötunnusta kysytään aivan liian usein				19/29	26/23	28/23	26/24	1/2
	3) Rehellisen kansalaisen ei tarvitse pelätä tietosuojansa puolesta				39/40	33/29	20/20	6/9	2/2
	4) Oman tietosuojan vuoksi on syytä välttää pankki- ja luottokorttien käyttöä				4/7	10/13	36/33	47/40	4/6
	5) On hyvä, että uusi tietokone- ja puhelintekniikka auttavat selvittämään talous- ja muita rikoksia, vaikka kansalaisten valvonta samalla lisääntyisikin				43/51	46/34	7/7	1/3	2/5
	6) Viranomaiset saavat kysymättä tehdä minua koskevia päätöksiä rekistereissä olevien tietojen perusteella				5/12	14/10	28/22	49/52	4/4
	7) Internetissä ja tietoverkoissa oleviin tietoihin ei voi luottaa kuten sanomalehtiin tai TV:n ohjelmiin				11/17	28/21	33/19	13/9	15/34
	8) Minua ei häiritse, että puheluni vastaanottaja voi nähdä numeroni				65/66	22/14	7/8	5/8	1/4
	9) Sähköpostin kirjesalaisuus on yhtä hyvä kuin tavallisen postin				20/14	26/15	21/16	12/12	23/43
	10) En ole kiinnostunut siitä, mitä tietoja minusta kerätään asioidessani tietoverkossa				10/9	14/7	32/21	32/35	12/28

157 FH9	Vaikuttavatko puheluiden nykyiset hinnat itse soittaminenne puheluiden pituuteen?		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	981	2625
	paljon		16	14
	jonkin verran		47	35
	vai ei lainkaan?		37	50
	EOS		1	1
158 FH10	Valitsetteko puhelun ajankohdan halvemman tariffin mukaan?		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	981	2625
	aina kun mahdollista		27	34
	usein miten		17	15
	vain, jos tiedän puhelun olevan pitkän		15	9
	ei hinnat eivät vaikuta soittajakohtiini sitä eikä tätä		39	42
	vaikea sanoa?		1	-
159 FH11	JOS ON SÄHKÖPOSTI KOTONA (LAITEOSA K88=1): Paljonko arvelette modeemiyhteyden maksavan minuutissa?		10 - 30 v.	yli 31 v.
		Havaintoja	70	117
	minuuttihinta penniä		72	97
	EOS			
160 FH12	LAITEOSA K88=1: Vaikuttaako hinta modeemiyhteyden pituuteen:		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	173	308
	paljon		16	18
	jonkin verran		18	27
	vai ei lainkaan?		49	37
	EOS		17	19
161 FH13	JOS LAITEOSA K88=1 ja K95=1 tai K97=1: Käyttäisittekö sähköpostia ja internetin www-sivujen palveluja enemmän, vähemmän vai yhtä paljon kuin nyt, jos niillä olisi vain vuotuinen tilausmaksu sanomalehtien tapaan, esimerkiksi 1 000 - 1 500 mk?		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	70	136
	enemmän		37	40
	yhtä paljon		40	31
	vähemmän		14	24
	vaikea sanoa		9	5
162 FH14	JOS LAITEOSA K88=1 ja K95=1 tai K97=1: Maksatteko modeemiyhteydet:		10 - 30 v.	yli 31 v.
		LKM (000)	70	66
	itse		51	48
	perhe yhteisesti		39	20
	työnantaja maksaa		8	27
	menevät yritystoiminnan kuluihin		2	5
	EOS		-	-
164 FH16	Paljonko arvelette puhelun maksavan ns. seksinumeroihin minuutissa?	mk	p	mk p
	seksinumerot	□□	□□	- □□ □□
	EOS		99	
165 FH17	Entä ennustaja- ja horoskoopinumeroihin minuutissa?	mk	p	mk p
	ennustaja/horoskoopinumerot	□□	□□	- □□ □□
	EOS		99	

166 FH18	Entä erilaisiin TV:n ja radion kilpailuihin?		mk	p	mk	p		
	TV- ja radiokilpailut		□□	□□	-	□□	□□	
	EOS						99	
167	Oletteko seuraavien väitteiden kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä, vai ette osaa sanoa:							
				täysin samaa mieltä	joks. samaa mieltä	joks. eri mieltä	täysin eri mieltä	EOS
		10 - 30 v.	yli 31 v.					
		LKM (000)	1003	2723				
GH3								
a	1)	Tunnen jääneeni täysin uuden tietotekniikan etenemisen jalkoihin		6/26	18/22	37/28	38/23	1/1
b	2)	Meille markkinoidaan ja myydään yhä uusia laitteita ilman, että niille on todellista käyttöä		12/31	34/37	35/17	16/9	2/6
c	3)	Uudet tekniikat eivät auta minua säästämään rahaa eikä aikaa		14/35	29/23	36/23	18/14	3/5
d	4)	Minulla ei kerta kaikkiaan ole tarpeeksi aikaa tutustua uuteen tietotekniikkaan		13/14	23/17	37/29	27/37	1/3
e	5)	Uusi tietotekniikka lisää työpaikkoja		8/8	26/15	40/33	21/37	5/8
f	6)	Uuden tietotekniikan harrastamisesta kotona ei ole apua työelämässä		4/17	5/10	41/31	46/34	3/8
g	7)	Nykyiset kolme valtakunnallista tv-kanavaa riittävät minulle hyvin		33/68	17/11	22/9	27/11	1/1
h	8)	Minua ei tiedon tulva haittaa		64/65	29/21	5/8	3/3	-1
i	9)	Hoidan asiiani mieluummin puhelimella kuin kirjeillä tai tietokoneyhteyksillä		59/73	25/17	9/5	5/2	2/2
j	10)	Osa ihmisistä välttelee uuden tietotekniikan opettelua ja käyttöä, vaikka heillä on laitteet käytettävissään		31/28	48/40	14/11	4/4	4/17

KIITOS HAASTATTELUSTA!

KATSAUKSIA

Suomalaiset ja uusi tietotekniikka

Raportissa kuvataan uuden viestintä- ja tietotekniikan määrää ja käyttöä suomalaisissa kotitalouksissa vuoden 1996 marraskuussa. Toiseksi käsitellään työpaikkojen sähköpostijärjestelmien käyttöä ja etätöitä vastaajien arvioimana. Omana lukunaan käsitellään peruskoulua ja lukiota linkkinä tietoyhteiskuntaan. Suomalaisen mielipiteitä tietoyhteiskunnasta ja tietosuojasta on selvitetty asennevääntämien avulla.

Tiedot on kerätty käyntihaastatteluilla 1 080 kotitaloudesta, joissa on haastateltu 2 360 henkilöä. Liitteenä olevissa haastattelulomakkeissa on runsaasti perustuloksia. 1–2, 3 hengen ja sitä suuremmista kotitalouksista on noin 170 vertailutietoa. Henkilöhaastattelusta on noin 270 vertailutietoa 10–30 ja yli 31-vuotiaista.

Myynti

Tilastokeskus
Myyntipalvelu
PL 3 B

00022 TILASTOKESKUS

puh. (09) 1734 2011

faksi (09) 1734 2474

sähköposti: tilastomyynti@stat.fi

Försäljning

Statistikcentralen
Försäljningstjänsten
PB 3B

00022 STATISTIKCENTRALEN

tfn (09) 1734 2011

fax (09) 1734 2474

e-post: tilastomyynti@stat.fi

Orders

Statistics Finland
Sales Services
P.O.Box 3B

FIN-00022 STATISTICS FINLAND

Tel. + 358 9 1734 2011

Fax + 358 9 1734 2474

E-mail: tilastomyynti@stat.fi

ISSN 1239-3800

ISBN 951-727-332-0

9 789517 273329